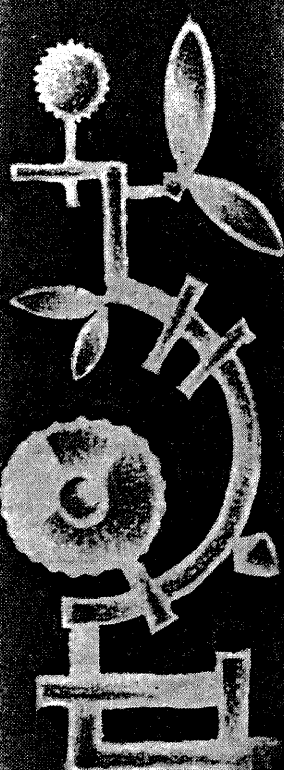

K. VANAVESKI.

ROMAN

Nr. 9
MAI

30

Inimesed kompadel

Kompadel Pariisist Moskvasse 58 päevaga

Juttu on siin kahest lühemast või pikemast teibast, mille külge löödud klompidele astudes ja üht kui teist teivast vaheldamisi tõstes võib võtta päris pikad sammud kui ka ennast teistest märksa kõrgemates regioonides tunda. Rahvas nimetab selliseid jalgade pikendusi kompadeks. Kuna meil kompasid ainult meelelahutuseks ja naljategemiseks tarvitatakse, on nad Prantsusmaal Gascogne'is päris igapäevaseks tarviduseks saanud. See maakond on enamasi põõsaste, rohtude ja kasvudega kaetud padur, milles jalgsi liikumine paiguti peaaegu võimatu. Ent kompadel liiguvad kohalikud elanikud sellisel maastikul päris kiiresti edasi. Gascogne'i elanikud on maailma parimad kombakäijad. Isegi naised tarvitavad neid jalgade kunstlike pikendusi sellise osavuse ja endastmõistetavusega, justkui oleksid need neile alla sündinud.

Gascogne'i elanikkude kombad on harilikult 1,75 meetrit kõrged ja ei

ulata, nagu meil, kaenlaalusteni, nii viisi kogu kehale tuge pakkudes, vaid on juba allapoole põlve rihmaga säärite külge kinnitatud, nii et kombakäija käed on vabad ja ta neid igasugu töödeks võib tarvitada. Jalgad asetsevad isemoodi jalustes, mis mugavuse mõttes tihti villaga vooderdatud. Nende kompadega on Gascogne'i inimesed nagu kokku kasvunud. Karjane valvab nendel seistes oma karja, ja sellejuures on pikk kepp, mis edasiliikumist hõlbustab, talle toeks. Paljudel sellistel keppidel on üleval otsas põiklauake, millel istudes kombakäija puhata võib. Sellistel kompadel kannab kirjandja posti laiali ja ruttab, keppiga varustatud, hiiglasammudega üle künklike maastiku. Kompadel jälgib kütt enda ohvrit ja käsitab osavasti püssi. Kompadel seisavad need mõnusasti koos, et küla uudiseid arutada; seejuures ei raiska nad asjata aega, vaid lasevad väledasti sukavardad käia.

Selle maa elanikud on uhked endi kompadele ja oma kunstile. Iga aasta korraldatakse suure pidulikkusega kombajooksu võistlused. Nendest võistlustest võtavad ka naised ja lapsed osa, ja kaugel ning ligidalt tuleb sellele omapärasele võidujooksule pealtvaatajaid. Neil võistlustel näeb otse uskumatuid numbreid kompadel. Loomulikult on kõik kombarekordid Gascogne'i elanikkude käes. Mõni aasta tagasi käis üks kombarekordi omanik 500 kilomeetrit 103 tunniga maha, ja teine läks kompadel Pariisist Moskvasse, kulutades selleks vaid 58 päeva.

„Romaanis“ nr. 7 ilmunud mõistatuste lahendused.

Ristsõnad.

Paremale: 1. Baku. 3. Vits. 5. Au. 6. Su. 7. Ahto. 9. Öits. 11. Igor. 13. Ants. 15. Uss. 17. Ikka. 19. Risu. 21. Aur. 23. Arve. 25. Asra. 27. Sass. 29. Aita. 32. Asta. 34. Ailla. 36. Anum. 38. Aron. 40. Usk. 42. Umbe. 44. Rumm. 46. Uur. 48. Elva. 50. Aino. 52. Leer. 54. Isai. 56. Vv. 57. Enam. 59. Emmi. 60. Viil. 61. Amor. 62. Tui.

Alla: 1. Bug. 2. Kark. 3. Von. 4. Tõsi. 5. Ass. 6. Siga. 8. Taar. 10. Tuus. 12. Oira. 14. Trei. 16. Seas. 18. Kass. 20. Saal. 22. Usin. 24. Vaar. 26. Reas. 28. Samm. 30. Tanu. 31. Maru. 33. Tael. 35. Lumi. 37. Uure. 39. Oras. 41. Kool. 43. Bern. 45. Maim. 47. Ulvi. 49. Vimm. 51. Neiu. 53. Eel. 55. Aer. 56. Vv. 58. Aa.

Maagiline teemant.

1. K. 2. Aam. 3. Aaron. 4. Karolus. 5. Mollit. 6. Nui. 7. S.

Ruutmõistatus.

1. Joonelaud. 2. Pidu hakkab. 3. Põhjanael. 4. Süüpink. 5. Raamot. 6. Puuristid. 7. Mõirga Hiina. 8. Pääsetäht. 9. Sõekaevurid. 10. Ottava.

Õigeid lahendusi saatsid:

J. Mägi, E. Gutman, I. Aljas, A. Reinfeld, G. Reinholm, K. Ehrpass, A. Allas, E. Milder, E. Bösberg, A. Jansen, A. Kaljot, S. Meos, A. Hiiop, A. Hints, M. Eller, E. Kakko, V. Tamm, M. Korn, A. Birkfeldt, F. Suit, H. Horn, K. Madisson, R. K. tli.

Autasusid said:

F. Suit — Tallinn, E. Milder — Järva-Jaani, G. Reinholm — Võsu, R. Kotli — Võru, A. Birkfeldt — Käru, A. Kaljot — Roela, E. Kakko — Aakre.

Kui neeger on kokaks

„See on perenaisele kahtlemata üllatuseks, kui ta hommikul kööki astudes täiesti võõra koka eest liib, kes hommikusööki valmistab,“ jutustab lady Betty Sherbrooke Walker, inglise aristokraat, kellel Kenia-koloonias hotell ja kes oma külalistele neegreist teenijaid iseloomustab. „Kus on minu kokk ja kes sina eled?“ küsisin ma. „Mina olen sinu uus kokk, memsahib,“ vastas must boy. „Sinu boy Wambugu läks üheks kuuks minema. Ta on minu sõber, ja mina teen ta tööd.“ „Miks ta ära läks?“ Boy krimpsutas nägu, kusjuures ta enda helevalgeid hambaid näitas, mis kõik teravaks viilitud. „Ta kits on haige, memsahib.“ „Aga ta naine ju võib kitse järgi vaadata!“ „Jaa, aga ta tahab uut naist osta, memsahib.“ „Rumalus, ta ju alles kevadel ostis endale ühe ja ei vaja jälle uut.“ „Ei, aga ta pidi koju minema, sest ta kits on haige.“ Kui segane see mõttekäik ka ei paistnud, ometi oli see põhjendatud. Wambu-

gul oli juba kaks naist, kuid mõne aja eest hakkas ta juba kolmanda pärast kauplema. Musta daami isa nõudis ostuhinnaks 15 kitse. „Eile üks Wambugu kits nõiuti ära,“ seletas uus kokk edasi, „ja tal oli vaht suu ümber, ta kindlasti sureb ära ja Wambugu tahab ruttu enda naise ära osta, enne kui kits sureb, sest parem juba elus naine kui surnud kits.“ „Mis on siis kitsel viga?“ küsisin. „Ma ei tea, memsahib,“ aga Wambugu võttis endaga koju kaasa väikese toru valge värviga, millega sa enda hambaid värvid, et seda oma lastele näidata. Ta tahtis seda jälle kohe tagasi tuua, aga kits sõi selle ära ja seitsaadik on ta koon nagu lehma udar, millest piim jookseb. See on paha arstim, ja kits kindlasti sureb ära.“ Leppisin enda hambapasta kadumisega ja ka uue kokaga, kes veidi parem oli kui endine. — Mustad teenijad on väga hoolsad inimesed, kes kõigest jõust püüavad oma härraste nõudmisi rahuldada ja on ka väga ausad. On ainult vaja kohaneda nende mõtteviisile, kui neist tahetakse aru saada.“

ILMUB KAKS KORDA KUUS

ROMAAN

Nr. 9 (291)

MAI 1934

13. aastakäik

KESKPÄRANE INIMENE

Christel Broel-Delhaes

Karl Steinikel algas jälle kurb, lootusetu töötaolu aeg. Direktor Mölder oli vaikse vana-neva ametniku vallandanud. Põhjendus: Stei-nike olnud liig pikaldane ja puine, lühidalt — keskpärane inimene. Selliseid inimesi moodne elutempo ei saa tarvitada, pealegi kui noori energiaküllaseid ametnikke külluses. Ametnik, kes vaid korralikult oma kohust täidab ja igale asjale jah ja aamen ütleb, kel puudub algatusvõime, puuduvad originaalsed ideed — sellist keskpärast inimest ei vaja tänapäeval ükski asutus, see jääb alla eluvõitluses ning tal on väga raske kohta leida.

Kurvana Steinike jätkas oma teekonda. Ta mõtted suundusid minevikku. Suur pank, milles ta ennem teeninud, läks pankrotti. Steinike kaotas kooha ja pensioniõiguse. Tookord ta polnud veel „keskpärane“, ei, ta omas optimis-mi, julgust tulevikule. Kohakaotuski ei tundunud nii traagilisena. Tubli mees leiab omale uue kooha! Kuid ajajooksul see julgus lõi kõi-kuma ja selle asemele astus kibe pettumus. Ta ei leidnud omale kohta. Tema pakkumiskir-jad ühes esmajärguliste soovitustega tulid ta-gasi. Ta oli liig vana. Eelistati noori, vallasid mehi, nendele võis maksta vähem palka. Stei-nikegi pakkus oma tööjõudu madalaima palga eest — ikkagi vastuseks vaid pearaputus.

Need alalised pettumused olid muutnud mehe väsinuks, pikaldaseks. Vahetevahel tal oli tundmus, nagu lakkaks ta aju töötamast. Liig palju valu ja raskust oli toonud elu. Alul sõda ja vangistus, nälg, inflatsioonikahjud, ning nüüd töötaolu — puudus!

Viimaks ometi direktor Mölder oli tema katseks palganud oma suurde kaubamajja.

Kuid seegi teenistus oli üürrike. Temaga ei olnud rahul. Tänapäeva inimesed peavad palju rääkima, lobisemagi tarbekorral, püüdma ost-iale iga hinna eest „auku pähe“ rääkida. Stei-nikel polnud õnne. Ta ei saanud nii lobiseda ja kelkida. Seetõttu teda nimetati keskpära-seks, tossuks, orjaks.

Varemalt, kui elu hädad ja viletsused pol-nud imenud veel üdi ta kontidest, ta polnud keskpärane inimene. Steinike tundis ka, et praegusaja noored ei tohi olla sellised. Kuid tema — Steinike — oli vana ja väsinud, alali-sed mured ja kartus olid ta tõmmanud alla, „keskpäraste“ liiki.

Ilm oli soe ning sünge. Öhk oli mahe, ning teeäärsete puude pungad olid puhkemas. Kus-kiil kaugel aegade taga õitsesid kevadlilled.

Sügavais mõtteis Steinike oli sammunud edasi. Ta leidis enese nooblist suvilaterajoo-nist. Jõukus ja mugavus paistis nende majade läikivpuhastest aknaist. Siin kuskil pidi elama ka direktor Mölder. Äkiline mõte vilksatas mehel peas. Kui läheks direktori erakorterisse, alandaks end uuesti ning paluks end siiski tagasi võtta tööle? Kui räägiks talle oma viletsast seisukorrast ning nõustuks töötama poole palga eest — ehk direktor Mölder halastaks ta peale?

Steinike liikus otsides majast majja ning luges nimekirju. Igalpool võõrad nimed. Ehk oli šeff ära kolinud? Mehe tähelepanu pöördus äkki mujale. Kriuksudes avanes ühe suvila aken teisel korral. Aknalaua ronis umbes kol-meaastane laps. Muretult ta roomas simsil. Hinge kinni pidades Steinike jälgis seda häda-ohklikku mängu. Aju töötas palavikuliselt. Mis teha? Majja jooksta ning vanemaid hoiatada võis osutada hiljaks. Iga hetk oli karta lapse allakukkumist.

„Mine ilusti tuppa tagasi!“ meelitas Steinike last värisevail huulil. „Jookse ruttu tuppa, ema tõi sulle ilusa asja!“

Lapsele näis meeldivat võõras mees. Viiba-tes oma roosakate käekestega, ta vadistas rõõmsalt: „Antsuke tahab lennata — — nagu liblikas kõrgele — kõrgele!“ — — —

SISUS:

Raha ilma tööta.	Sissekukkumine.
Keskpärane inimene.	Lionardo da Vinci.
Tänapäeva Hiina.	Kompadel Pariisist.
Märkmeid Gerd Negro	Moskvasse.
tõusust praegusele	Kui neeger on kokaks.
kõrgusele.	Pariisi uusimaid
Varastatud maal.	moekaprise.
Ebajumal savialusel.	Auhinnalisi mõistatusi.

Tardunud näol Steinike tõmbas seljast palitu. See oli tugevast kalevist, tarbekorral suuteline kandma raskust. Selle palitu ta haaras tugevasti oma rusikate vahele ning astus akna alla ja ootas.

Väike poiss roomas ikka veel aknalaual. Ehk oleks terve lugu veel õnnelikult lõppenud, kui keegi poleks tuppa astunud ning hädadohtlikku seisukorda nähes valjusti kiljatanud. See kiljatus, mis kostis Steinikeni, rikkus kõik. Laps karistust kartes kummardus liig kaugele välja, kaotas tasakaalu ning — — sekundiliselt vuhises lapsekeha läbi õhu. Kramplikult hoidsid Steinike käed mantlit, küüned surutud sügavasti riidesse. Tal õnnestus vastu pidada kukkumise hoole ning last tervelt mantlisse püüda. Hingeldades, jõuetult ta laskis lapse ühes mantliga õrnalt maha libiseda. Taevale tänu, laps oli vigastamata! Ohusurve mõjul ta oli vaid ninestanud. Kuid Steinike, vananev nõrk Steinike hingas raskelt ning ta sõrmed murtud küüntega olid verised. —

Inimesi tormas majast. Kõige eel teenija, kes nähtavasti oligi kiljatanud, siis lapse ema ja isa. Naised kummardusid lapse üle, ning leides ta vigastamata, nuuksusid rõõmust. Mees aga vaatles Steiniket hämmastanult. „Teie, Steinike? ... Teie? — olete päästnud mu lapse elu — — mõistate seda, Steinike?!“

Kõnetatav tõstis pea. Imestusega ta tundis ära direktor Mölderit, kelle maja ta alles lühikesel aja eest otsinud.

„Jah, härra direktor, — märkan seda isegi, ehkki olen vaid keskpärane inimene!“ ütles ta ilma kibeduseta. Nüüd alles direktor Mölder märkas Steinike veriseid sõrmi. „Palun, tulge sisse!“ sõnas ta. Steinike järgnes meelsasti. Ta sõrmed pesti ja seoti korralikult kinni. Tuimalt ta laskis kõik teha enesega — ta oli väsinud ja nälgjane.

„Steinike,“ ütles Mölder, kui teenija oli eemaldunud veekausiga, „nüüd öelge, milline hea vaim saatis teid just minu maja juurde sel saatuslikul hetkel. Kas tahtsite külastada kedagi?“

„Jah!“ tunnistas küsitav. „Tahtsin teid külastada ja paluda, et mind jälle teenistusse võtaksite. Inimene, kes häda ja viletsuse tagajärjel töötab vaid keskpäraselt, tahab ka elada ja süüa, härra direktor.“

„Olete teenistusse palgatud!“ ütles direktor viivitamatult. „Tegin teile ülekohut. Kui vähe me teame ometi oma kaastöelistest! Need, kellest seda kõige vähem ootasime, osutuvad parimateks. Täna veendusin selles.“

Steinike lootusetu nägu elavnes.

„Härra direktor! Te ütlesite kunagi, inimene saavutavat töös oma parima, kui ta on puuduses. Kunstnike ja noorsoo kohta see võib olla õige, meid vanu aga puudus ja häda murrab, imeb meist välja elumaha. Ka mina suu-

RAHA ILMA TÖÖTA

Max Artus

Jätke need mõtted, armas härra Franz! Meist kahest ei saa asja! Teie teate ju, et olete mulle sümpaatne, ja vahel arvan, et tunnen teie vastu isegi midagi rohkem. Kuid mis mõtet on kõigel sellel? Teie, moeäri Rammeri raamatupidaja näljapalgaga, ja mina, moeäri Rammeri mannekeen näljapalgaga — see oleks vast paras paar! Olete armas poiss, härra Franz, ja kindlasti ka väga hea poiss, aga ma ei taha igavesti ainult krossisid veeretada, tahan jõuda kõrgemale! Ärge pahandage, härra Franz, et kõik välja ütlen, mida mõtlen, aga ma arvan, see on parem meile mõlemaile.“

Selliseid jutuaajamisi oli Mimi Gruberil härra Franziga juba varem olnud, ja igakord need lõppesid samuti kui täna. Ei, Mimi ei tahtnud soetada väikest, tagasihoidlikku majapidamist, ta tahtis välja kitsusest, tahtis leida teed suurde ellu, ta ihaldas, mida kõik temasugused noored tütarlapsed: saavutada just sellist õnne, nagu unistatud. Nende unistused aga olid väga julged.

Mimi unistas nimelt suurest luksuslikust korterist, omast autost, nooblist mehest, kes oma naise silmist ta väikseima soovi äraloeb ja seda ruttab täitma, ta unistas kallitest, muinasjutulistest tualettidest, sellistest, mida ta ise igapäev demonstreeris. Et aga seda endale tulevikus vähemal määral juba ise hankida, selleks hoidis ta hoolega kokku. Ent kui aeglaselt kasvas ta tilluke varandus!

daksin töötada paremini, kui ma mitte alati ei peaks värisema ja vallandamist kartma — härra direktor, kas võtsite mind tagasi seepärast, et päästsin teie lapse?“

„Ei, mitte teo, vaid meelsuse pärast, mis viis teoni. Loodan leida teis tubli kaastöölise, härra Steinike!“

„Täna teid, härra direktor! Püüan kogu jõu rakendada töösse — — ehk suudan siis olla pisut rohkem kui keskpärane — — see sõna teeb haiget!“

„Seda olete juba tõendanud!“ ütles direktor Mölder soojalt.

Kui Steinike šefi juurest lahkudes koju poole sammus, oli midagi uut, julget ta käigus ja hallide juuste all särasid rõõmsad, nooruslikud silmad.

Oli parajasti lõunatund. Kliendid olid läinud. Nii siis võis Mimi oma võileiva esile tuua ja pisut keha kinnitada. Kuna ta süües edasitagasi kõndis, haaras ta seinalt ajalehe ja hakkas seda silmitsema. Ta pilk peatus ühel kuulutusel, mis millegi pärast ta tähelepanu köitis. Ta luges:

Raha ilma tööta!

Sollidne härra on nõus elegantsele, sümpaatsele daamile parimast seltskonnast võimaldama osa saada ruleti-võitudest. Hiljem võib järgneda abielu. Teatada slt. „Õnn Semmeringis“.

„Õnn Semmeringis,“ kordas Mimi endamisi. Siis kargas ta üles, tõi sule, tindi ja paberi ja kirjutas kuulutuse peale sooviavalduse. „Õnn Semmeringis,“ maalis ta suurte tähtedega ümbrikule, jooksis siis tänavale ja viskas kirja postkasti.

Kui ta tagasi tuli ja raamatupidajast Franzist mööda hõljus, kes kontoris oma kõrgel pukil istus, oli tal noormehe jaoks vaid kaastundmuse naeratus huultel. Vaene Franz! Mimil on nüüd teised teed jalge all!

Ent siis tulid jälle kahtlused. „Parima seltskonna daamid,“ oli seisnud kuulutuses, ja Mimi? „Ah, tühja,“ rahustas ta end siis, „üks kahest: kas mul on Semmeringis õnne või ei ole!“

Kolm päeva hiljem istus Mimi põksuva südamega ühe siselinna kohviku elegantse loozis. Ta ootas enda rüütli, kes oli vastanud kirjale ajalehetoietusse ja Mimi kohe täna õhtuks siia kohvikusse kohtamisele kutsunud. Tütarlapsel ei tulnud kaua oodata. Väljas peatus auto, elegantne umbes kolmekümnekaheksa aastane härra maksis šofferile ja tüüris siis imekindlate sammudega otsekohe Mimi laua juurde.

See härra oli väga elegantselt riietatud, kandis valgeid kätteid lakk-kingadel, kaelasidmas sätendas pärl, ka vasaku käe väikeses sõrmes säras, nagu Mimi hiljem võis kindlaks teha, briljant.

Oimukohtadel hakkas juus juba halliks muutuma, ent sportlikult pruun nägu oli ergas ja nooruslik, paremasse silma oli monokkel surutud.

„Õnn Semmeringis?“ küsis võõras naerdes ja ulatas Mimile enda käe. Mimi võttis selle vastu. „Õnne Semmeringis!“ vastas ta ja vaatas võõrale silmi.

„Manfred von Kent,“ esitles end mees. Ta istus Mimi kõrvale ja hakkas kohe elavalt lobisema. Muidugi ei olevat ta kellegi mängur, seletas ta naeratades, ja kogu see ettevõtte ei olevat muud kui vaid ta tuju. Ühe Budapesti keemiavabriku peadirektorina — v. Kent nimetas ka firma nime, ent Mimile ei jäänud see meelde — olevat tal vaid suuri vaevu õnnes-

tunud end paariks nädalaks vabaks teha, ja need tahtvat ta kõige originaalsemal viisil veeta. Muidugi ei minevat ta Semmeringi raha pärast, ent „rulett on ju ka lõpuks sport nagu iga teine, kas pole?“ naeris ta, „ainult tugevama närvikõdiga sport, ja seda armastavad ju kõik suurlinna-inimesed!“

„Tahaksin jälle kord proovida enda süsteemi,“ jatkas ta, „mille jälile sain päris romantilisel teel.“

Õieti ei olnud mul esialgu isegi enda süsteemisse usku. Ent siis tegin ma katset, mängisin selle süsteemi järgi Monte Carlos, Bader-Badenis, San Sebastianis. Jgalpool pidas ta vastu, igalpool tõi ta mulle väga, väga suuri rahasid sisse. Ja kuigi mul, jumala'e tänu, vaja ei ole endale ruletiga raha teenida, on see lõpuks siiski huvitav ajaviide, kas pole nii?

Muidugi oleksin ma võinud ka üksinda Semmeringi sõita, kuid, mõtlesin, kahekesi on lõbusam, pealegi minu süsteem näeb ette kahe inimese koostööd. Üks peab tegema panuseid, teine rehkendama. Süsteemi ennast ma teile ei reeda — vast siiski kunagi hiljem,“ seejuures

vaatas ta Mimile sügavasti silma, „kuid mulle teeks rõõmu näha teid osa saamas kindlast võidust. Pealegi, kus mulle saatus nii veetleva, võluva noore partneri on annud, nagu teie. Olen õnnelik, et mitmest sajast vastusest just teie oma valisin.

Ma muidugi ei julge teie seltskondliku seisukohaga daamist oletada, et ta minu rahaga mängiks või minult midagi vastu võtaks. Sellepärast, arvan, oleks asi kõige paremini korraldatud, kui meie kumbki, nojaa, seda ei tarvitse palju olla, ütleme 500 šillingit mängukapitali kaasa võtame. Kas see teile sobib, preili Mimi? Sellega oleks siis asi korras!“

Võlutuna vahtis Mimi mehele, kes nii kõitvalt ja huvitavalt oskas vestelda, kes kindlasti nii väga palju oli näinud ja läbi elanud. See oli lõpuks inimene tollest suurest, mondäänsest seltskonnast, kuhu Mimi tahtis jõuda, sellest maailmast, kus Mimi oleks tahtnud elada!

Siis meenus Mimile 500 šillingit, ja ta tundis torget südame piirkonnas. Nojaa, tal ju oli pangas 620 šillingit, peaaegu nelja aasta meeleheitliku kokkuhoiu tulemus. Ja sellest rahast ta pidi siis nüüd 500 šillingit ära võtma, et Semmeringis ruletti mängida? Ent siiski, kui tema võib 500 šillingiga riskeerida, võin seda mina ka, ütles Mimi endale, ja, pealeselle, ta süsteem on ju õigeks osutunud ja mehele kõigis mängukasiinodes raha sisse toonud. On naeruväärt, nii väiklane olla! Kui millekski ei ole julgust, siis loomulikult üldse ei jõua kõrgemale!

Enne kui Mimi oma uuest nooblist tuttavast lahkus, lepiti kokku, et nad järgmisel õhtul kell 7 sõidavad trammiga Semmeringi (mägi austria Alpides, millel asub mängukasiino).

„Jaa, aga järgmisel päeval pean ma Viinis olema!“ muretses Mimi.

„Ja olete ka! Kell 3 hommikul, kas see pole huvitav, sõidame jälle mäelt alla! Ja kui me peaksime trammile hiljaks jääma, võtan auto!“

Mimi andis härra v. Kentile Rammeri mööri telefoninumbri. See on ühe mu sõbranna salong, luiskas ta härrale. „Kui teil mulle homme pealelõunat veel midagi öelda on, võib mind seal kätte saada.“

Otse raamatupidaja Franzi töölaua kõrval ripub telefon. Tema on see, kes, kui helistatakse, võtab kuuldetoru ja teatab firma nime. Tema oli ka see, kes järgmisel pealelõunal kell viie ajal sellest torust mehehäält kuulis, mis preili Mimiga rääkida soovis. Olgugi, et Franz sügavasti oma raamatute üle oli kummardunud ja midagi kuulda ei tahtnud, kuulis ta siiski: mitte ainult „jaa“ ja „ei“, mis Mimi vastas mehe jutule, vaid ka võõra enda kõiki sõnu.

„Nii siis täna punkt kell 7 lõunavaksalis. Rõõmustan juba ette! Osalt Semmeringi, osalt aga minu veetleva saatja üle. Jaa, mida ma veel tahtsin öelda: riietuge kohe suurtualetti ja visake mõni karusmantel selle üle, sest ma olen smokingis, et välimuselt sobiksime! Nägemiseni, suudlen kätt!“

Härra Franz Buchinger oli kõike kuulnud ja tal tekkis kindel kavatsus.

Mimi aga riputas kuuldetoru konksu ja tegi surmõsise näo. Ta nägi enda üritust hädaohus, enda teed ülespoole tõkestatuna. Kohutav ta kistus oli esile kerkinud. Suurtualett? Karusmantel? Kust pidi ta need võtma?

„Preili Mimi“ — šefi häälel äratas Mimi ta muredest — „et teie mul täna õhtul kõik hoolikalt sulete, pean täna varem ära minema!“

Enne kella seitset oleks preili Mimit võidud näha läbi Rammeri salongi suurte, inimtühiade ruumide ruttamas. Ta kustutas kõik tuled, siis võttis ühest suurest kastist imekauni, musta pitskleidi, teisest kastist kalli õhtumantli, jooksis mõlemaga riietustuppa, tõmbas pitskleidi selga ja karusmantli selle üle, tormas majahoidja aknakesest mööda tänavale ja kargas taksosse. „Lõunavaksalisse!“ hüüdis ta autojuhile.

Ta oli nii ärritatud, et ta isegi raamatupidajat Franzi tähele ei pannud, kes vastas trotuaaril seisis ja püüas silmadega, milles valu ju üllatus kajastusid, eemalekihutavale sõidukile järgi vaatas.

Tramm tormas läbi öö.

Manfred v. Kent, elegantne kavalier, istus Mimi kõrval ja ütles ta veetleva olevat. Mimi kuulas ta lobisemist, laskis endale meeldida ta komplimente ja mõtles, kui tore on ometi kord olla suur daam, mugavalt istuda luksusvagnis, elegantsete, kindlasti väga rikkaste inimeste keskel.

„Kõik need siin,“ sosistas Manfred von Kent Mimile kõrva, „sõidavad üles kasiinosse, sellepärast nimetatakse ka seda trammi „Kasiino-Ekspress“. Kõik muidugi tahavad võita ja ometi kaotavad endi raha, sest meil on, jumal tänatud, minu hiina süsteem. Teie saate imestama, kallid Mimi!“

Mimi hoidis ikka veel oma väikest taskut kramplikult oma paremas käes, oli ju selles suur varandus, viissada šillingit, nelja aasta jooksul suurte pingutustega kokku hoitud! Oieti ei olnud seal enam täpsalt viissada šillingit, sest Mimi oli lõunavaksalis mõlemale ostnud sõidupiletid, sest Manfred v. Kentil ei olnud parajasti peenraha käepärast.

Kahe tunni pärast jõudis tramm Semmeringi. Mäestiku selge õõhk lõi neile vastu, kui nad maha astusid, oli tunda lähenevat kevadet ja elustavat metsalõhna, mis hõljus ülevalpool jaama kasvavast kuusikust. Aga ei Mimil ega v. Kentil olnud aega looduseandisid nautida,

nad ruttasid kärsitusega endi suurte tegude sooritamisele.

Hiiglatähtedega särasid kaugele öhe sõnad „Alpi-Kasiino“, sees aga lavastus luksuslik ja suurejooneline elupilt, nagu neid näha igalpool suurilma kogunemiskohtades: kaunid, elegant-sed naised, härrad õhtuülikondades ja ümber- ringi raha, veerev raha.

„Andke mulle oma viissada šillingit,“ sosistas v. Kent oma kaaslannale, „ma lisan omad juurde ja vahetan siis need kassas mängumarkideks ümber. Siis läheb lahti!“

Mimi ulatas talle 480 šillingit, mis tal veel olid järel, ja v. Kent astus kassa juurde. Kohe sellepeale tuli ta hulga mängumarkidega tagasi, nad istusid mängulauda, ja võitlus ruletikuu- liga algas. Kent andis Mimile kahešillingilise margi ja käskis number 29 peale panna. „Minu õnnenumbr,“ sosistas ta, kummardudes Mimi kohale, „ta kuulub minu süsteemi!“

Surisedes veeres kuul ümber salapärase aparaadi, klõbinal langes ta ühele numbrialale. „Seitseteist!“ hüüdis krupjee. Pettununa vaatas Mimi Manfredi otsa. „Teie tahate kohe esimese heitega võita!“ ütles mees naerdes. „See oleks halb, väga halb. Enne peab mäng kõrgele minema, alles siis jõuame meie järjele!“

Manfred von Kenti süsteem seekord ei pidanud vastu. Mimi pani 16, siis 30, siis 60 šillingit 29-sale, aga ikka võitis mõni teine number. Näost punane, jälgis v. Kent kuuli veere- mist, mis ikka ja jälle möödus ta 29-sast. „Pange nüüd sada šillingit,“ ütles ta Mimile kareda häälega. See kõlas peaaegu käsuna. „Sada šillingit?“ protesteeris nüüd Mimi, „kas see pole meeletus?“ „Edasi!“ vastas Manfred lühidalt, „ärge olge väiklane. Saame selle eest 3600 šillingit! See on meie viimane võimalus!“

See sõna tabas Mimit kui elektrilöök. Nende viimane võimalus? Olid nad juba kõik kaotanud, Mimi raha ja v. Kenti enda raha ka? See ei olnud võimalik!

Ent talle ei antud enam aega järgi mõelda. Manfred ise pani sajasillingilise mängumargi lauale, juba veeres kuul, ent selgemini veel kui selle surinat kuulis Mimi omaenda südame peksmist. Nüüd jäi kuul peatuma. „14 — punane!“ hüüdis krupjee!

„Meie oleme kaotanud!“ ütles v. Kent toonitult. „Noh, ometi mul kord vedas viltu, pole teha midagi!“

„Kõik kaotatud? Ka teie raha?“ küsis Mimi ja võitles kõigest jõust pisaratega.

„Muidugi ka minu!“ käratas v. Kent viha- selt. „Vast ehk armuline preili sooviks järgi rehkendada? Palun teid, teie ulute ju, ärge bla- meerige mind ometi mitte siin, teie ju peate end üleval justkui mõni müüjanna, kes teie ka arvatavasti olete. Minge parem veidi värske õhu kätte, see mõjub teile kindlasti hästi. Muu- seas, tulge homme ennelõunat hotell Imperiali,

ma annan teile teie närused 500 šillingit tagasi.“

Samas lükkas ta Mimi, peaaegu vägisi, ees- ruumi. Mimi nägi veel vaid, kuis v. Kent kellegi vanema, eheteiga koormatud daami juurde astus ja selle kätt suudles; siis purskasid Mimi Gruberi silmist pisarad. Ta oli vaid rõõmus, et siin, vestibüülis, keegi ta häbi ei näinud.

Seal läbistas Mimi teadvuse kohutav mõte. Ta pidi homme hommikul äris olema, ta pidi pitskleidi ja karusmantli tagasi andma, mida lubamatult kandis, mille ta kelleltki küsimata oli võtnud, jah, võidi koguni öelda, et üle lõo- nud. Ta pidi hommikul Viinis olema, muidu vallandati ta. Ent tal ei olnud enam krossigi! Manfred pidi talle vähemalt reisuraha andma.

Ta ruttas tagasi mängusaali. Manfred von Kent oli kadunud. Ka vanemat, eheteiga koor- matud daami, keda Manfred nii sõbralikult oli tervitanud, ei olnud näha!

Mimi oli meeleheitel. Ta jooksis garderoobi, lasi endale mantli anda, salong Rammeri kalli karusmantli, ja tormas kui tagaetu välja öhe. Ta jooksis, ta tahtis eemale neist ruumidest, sellest kasiinost, hasardi atmosfäärast, mis talle näis mürgitatuna. Nagu kurjade vaimude poolt jälitud, jooksis ta mööda promenaadi alla, nägemata selget, säravat öötaevast ja lumiseid mägesid, mida valgustas kuu. Jõuetu jooksust, laskus ta pingile, täiesti nõutu, teadmata, mida nüüd ette võtta. Ta ei tunnud siin ainsatki inimest, tal ei olnud ühtegi väärtasja, mida oleks võinud rahaks teha või pantida. Kui ta hom- mikul varakult ei saanud tagasi panna mantlit ja kleiti, oli ta kadunud... Praegu võis kell 2 olla...

Segaseid sõnu rääkis endamisi Mimi Gruber, kuna nutukrambid teda ikka ja jälle vapusta- sid. See suli on mu õnnetuks teinud... aga ma ise olen süüdi... homsest peale peetakse mind petiseks, vargaks...!

„Teie ei ole kellegi varas, preili Mimi, teie ei ole kellegi petis!“ Üks mehehäääl ütles need sõnad, ja kohe sellepeale tundis Mimi üht kätt enda juust tasa ja õrnalt silitavat. Hirmunult ja imestunult vaatas Mimi üles. Härra Franz Buchinger seisis ta ees.

„Jaa, teie imestate, et ma keset ööd Sem- meringis teie ees seisan. Millegipärast oli mul tundmus, et teil läheb mind siin vaja. Sellepä- rast sõitsin teile järgi. Ent mantlit ja kleiti ei oleks te mitte pidanud võtma. (Kuid ärge kartke, keegi ei tea seda peale minu, ja meie saame selle asja veel joonde ajada, kas pole nii?“

Mimi oli vastu Franzi õlga toetunud ja nut- tis veel tugevamini kui enne. Ta oli päästetud, lihtne, tähtsusetu, väike Franz, kellele ta alati ülevalt alla oli vaadanud, oli ta päästnud, ja sellepärast tundis nüüd Mimi põletavat häbi ja kahetsust. Ilusale kangelasele jumaldatud

suurest ilmast oli Mimi järgi jooksnud, häbitule seiklejale ja petisele, kes ainult ta raha vastu oli huvi tunnud!

„Nutke siis nüüd endid välja, preili Mimi — kas võin ma teile nüüd Mimi öelda? — Ma vahepeal pööran taskud ümber, vast leidub seal raha kahe sõidupileti jaoks. Kui ei, sõidate ainult teie, mina juba leian mõne vabanduse, ent pea, jätkub parajasti kahele, hurraa!“

Tramm, mis kella kolme ajal hommikul Semmeringist Viini poole kihutas, oli peaaegu tühi, ainult kolmanda klassi vagunis istus kaks noort inimest, lihtsalt riietatud noormees ja ülelegantne tütarlaps. Nad istusid üksteise vastu surutuna ja hoidsid üksteise käsi. Ammu oli Franz Buchinger tahtnud Mimile kõik südametähega pealt ära rääkida, ent kunagi ei leidnud ta õigeid sõnu. Nüüd oli ta korruga nii jutukas kui ei kunagi varem, ja Mimi kuulatas tummalt pealt — nagu ei kunagi varem. Ta pühkis pisaraid, naeratas ja kuulas jälle... Kui nad hommikul kell kuus lõunavaksalis

trammilt maha astusid, sosistas Mimi Franzile ühe „jah“ vasakusse kõrva, mis Franzil nii õnelikuks tegi, et ta päris segaseks muutus.

Ilma vahejuhtumisteta rändasid kleit ja mantel tagasi Rammeri mõeäri kastidesse, ja kui šeff kell pool üheksa ärisse ilmus, leidis ta, nagu harilikult, Mimi proovimisesalongis ja Franzil enda laua taga. Mõlemad tulid sãrades tema juurde, et talle teadustada endi kihlustest. „Äri läheb küll väga halvasti,“ pomes šeff, „kuid, mis teha — noor abielumees, tuleb tõsta palka. Esimesest peale saate 30 šillingit rohkem, härra Buchinger!“

Isegi asjaolu, et hotell Imperialis ühtegi härra Manfred von Kenti ei tuntud, ei suutnud rikkuda Mimi tuju. „500 šillingit on küll läinud vett vedama,“ ütles ta Franzile, kui nad hotellist tagasi tulid, „kuid õnne tõin siiski ära!“

„Mille tõid sa ära?“ küsis Franz.

„Õnne Semmeringist!“ naeris Mimi ja äkki lõi enda käsivarred ümber noormehe kaela.

VARASTATUD MAAL

WILLIAM SCOTT

„Maxwell,“ ütles mister Jeremy Jones — optimismi kehastus, „mul on üpris kahju, et pean valmistama sulle meelehärma, kuid — meie järele valvatakse.“

„Valvatakse, sir?“

„Jaa, ja seda teeb ei keegi muu kui inspektor Bitchem isiklikult.“

„Inspektor Bitchem Scotland-Yardist, sir?“

„Just nii.“

„Taevas hoidku, sir! Mis nüüd teha?“

„Vaata, Maxwell — näitan sulle, mida teha.“

Mister Jones kutsus takso, nimetas juhile sõidusuuna ja istus autosse ühes oma lahutamatu kaaslasega.

„Vaata aknast, Maxwell,“ ütles ta.

Maxwell tegi nagu kästud. Hetke pärast hüüdis ta:

„Teil on õigus, sir! Ta võttis ka auto. Jälgib meid. Mida see tähendab, sir?“

„Noh,“ vastas Jones, „kuna inspektor midagi ei saa väita meie laimatu reputatsiooni kohta, tuleb arvata, et ta huvitub meist vaid uudishimust. Võib olla tahab ta ainult teha kindlaks meie elukohta.“

„See teeb mind rahutuks, sir.“

„Mind ei ärrita see põrmugi.“ Ja ta hüüdis autojuhile:

„Sõitke peapostkontori juurde ja peatuge sissekäigu ees.“

„Kui tore, Maxwell,“ jätkas ta, „et valisin endale nimeks Jones. Sellenimelisi isikuid on lõpmata palju ja seejuures paljudel neist

eesnimi algab tähega J. Nüüd pane tähele. Jään ootama sissekäigu juures ja sina lähed ja vaatad telefoniraamatust, kus elab keegi J. Jones. Kuid vaata, et valid hea aadressi.“

„Mõistan, sir.“

Kui Maxwell mõne minuti pärast väljus peapostkontori hoonest ja istus uuesti autosse, Jeremy Jones konstateeris suure lõbuga, et inspektor jätkas jälitamist.

„Noh, Maxwell?“

„Mulle näib, sir, et mister J. Jones Cookham Mansions nr. 9 on sobiv.“

„Hüva,“ naeris see.

Jones andis autojuhile uue korralduse ja natukese aja pärast nad peatusid suure, sooliidse, blokina asetatud maja ees.

„Ei või me ju ometi jääda siia, sir?“ küsis Maxwell.

„Arusaadavalt mitte. Ära unusta, et meil on ees ülesanne. Meie läheme majja ja väljume teisest uksest.“

Nii nad ka tegid. Isik aga, kes jälitas neid, ei märganud seda. Ta astus maja vestibüüli ja nähes elanikkude-tahvlil nime „J. Jones“, märkis aadressi hoolikalt oma märkmikku.

„Tänane päev algab kaunis hästi,“ pomes ta, „õige hästi.“

Iga kahe nädala tagant peeti neljapäeviti Rahvuslikus Kunstigaleriis loenguid ja sellel neljapäeval oli lektoriks sir Mowrey Steer,

tunnustatuim asjatundja inglise maalikooli alal.

Loengu lõppedes sir Mowrey Steer andus rahuga oma lemmiktegevusele — maalide vaatlemisele — ja, sammudes ühe maali juurest teise juurde, leidis enda lõpuks galerii „K“ saalist. Seal korraga astus ta juurde sümpaatsne noormees, temale täiesti tundmatu.

„Vabandust,“ ütles noormees meeldivalt naeratades. „Mu nimi on Jones. Teie mind muidugi ei tunne, sir, ja mul on väga piinlik... kuid, sir, ma arvan... mulle näib... et üks asi ei ole täiesti nii nagu peaks olema.“

„Mis asi?“ küsis inglise kooli ekspert. „Kus?“

Mister Jones juhtis ta galerii „Z“ saali ja peatus Romney maali ees, mis kandis nime-tust „Lady“ Hamilton.

„Võib olla eksin, sir,“ lausus ta, „või on siin viga.“

Mowrey pani ette prillid ja süvenes pildi vaatlusesse.

„Suur Jumal!“ hüüatas ta lõpuks.

„Teie muidugi näete, sir,“ jatkas mister Jones, „et see roheline värv ei ole Romney harilik värvitoon. Tundub kergelt sinakana ja, mis puutub pinda, — siis pilt on maalitud kiirusega ja sealjuures on tarvilusel olnud terpentiin. See ei erine aga sootuks Romney maalide harilikust pinnakattest. Siin on tege-mist ülihea võltsimisega. Esimesel pilgul Rom-ney, kuid lähemal vaatlusel...“

„Välg ja pauk,“ karjus sir Mowrey, „mil-lal märkasite seda?“

„Vast praegu. Armastan väga Romneyd. ja...“

„Kas võiksite natukene oodata, üks minut, palun?“

„Meeleldi.“

„Lähem otsin üles valvuri.“

Valvur oli peagi leitud. See oli ise suur Romney austaja ja lasi kuuldavale ränki van-deid, olles kuulnud, milles seisab asi.

„Võltsitud! Kuid väga hästi järele aimatud. Võib käia mööda sada korda, ilma et paneks tähele. Ainult kui tead...“

„Just sama ütleksin mina, sir!“ segas end jutu vahele Jones.

„Kuid kuidas saadi siit viia ära originaal-pilt ja asetada siia see koopia? Tuleb kutsuda politsei.“

„Kui lubate tähendada, siis, arvan, et tu-leks helistada otse Scotland-Yardi,“ ütles mr. Jones, „helistage sinna ja kutsuge välja ins-pektori Bittchem. Nimetage talle minu nimi — Jeremy Jones. Oleme temaga vanad tuttavad.“

„Täna,“ ütles valvur ja eemaldus.

Veerand tunni pärast oli inspektor Bitt-chem sündmusekohal.

„Hallo, Bittchem!“ tervitas teda Jones. „Vä-ga rõõmustav näha teid.“

Bittchem liitsus kokku hambad, noogutas talle kergelt peaga ja hakkas pärima üksikasju.

„Vaadake, siin on gentleman, kes esimesena märkas, et maal on asendatud koopiaga,“ üt-les sir Mowrey osutades Jonesile.

„Näen,“ tähendas Bittchem, teravalt vaa-deldes noormees. „Millal see oli?“

„Vast poole tunni eest,“ vastas Jones „Loo-mulikult tõstsin kohe kisa.“

„Muidugi,“ kiinnitas Bittchem. Ta lähenes seinale ja asus vaatlema maali. „Hm, umbes viisteist korda kaksteist tolli, kui mitte arves-tada puuraami,“ pomises ta. „Viia ära sarnaste mõõtudega asja pildigaleriist on kaunis raske, kui ei taheta äratada tähelepanu.“

„Keegi pole midagi näinud,“ sõnas valvur. „Just praegu korraldasin valju ülekuulamise. Pole kedagi nähtud mingi kandamiga.“

„Võib olla,“ tähendas pehmelt Bittchem, „et vargad pole veel viinud ära maali ja asu-vad veel siin.“

„Äraneetud!“ karjus sir Mowrey, „kus nad siis on?“

„Võib olla suudan leida nad,“ lausus ins-pektori, vaadeldes Jonesi.

Kuid kahetunnilise hoolika läbiotsimise jä-rele lahkus ta midagi leidmata ühes mister Jonesiga Kunstihoonest.

„Imelik asi,“ ütles mister Jones. „Loodan muide, et kasutasite väärikalt andmeid, mis andsin teile Stepney kohta? Kui peaksite ku-nagi vajama mind, siis leiate mind hommikuti Baltic-Hotellis. Alati valmis teie teenistuseks. Lubate pakkuda sigaretti?“

Kuid seni vaikimisesse süvenenud inspektor häigas käega mööduvale taksole ja käskis end viia Scotland-Yardi — mister Jones vaatas tal-le kurvalt järgi.

Kolm päeva hiljem, kui juba terve London oli ärevuses tuntud vanameistri maali kadu-misest Rahvuslikust Galeriist, mister Jones võttis ühel vaikselt kõrvalisel tänaval asu-vast telefoni kõnekapist ühenduse galerii val-vuriga.

„Kõnelen varastatud Romney maali asjus,“ kõneles ta moonutatud häälel.

„Kes kõneleb?“ küsiti teiselt poolt.

„Nimi pole tähtis. Tahtsin vaid öelda, et kui Galerii juhatus nõustub maksma kümme tuhat franki, siis asetage „Times“i kuulutus, et Cardiffis lähevad odavamaks munad. Siis helistan teile uuesti. Saite aru? On selge? Hüva. Elage hästi.“

Ja mister Jones väljus kõnekapist vilista-des lõbusat viit. Ta tuju muutus veel lõbusa-maks, kui mõne päeva pärast ajalehtedes ilmus veidi imelik kuulutus sellest, et Cardif-fis on munad läinud odavamaks. Muidugi oli selles märgatav inspektor Bittchemi kätt.

„Nad ei tea, et satuvad minu õnge otsa, Maxwell!“ hüüdis ta rahulolevalt.

Jeremy Jones läks jälle telefonikioski ja kutsus välja Galerii valvuri.

„Nägin teie kuulutust. Seda, mille pidite avaldama. Saatke nõuetav summa selle punasejuukselise isikuga, kes seisab teil galerii ukse juures. Ta peab tooma sada sajanaelalist pangatähte väikses mustas käsikohvris. Ta mingi Chelseasse Berch-Sreetil asuvasse Poolkuu teemajasse täpselt pool üheksaks täna õhtul. Seal istugu ta kõige tagumisesse nurka suure peegli alla ja avagu kohver, nii et oleks nähtavad pangatähed. Kogu summa tuleb saata kohale täiel määral ja pangatähtedes. Kui raha ei ole vastav nõudeile või teie saadik pole üksinda või kui politseinikud valvavad teemaja juures, siis on kogu asi asjata ja pole seda üldse mõtet võtta ette. Siis helistan teile homme. Saite kõigest aru? Täna. Vastik ilm täna, üks? Kõike head!“

„Praegu on kell vast kaksteistkümmend, Maxwell,“ ütles ta tulles koju. „Võid lasta tuua lauale eine. Kas Archibaldile on antud juhised?“

„Kõik, täpselt, sir!“

Sel päeval juhtus kolm kummalist asja Londonis ja esimene neist leidis aset Poolkuu teemaja juures.

Kella poole kümne aegu ilmusid teemaja kohta tänavale kuus isikut, pealtnäha meremehed, ja hakkasid üksteisega tüli norima. Kolm taksot, igaüks nelja seesistujaga, peatusid kolmel Berch-Streetile suubuvall tänaval. Ja umbes tosin teisi inimesi asetus akende ja uste taha teemaja vastas olevasse majja.

Oli kõige lihtsam asi maailmas minna sel õhtul Berch-Streetile, kuid tagasi pöörduda sealt osutus äärmiselt raskeks.

Teine juhtum leidis aset tükk maad kõigest sellest eemal.

Kell kümme minutit üle kümne väljus punapeaga käskjalg Rahvusliku Galerii peasisekäigust, kandes käes väikest musta kohvrit, ja kutsus takso.

„Berch-Street, Chelsea,“ ütles ta autojuhile.

„All right,“ vastas see, „kuid kui jõuate sinna, siis öelge neile, et nad asjata ei ootaks. Ela hästi, sonny-boy!“

Ja haarates kangestunud käskjala käest kohvrikest, ta kadus ümber nurga, pannes mootorile peale suurima kiiruse. Käskjalg, toibudes võrdlemisi kiirelt, hakkas täie kõriga karjuma politsei järele. Ja politsei ilmus. Nurga tagant leidsid nad takso; kuid juhti seal enam polnud. Ja nad kunagi ei näinud teda enam.

Autojuht läks otseteed mister Jonesi juurde

ja see, avades kohvrikest, võttis sealt välja kümme tuhat naelsterlingit.

„Archibald,“ ütles Jones, „teie pole inimene, vaid ime.“

„Just seda ütles alati minu emakene, sir,“ tähendas see tagasihoidlikult.

Mister Jones pahvatas naerma, samuti Archibald, ja isegi korrektne Maxwell arvas heaks naeratada.

Kolmas juhtum oli öösel ühe kodaniku korteris. See oli kaunis vara tulnud koju, olles täis põrguviha äpardunud äriasjade tõttu, kui liginedes oma korteri uksele märkas ukseprao vahel valgust. Avades ukse nägi ta toas kahte isikut, kes tegelesid tema kirjutuslaua ja saali läbisõlmisega.

Kodanik ei mõelnud kaua. Ta virutas ühe võõrastest rusikahoobiga põrandale, kuna teiega sattus heitlusesse ja veeres sellega toanurka.

„Politsei!“ kisendas kodanik. „Röövlid!“ „Meie olemegi politsei,“ vastasid mõlemad võõrad, kui neil läks korda saada jagu kodanikust. „Kes aga olete teie?“

„Mina? Olen selle korteri omanik. Ma...“

„On see number 9 Cookham Mansions?“

„Jah.“

„Ja teie nimi on Jones?“

„Jaa, John Jones, pagan võtku!“

„John?“ Mõlemad kivinesid. „Aga meie vajame Jeremy Jonesi...“

„Jeremy?“ kordas kodanik ja uues märatshoos asus politseinike kallale, jagades neile õige kaalukaid hoople.

Kella poole kümne ajal järgmisel päeval mister Jeremy Jones suitsetas sigaretti.

„Ulata mulle mu kübar, Maxwell! Kas pead meeles? Kell üksteist helistad Rahvuslikku Galeriisse. Ja kell 12 kohtad mind Baltic-Hotellis.“

„Just nii, sir!“

Mõni minut hiljem mister Jones ilmus galerii valvuri juurde.

„Kas te ei tea ikka veel midagi kadunud maalist?“ küsis ta.

„Ei,“ vastas valvur mõninga kõhklemise järele, „meie ei suuda leida teda.“

„Kui kahju. Vaene Bittchem! ...“

„Inspektor Bittchem? Kui tahate teada minu arvamist temast ...“

Helises telefon. Kui valvur võttis kuulde- toru ja kuulis esimesi sõnu, läksid ta silmad pärani. Siis väljus ta sõnalausumata ja tuli varsti tagasi, ühes käes riidetükk, teises — pudel tärpentiiniga.

„Tulge kaasa,“ karjus ta. Ja läks ühes mister Jonesiga „Z“ saali, kus omalajal avastati pettus. Valvur niisutas tärpentiiniga riidetüki ja hakkas hõõruma pilti. Ja — ennae — sellelt kadus äraandlik sinakas värvitoon ja sel-

le alt ilmus kõige ehtsam Romney maalidele omane roheline värvivarjund.

„Halastaja taevas!“ hüüdis mister Jones. „Mida see siis tähendab?“

„See tähendab, — et maali pole üldse keegi varastanud. Loengu ajal nähtavasti keegi on teda natukene määrinud millegagi, tarvitades kuivatamiseks tärpentiini.“

„Imelik...“

Kuid telefon ei kuulunud enam teda, vaid jooksis telefoni juurde. Mister Jones läks Baltic-Hotelli. Salongis istusid juba viskiklaasi taga inspektor Bittchem, kes sarnanes ärritatud lõviga, ja Maxwell.

„Hallo, vaata kus mu sõber Bittchem on!

Kas olete kuulnud juba vanast inglise meistrist, kelle maali pole mõelnudki keegi varastada! Praegu tulen Rahvuslikust Galeriist...“

„Kuidas, pole mõeldud varastada?“

„Väga lihtsalt. Kuid, mis see siis on — teil on sinine muhk silma all. Maxwell, mulle näib, et meie sõber on kellegiga võidelnud...“

„Näib sedamoodi, sir.“

„Kuhu tõttate, Bittchem? Pole aega? Noh, siis vast üks teine kord lobiseme natukene. Väga kahju. Rõõmustan alati teid nähes. Maxwell — ütle džentilemenile head aega.“

„Mulle näib, et ta juba läks välja, sir, ja selletõttu pole mul võimalust öelda,“ kostis Maxwell.

Tänapäeva Hiina

1922/23 a. alates on Hiina linnad, isegi alevid ja külad, palju muutunud, eriti aga rannikud. Vanadest hiina linnadest, kitsaste, kõverate tänavatega, madalate majadega ja vanade linnamüüridega, milles imekaunid väravad, on osaliselt saanud moodsed linnad. Varem pidi sadamas mööda pikki laudu laevale minema, kaubaputkad ulatusid peaaegu veeni, nii et teinekord piki kallast ei saanudki liikuda. Viljakas sisemaa saatis sadamaisse palju juurja aedvilja, üksikud tööstused saatsid ekspordiks kuhjadeviisi korve, vaase, lakktöid ja siidkangaid ning müütasid neid ka siinsamas putkades. Selle tõttu oli piki kallast alati väga elav läeva- ja tänavliiklemine, mis põhjustas sadamates väga suurt inimtungu. Kõigi sadamasse viivate tänavate ääres asuvad poekesed kujundasid nagu omaette linna, laud seisis lageda taeva all, siin müütati kõiki maa tooteid, tarbeasju ja toiduaineid, kõige enam aga värsked kalu, siin kiideti, karjuti, naerdi ja aeti juttu. See oli nii kirju ja mitmealgne elu, et võõrad, kes Hiinas käisid, hiljem teda enam kuidagi ei osanud ette kujutada ilma selle kärata, tunglemiseta ja — mustuseta.

Alates aastaist 1922/23 aga hakkas iga Hiina mandariin enda auasjaks pidama oma alamatele võimalikult virgutavalt mõjuda maa tsiviliseerimise suunas. Ka kaupmeeste ärimõisted olid muutunud, nad hakkasid omamaalaste hulgas turgu looma euroopa ja ameerika kaubartiklite müügiks, et äri läbikäiku suurendada. — Nüüd langesid linnamüürid, tehti maatasa, vanad kaunid linnaväravad kisti maha, tänavaid laiendati nende ääres asuvate majade arvel. Hooned ehitati kitsamad, ent kõrgemad, senise ainsa korra asemel evivad nad juba mitut korda. Tänavailt kadusid porilom-

Lihne hiina talupoja kodu

bid ja rämps. Peagi hakati neid tsemendiga katma, sest kasvav autoliiklemine seadis omad nõuded. Kuid riksha jäi püsima, sest hiinlane tarvitab seda tänini, kuna mootorsõidukid tal- le millegipärast vastumeelt on. Elektri-jõujamad kerkisid kui seened maast, ja äkki, üleöö, särasid sadamad ja paljud tänavad heledas valguses. Putkad ja müügilaud kadusid, suurte vaateakendega kauplused hakkasid ikka enam ja enam välismaa artikleid müütama, kuna omamaa tooted neist kadusid. Sadamaisse ilmusid pöörsillad, lai tänav, kaarlambid, ja suured kohmakad autobused hüplesid nüüd mööda uusi ebatasaseid autoteid... Võõras element on vallutanud kogu ranniku ja sunnib ikka enam taganema kõverad tänavad ja sünged nurgad väikeste vanade majakestega.

Ent oleks päris ekslik arvata, et hiinlane ise oma sügavamalt olemuselt muutunud on.

Ei, pruugid ja kombed on peaaegu endiseks jäänud, veel elatakse, abiellutakse ja töötatakse vanade hiina traditsioonide järgi, hiinlase kodu, ta „uk-kah“ on praegugi veel tugevaim side, mis iga üksikut seob kodumaa külge ja kuni väiksemagi külakeseni on mõõduandev. Veel ikkagi tundub Hiina eurooplasele teise maailmana, ja kui ka ranniku suurlinnades pilvelõhkujad, suurtööstused, moodsed hotellid ja koolid figureerivad, iga tehniline saavutus Hiinas kindlasti oma kannal toetab, on kaugel sisemaal Hiina ikkagi endine, ja provintsiinimesed, talupojad, väikesed käsitöölised on väga vähe uutest mõjudest riivatud.

Veel seisavad omal kohal ebajumalate templid, toredad paagodid; templivalvurid jutustavad ikka veel rahvale oma muinasjutte. Ent noorus on ometi vana traditsiooni alt ära nihkumas, euroopa riietus ja poisipea on päris igapäevasteks saanud; ja kus riietus, väikeste muudatustega, on püsima jäänud, seal on lääne propaganda juba enda kahtlast vilja näitamas. Karjuvad kommunistlikud lendlehed tulpadel ja müüridel ei jää vastukajata, kuli on saanud selgroogu ja kannab iseteadvalt enda dzuudist ülikonda. Kuid oopiumiurkad ja mängupõrgud püsivad endiselt. Vanad patud on vallutanud ka uue põlve.

Rütmi ja muusika võlus

Kuidas Gerd Neggost sai tantsijanna

(V. meie kaanepilt)

Kui meie naudime head tantsu ja vaatame, kuidas tantsijanna paenduvad liigutused ja muusika sulavad kokku kunstiloominguks, siis ei teagi meie, kui palju suurt tahtejõudu ja järjekindlat raudset tööd on tantsijanna enne pidanud ära tegema, kui saavutas oma kehasse selle rütmi ja kerguse, mida me nüüd imetleme.

Meie andekama tantsijanna pr. Gerd Neggo tantsijannaks saamine näitab seda meile kujukalt. Palja andega ei saada tantsu alal kuigi palju kätte. Anne on vaid eelduseks, et maksab enese kallal võtta ette seda hiiglatööd ja aastaid õpinguid ning harjutusi, mis vajalikud tantsukunsti omandamiseks. Pr. Gerd Neggo ei mäleta, kuna ta just esmakordselt tundis tungi tantsimise järele. Kuid juba varajases lapsepõlves kinceldis temale tantsimine. Oli ta millegipärast rõõmus, siis väljendamisiks pisike plika seda ikka tantsides.

Gerd Neggo vanemad polnud rikkad inimesed. Nad olid saarlased, kes rännanud „suurele maale“ ja jäänud pesitsema Tallinna. Vanematel polnud midagi selle vastu, kui nende pisike tütreke kippus ikka ja jälle tantsima. Vanemate tuttavad ja sõbradki vaatasisid plikakese harrastusi heatahtliku muigega, et vaata aga tüdrukukest, mida tema kõik ei oska! Ei vanemad ega sõbrad teadnud siis veel arvata, et tüdrukukele jäävad need tantsuharrastused eluksajaks külge.

Oli kord kodune peokene, mis Gerd Neggole omas suure tähtsuse ja jäänud kustumatult meelde. Sellel kodusel koosviibimisel teostus Gerd Neggo esimene avalik esinemine — ta tantsis külalistele menuetti. Väike tüdrukuke ise oli nii uhke oma saavutusele ja suur rõõm pakitses ta hinges.

Tulid kooliaastad. Ka koolis ei unustanud Gerd Neggo tantsu. Ikka leidis ta kooliülesannete vahel endale aega, et pühenduda oma nii armsaks saanud alale. Ja kui tulid koolipeod, kus igaüks esines sellega, mida ta kõige paremini oskas, siis Gerd Neggo esines ikka tantsudega. Ta oli vaid üks ainus kord elus näinud päris tõelise tantsijanna esinemist. See oli siis, kui ta ühes oma vanematega Saaremaaalt reisis läbi Venemaa Sarmaatia legendikkude Sibirisse — Irkutskisse. Irkutskis tantsis tol ajal keegi kuulus venelanna ja väike tüdruk sai seda pealt vaadata. Ta ei saanud pärast etendust tervel õl magada — nii mõjus see temale.

Lõpetanud Tallinnas kooli, siirdus Gerd Neggo Tartusse, et nüüd täielikult pühenduda oma lemmikalale ja hakata tantsu õppima. Ema oli algul küll veidi selle vastu, et tema tütar hakkab tantsijanraks. Temale ei meeldinud see, et ta laps tantsib paljude inimeste ees. Kuid ema vastupanu murdus peagi ja Gerd Neggo hakkas Ella Ilbaku juures tantsu õppima. Seega sai Gerd Neggo esimeseks õpetajaks Ella Ilbak.

Nüüd algas suur ja õige raske töö. Tuli teha harjutusi, tund tunni järele. Need harjutused on väga väsitavad. Öhtuti pärast harjutuste lõppu oli Gerd Neggo surmaväsinud ja ta lihaksed — terve keha valutas. Kuid meeleolu oli tal sellest hoolimata suurepärane ja musklivalud ununesid ruttu. Nüüd armastab Gerd Neggo vahel naljatades tähendada, et harjutuste musklivalud on ainukesed head valud, mis ta oma elus tunnud.

Kaks kuud kestis õppimine Ella Ilbaku juures. See oli Gerd Neggol esimene süstemaatiline õppimine. Selleks ajaks oli lõppenud ka vabandusõda ja rahuleping tehtud. Ajad, mis seni olid olnud väga verised,

muutusid rahulikumateks. Riikide piirid läksid lahti ja õudne sõjatont vaibus vähehaaval unustuse hõlma. Seda kasutas ka Gerd Neggo ja sõitis Rootsi oma õppimist seal jätkama. Ta oli nüüd juba paar kuud pühendunud tantsukunsti saladuse esse. Millegi pärast oli tal aga kartus, et see kõik on asjata ja temast midagi välja ei tule. Rootsis õppimiseks aga oli vaja palju raha ja seda Gerd Neggo vanematel nii palju ei olnud. Kuna Gerd Neggo aga oskas hästi mitut võõrast keelt ja nende hulgas ka prantsuse keelt, siis sai ta Stokholmis Eesti konsulaaadis koht. See koht tagas talle elamisvõimalusi Rootsi pealinnas. Gerd Neggo läks nüüd Dalcroze'i õpilase Anna Beele'i juurde õppima, kellel oli Dalcroze'i stuudio. Nüüd algas Gerd Neggol jällegi raske töö. Hommikust kuni kella kolmeni konsulaaadis ja siis harjutused stuudios. Hommikuse töö tegi ta korralikult, kuid vaimustusega, kuna see tundus talle igavana. Seda suurema õhinaga harjutas ja õppis ta öhtuti Anna Beele'i juures. Need õpingud aga erinesid hoopis Tartus tehtud tööst. Anna Beele'i juures õpetati rütmikat. Poolteiseks aastaks jäi Gerd Neggo püsima Rootsi. Rootslastega sai ta hästi läbi. Stokholmis nägi Gerd Neggo esmakordselt baltlanna Sent M'ahesa tantsu ja ka rootsi tantsijannat Ronny Johansonit.

Poolteiseaastase õppimise järele lahkus Gerd Neggo Rootsist, tuli Eestisse ja sõitis siit kohe Saksamaale end seal täiendama ja edasi õppima. See sündis 1921. aastal.

Saksamaale sõit nõudis aga jällegi raha. Seda polnud sugugi nii kerge saada. Peeti siis otsustav nõu ja vanemad müüsid ära klaveri. Selle eest saadud rahaga algas reis Saksamaale. Klaveri eest saadud summa

Liisk on langenud!

9.

Arno Alexander'i romaan

Kas oli see nüüd tütre tõrkumine või isa rõõmus nägu, mis naiskomissari tähelepanu endale tõmbas. Ta küsis lähemat selgust. Noor komissar ei saanud teisiti, kui pidi rääkima tõtt. Ja siis juhtus see kõige õudsem: „Härra kolonel, teie soov on mulle käsuks,“ ütles naiskomissar rahulikult, „Teie soovite, et teie tütar lastaks maha enne teid. Nii see peab ka sündima — teie tütar sureb enne teid. Liisk on langenud! Üks... kaks... kolm... tuld!“ Nii juhtuski, et Tamara Scheremetjeva suri ja ta isa jäi ellu.“

Proua Vinfried vaikis ja ka Rebane ei lausunud tükil ajal sõnagi. Ja kui ta hulga aja pärast rääkima hakkas, siis oli tema küsimus niivõrd kuuldud loost kõrvalekalduv, et ta isegi selle üle imestas ja iseendalt küsis, kust talle see küsimus õieti pähe tuli. Rebane küsis:

„Kust see tuleb, et teie seda õudset lugu nii hästi teate kirjeldada. Seda saab teha ainult see, kes seda sündmust oma enese silmaga pealt näinud...“

Proua Vinfried vaatas Rebasest mööda ukse poole, kus kolonel Sheremetjev parajasti sisse astus.

„Ma olin selle juure,“ ütles ta siis tasa.

23.

Kolonel Sheremetjev kandis pikka kuube, kuid see tundus tema kasvule veelgi lühikesena. Ka ta püksid ei ulatunud kandadeni välja, vaid lasksid ta pruune sokke välja paista. Vana sõjamehe kaelaside oli tume-

roheline, särk helesinine, ja kingad — pruunid, lühidalt: ta riietuse osad ei sobinud mitte põrmugi kokku. Sellest hoolimata ei mõjunud koloneli kuju sugugi veidrana. Võibolla oli selle põhjuseks rauga tõsine ilme, võibolla ka see, et kõik teadsid, missugune tähtis ülesanne temale oli lahendada määratud.

Kaks meest tassisid kõrvaltoast ühe suure laua kohale ja katsid selle musta sammetiga. Siis tõid nad sinna peale ka tinti, paberit, sulgi ja paberosse. Suur lamp asetati lauanurgale. Kolm suurt tugitooli täiendasid seda varustust.

Koosolijad vaatasid neid ettevalmistusi tummalt pealt. Rebasele tundus see kõik uskumatuks ja nii mõnigi kord hakkas ta juba aimama, et see kõik on unenägu. Must laudlina mõjus ta peale õudset ja fantastiliselt, ja need kummalised inimesed ei tundunudki pärisinimestena. Kui poleks ta sõpra Palu seal juures olnud, siis oleks Rebane kindlasti uskunud, et temale mängitakse mingit varem ettevalmistatud komöödiat. Kuid, Palu oli ju siin, seega ei võinud see olla nali, vaid õudne tõelikkus. Kui kõik vajalised ettevalmistused olid tehtud, viipas parun kolonelile. Kolonel noogutas pead ja läks istus keskmisele toolile laua taha. Tema kõrvale võtsid istet parun ja Meissner.

„Mu daamid ja härrad,“ algas kolonel. Ta rääkis vene keelt ja Rebane võis koosolijate näoilmetest lugeda, et nende hulgas polnud ühtki, kes seda keelt poleks osanud. „See on väga tõsine asi, mis meid siia on kokku

polnud küll kuigi suur, kuid Saksamaal möllas sel ajal suur inflatsioon. See oli Gerd Neggole õnneks ja suureks kergenduseks. Inflatsioon võimaldas välismaalastel Saksamaal kergemini elada, sest saksa raha oli madal ja välismaade raha Saksamaal suures hinnas.

Saksamaale jõudnud läks Gerd Neggo Rudolf von Laban da Varaljase juurde õppima. Labani süsteem erines jällegi kõigest sellest, mida Neggo oli seni õppinud Labani süsteem paneb terve keha kui instrumendi tegevusse. Tehnika on Labani arvates ainult abinõu tantsulisele väljendusele. Õpingud olid huvitavad, kuid elu oli Saksamaal raske. Sage li tuli rahast nappus kätte, et jätaks kuidagi ainult leiva ostmiseks. Mõnikord pidi tantsuõpilane ainult kuiva leivaga elama mitu nädalat. Kui oli kõige odavam puuvilja aeg, siis söödi vaid seda. Laban töötas alul Stuttgartis ja siirdus hiljem Hamburgi, kuhu jäigi peatuma.

Neggo Saksamaale jõudmise ajal koostas Laban parajasti tantsurüh-

ma, kuhu ka Neggo pääses sisse. See oli ainuke Labani koostatud tantsurühm. Õppetöö Labani juures oli väga raske, kuid sellest hoolimata peab Gerd Neggo seda aega oma elu ilusamaks osaks. Tantsurühm käis sageli Hamburgist välisringreisul, kuid tuli pärast ringreisus sinna tagasi. Neli tundi pidid õpilased päevas harjutusi tegema, peale selle veel proovid. Õpperuumid olid võrdlemisi viletsad, puudus näiteks isegi duš. Hommikust õhtuni töötasid õpilased studios ja alles hilja õhtuks said nad vabaks. Nii kestis see kolm aastat.

Kui Gerd Neggo esmakordselt määrati esinema soolotantsus, oli ta hirm enne eesriide tõusmist suur. Alles siis, kui tants oli ära tantsitud ja Laban Gerd Neggole õnne soovis, taipas ta, et kõik olid läinud hästi. Ärevus oli aga pärast tantsimist ikkagi veel nii suur, et Gerd Neggo ei märganud publiku aplausi peale uuesti lavale tänama minna. Alles siis kui Laban talle seda ütles, taipas ta, mis vaja teha.

Saksamaalt tuli Gerd Neggo Eestisse tagasi ja koostas siin oma esimese iseseisva kava, millega esines Tallinnas ja ka provintsi-linnades. Publik võttis kunstniku loomingu väga soojalt vastu. Varsti avas Gerd Neggo Tallinnas ka oma stuudio. Algu oli tal vaid 5 õpilast, kuid see pere kasvas ajatasa. Gerd Neggo esialgsed kartused, et temast midagi ei saa, olid olnud ekslikud. Gerd Neggost oli saanud palju.

Lõpuks veel mõni sõna sellest, kuidas Gerd Neggo komponeerib oma tantsu. Enne kõike on vaja omada tantsu ideed, et mida just tahetakse tantsuga tõlgitseda, alles siis hakatakse otsima vastavat muusikat. Tants töötatakse välja viimse peensuseni. Iga pisimgi nüanss, liigutus on tähtis osa tervikus. Kui tants nii õelda, vaimus välja töötatud, algavad harjutused, harjutused. Iga tantsu kallal töötab Gerd Neggo vähemalt 20 tundi, enne kui viib selle publiku silma alla.

—on

toonud. Vaenlane ähvardab — meie peame end kaitsma.

Avan sõjakohtu istungi.“

Rebane kuulab seda kõike pealt ja ei suutnud lausuda ainustki sõna. Sõjakohus? See mees on kindlasti hullumeelne, selles polnud nüüd enam mingit kahtlust. Seni oli ju olnud juttu ainult Leena Kangru ülekuulamisest, kuid nüüd rääkis kolonel sõjakohtust...

Hirm pigistas Rebase südant raudsete tangidega. Pilg teiste koosolijate nägudele veenis teda, et nende poolt polnud tal loota mingit abi, sest nad kiitsid pooldava mõminaga heaks, et kolonel asus kohtumõistja kohale. Ainult Marie Stackberg hakkas seda nähes nuuksutama. Teised kõik jäid aga rahulikuks. Komissar Raudsepa silmad särasid kahjurõõmsalt. „Härra Meissner!“ hüüdis Rebane. „Seda ei või teie ju ometi lubada. Seda mitte! Kui kolonel peab sõjakohut, siis on ju tal ka õigus inimest surma mõista.“

Kolonel vaatas Rebasele laivalt ja etteheitvalt otsa.

„Muidugi on mul see õigus,“ vastas ta rahulikult.

„Härra Meissner!“ hüüdis Rebane veel kõvemini kui varem. „Seda ei või te ju ometi lubada...“

Meissner ähvardas Rebast oma kollase sõrmega, et ta vaikiks.

„Ma ise palusin härra koloneli seda teha,“ tähendas ta kuivalt.

„Sõjakohus on käesoleva asja lahendamiseks kõige sobivam.“

Nüüd ei teadnud Rebane enam midagi öelda.

Kolonel hakkas kohut pidama.

„Tooge kaebealune ette,“ käsutas ta ja vaatas uurival pilgul ringi. Ta nägu oli sellejuures nii läbitungimatu, nagu see vajalik tema au ja kõrge kohuse juures. Kui Rebane vähe aega tagasi mitte poleks näinud, kuidas seesama mees mängis suure, kuid kahjutuks tehtud sõjaväerevolvriga, siis poleks ta küll julgenud selle mehe mõistuse juures kahelda.

Mõlemad politseinikud olid Leena käed köidikutest vabastanud ja tõid nüüd neiu koloneli ette. Leena jäi koloneli ette julgesti seisma ja vaatas vanamehele silma.

„Kuidas on teie nimi?“ küsis kolonel.

„Leena Kangru.“

„Mis amet?“

„Ajalehe-kirjasaatja.“

„Kui kaua elate juba siin maal?“

„Sündimisest saadik.“

„Kes võiks tõendada, et need andmed vastavad tõele?“

Leena Kangru mõtles hetke.

„Siin selles majas pole küll kedagi, kes mind lähemalt tunneks.“

„Kas teil on kaasas teie pass?“

„Ei ole.“

„On teil ehk kaasas mõni muu teie isikut tõendav dokument või mõni foto?“

Leena viivitas vastusega.

„Noh?“ kiirustas kolonel ja vaatas neiule silma. Alles nüüd pani Rebane tähele, et kolonel küsides vaatas kangekaelselt ikka lauale oma sullepea peale, millega ta sõrmed kogu aeg mängisid.

„Noh?“ kordas kolonel sõbralikult.

„Mul on päevapildiga isikutunnistus küll kaasas,“ vastas Leena sügavasti hingates. „Ma näitan seda teile, aga ainult sel juhtumil, kui teie selle mulle kohe tagasi annate.“

Kolonel kortsutas kulmu: „Tingimused? Teil pole õigust mulle tingimusi teha,“ pahan-das ta.

„Sel juhtumil pole mul ka isikutunnistust,“ sõnas neiu kangekaelselt.

„Teie olukord on väga tõsine,“ hoiatas kolonel. „Ärge olge kergemeelne. See oleks teile suureks kasuks, kui teil oleks täiesti korras isikutunnistus...“

„Olgu siis,“ nõustus Leena. „Näitan teile oma isikutunnistust ja loodan, et teie selle mulle pärast tagasi annate.“

Kolonel noogutas nõusolles ja sirutas juba oma käe välja dokumendi vastuvõtmiseks. Kuid siis selgus, Leena oli isikutunnistuse peitnud autosse. Teda ei tahtud aga üksinda isikutunnistust tooma lasta ja teistele keeldus neiu ütlemast, kuhu ta selle peitnud.

Lõpuks lepiti nii kokku, et neiu pidi minema isikutunnistusele järele ja kaks politseinikku pidid teda selle juures saatma.

Viis minutit hiljem seisis Leena jällegi koloneli ees: Ta tumedatel juustel oli õrn lumerkord ja palel värskest õhust punased.

„Siin on minu isikutunnistus,“ ütles ta ja pani koloneli ette lauale mitmekorra kokkukeeratud paberilehe.

Kolonel vaatas seda uurivalt tükk aega ja silmitses siis ka neiu nägu. Parun ajas ennast küll varvastele, et ka pilku sellele paberile heita, kuid kolonel hoidis paberi nii, et paruni kavatsus ei õnnestunud.

„Võtke oma isikutunnistus jälle tagasi,“ ütles kolonel veidi aja pärast ja ulatas neiule tema dokumendi tagasi. „See isikutunnistus tõestab kõik selle, mida teie varem enda kohta ütlesite. Ma ei mõista, mispärast ei tahtnud teie seda minule näidata?“

Leena kehtas vaid õlgu ja ei västanud midagi. Isikutunnistuse pistis ta rahulikult põue ja heitis komissarile sellejuures väga halvaks-paneva pilgu.

„Ma protesteerin!“ hüüdis komissar ägedalt. „See isikutunnistus on väga tähtis asitõendus. Kindlasti on see võltsitud. Ma tahan seda näha, ma pean seda nägema!“

„Inimeseloom, pea ometi natukenegi piiri!“ ütles Palu kõvasti ja ähvardavalt.

Raudsepp vaatas nüüd tulivihaseks Palu poole ja ei uskunud oma silmi, kui nägi, et seni kinniseotud Palu istus rahulikult köidikuteta laua juures ja söi kõige suurema rahuga sinki ja mune.

„Teie olete vangistatud!“ möirgas ta. „Kes teid vabastas?“

„See pole teie asi,“ vastas Palu hooletult ja söi rahulikult edasi.

„Mu härrad!“ hüüdis kolonel karmilt. „Ma palun rahu, täielist rahu.“

„Kuid see poiss on ometi... Vangistage ta kohe uuesti,“ hädaldas komissar ja viipas vihaseks oma politseinikkudele.

„Laske ma loen enne selle lehe läbi,“ ütles Palu, ja ta hää kostis imelikult pilkavalt. „Selles lehes on nii keni asju. Leidsin selle lehe pingi alt...“

Komissar astus nüüd Palule õige lähedale ja vaatas sellele otsa pilguga, mis oli väga mõrtsukalik.

Ja siis juhtus midagi ootamatut. Välgkiirelt tõmbas komissar Palu käest lehe, hüppas siis kohe kamina juure ja viskas lehe tulle.

„Mu härrad!“ hüüdis kolonel manitsevalt.

„Mida see peab tähendama?“ sisistas Meissner närviliselt.

Siis nägi Rebane hirmunult, kuidas komissar meeletus vihaseks tõmbas revolvi ja sihtis sellega Palu pihta. Hetk hiljem raksatas pauk.

Komissar karjatas metsikult, laskis oma revolvi langeda ja jooksis meeletus vihaseks, käsi verine, Palu kallale.

24.

See kõik oli sündinud nii kiiresti, et keegi ei taibanud, mis oli õieti juhtunud. Algul arvasid kõik, et see oli olnud komissar, kes oli lasknud. Kuid siis nägid inimesed, et ka Palul oli revolver käes, ja nad taipasid, et Palu oli komissarist ette jõudnud.

„Seiske paigal! Seiske kohe paigal!“ käsutas Palu teravalt. Aga Raudsepp ei hoolinud enam millestki. Kiiresti ruttas ta edasi Palu poole ja tormas vastu lauda, nii et klaasid ja sööginõud sellelt kliriseses maha kukkusid. Jõudes Palu juure, sirutas Raudsepp oma terve käe välja, et sellega Palu kõri pihku haarata.

Palu ei lasknud tema pihta, kuigi tal oli käes laskevalmis revolver. Ta viskas oma revolvi ruttu lauale, haaras komissari väljasirutatud käest kinni ja tõmbas mehe kerge vaevaga üle laua enese juure. Siis lükkas ta komissari jälle sama kergesti enda juurest eemale. Seda kõike tegi Palu ühe käega, nagu oleks ta häbenenud võtta haavatud vastase vastu tarvitusele kaht kätt.

Komissar kukkus nagu raske kott põrandal

laiali olevatele klaasikildudele ja hulus võimetus vihaseks.

„Teie kuulete veel minust,“ ütles Palu ja läks aeglaselt ukse poole. Keegi ei julgenud teda takistada. Koguni mõlemad politseinikud, kes seni olid olnud nii agarad, ei tahtnud nähtavasti Palu takistama minna. Raudsepp ajas enda suure vaevaga püsti. Side oli ta pea ümber langenud alla näole ja ta prilliklaasid olid purunenud. Ta nägu oli mitmest kohast verine. Nagu joojanna tuikus ta ringi ja tahtis sellest hoolimata kohe jälle Palule järele minna.

„Edasi! Minu järele!“ hüüdis ta mõlematele politseinikkudele. Palu väljus samal hetkel parajasti uksest.

„Pidage!“ hüüdis kolonel Sheremetjev. „Komissar Raudsepp, ma vajan teid tunnistajaks!“

Komissar jäi keset tuba seisma, ja oli näha, et ta pidi tükk aega enne järele mõtlema, enne kui taipas, mida koloneli sõnad õieti tähendasid. Näis, et ta oli unustanud Leena Kangru, sõjakohtu, koloneli, — ühesõnaga kõik, mis sündis tema ümber.

„Kui tunnistajat...? Jah,“ pomises ta mõnehetkelise vaikuse järele. „Jah muidugi... ma... teie lubate ometi, et minu inimesed...“

„Ma vajan teie inimesi samuti tunnistajateks,“ lõikas kolonel ta jutu järsult pooleks. „Komissar Raudsepp, astuge ette.“

Raudsepp alistus sellele käsule vastumeelselt. Põrandale jäid temast aga mitmed vereplekid.

„Kas ma tohin ta haavad kinni siduda, härra kolonel?“ küsis Leena, sest komissari verine nägu äratas temas kaastunnet.

„Ma loobun sellest,“ vastas Raudsepp kurgalt. „Hoolitsege oma asjade eest.“

Kolonel kõhkles hetke.

„Sõjakohus katkestatakse viieks minutiks,“ ütles ta siis rahulikult, „et saaks komissar Raudsepa haavad kinni siduda.“

Raudsepa vastupuiklemine ei aidanud midagi. Peale Leena polnud ju seal kedagi, kes oleks osanud või oleks tahtnudki teda siduda. Sellepärast oli komissar viimaks sunnitud järele andma. Selleks oli ka juba viimane aeg, sest komissar oli näost kahvatu nagu lubi.

Ajal, mil Leena osavasti komissari haavu pesi ja need siis kinni sidus, kõnelesid kolonel, Meissner ja parun poole häälega. Nende pilkudes oli näha, et nad kõnelesid Leena Kangrust.

„Viis minutit on möödunud,“ ütles kolonel äkki ja koputas sõrmenukkidega vastu lauda. „Sõjakohtu istung jätkub.“ Ta vaikis paar sekundit ja sõnas siis: „Vahejuhtum, mis siin aset leidis, on nüüd likvideeritud. Kahjuks pean ma ütleva, et mitte kõik siinolijad ei pidanud ennast nii üleval, nagu see oleks pida-

nud olema. Selliste korrarikumiste vastu võtan ma edaspidi kõige valjemad abinõud tarvitusele. Komissar Raudsepp, astuge ette.“

Raudsepp astus kaks sammu lähemale. Ta seisis nüüd Leena lähedal, kuid ta ei vaadanud kordagi neiu poole, kuigi neiu tema haavad oli kinni sidunud. Ruttu ja närviliselt vastas ta koloneli küsimustele. Need olid samasugused küsimused nagu need esitati Leenalegi.

„Kas on teil teie isikutunnistus kaasas?“ küsis kolonel lõpuks.

„Isikutunnistus? Härra Meissner on minu isikutunnistus,“ vastas Raudsepp.

Ja see vastus oli väga iseteadlik.

„Teil ei ole siis isikutunnistust kaasas?“ küsis kolonel rahulikult edasi.

„Kes on seda öelnud?“ pahandas Raudsepp. „Ma ütlesin ainult, et... Lühidalt, ma arvan, et härra Meissneri sõna on kõige kindlam isikutunnistus...“

„Seega pole teil siis mitte isikutunnistust kaasas?“ küsis kolonel ikka veel rahulikult ja kannatlikult.

„Teie teete mu hulluks oma küsimustega!“ käratas komissar. „Teie kuulate mind üle kui tunnistajat ja mitte kui kaebealust. Mina ei luba oma isiku juures kahelda. Ma olen aus inimene, kes veel kunagi pole põrganud kokku seadusega, ja sellepärast... ja sellepärast...“

Kolonel laskis Raudseppa seni rääkida, kuni ta ise jäi peatuma. Ja ikka sama rahulikult ja ükskõikselt, nagu oleks tal külluses aega, kordas Sheremetjev jällegi oma küsimust:

„Kas teil on isikutunnistus või mitte?“

„Ma ei vasta sellele küsimusele,“ urises komissar.

Kolonel pööras oma pilgu nüüd paruni ja Meissneri poole. Need mõlemad raputasid pead. Meissneri pearaputamine oli aga kuidagi abitu.

„Meie ei peatu selle juures kauem,“ jatkas kolonel õlgu kehitades. „Selline keeldumine pole küll lubatud, kuid komissar ei tea nähtavasti, mis ta räägib. Arvan koguni, et ta pole päris normaalne.“

Komissar põrnitses tükk aega koloneli otsa ja tundus, et ta ei taibanud hästi selle sõnu. Äkki viskas ta pea uhkelt taha ja pahvatas metsikult naerma.

„Kas see pole tore? Kas see pole suurepärane?“ karjus ta. „Mina olevat arust segane? Mina? Ja kes tõendab seda? Teie, härra kolonel Sheremetjev, teie ütlete minule seda? Teie ise olete arust segane ja lapsik. Ei tea mina, kuidas seda kõike nimetada; üks, kaks, kolm — tuld! Mis? Liisk on langenud! Mis? Kus on siis teie mänguriist, see vana revolver? Teie narriker? Kas ma pean vanale väljateenitud kolonelile ühe paberossi kinkima? Mis?“

„Vaikige!“ hüüdis Leena ja vaatas komissarile nii põlglikult otsa, et see vaikiski.

Kui komissar oli alanud koloneli teotamist, oli viimane oma toolilt üles karanud, kuid kohe jälle laskus ta tagasi istmele. Leena oli esimene, kes leidis siin kohase sõna. Kui ta lõpetas, valitses ruumis surmavaikus. Hirmunult vaatasid kõik koloneli muutunud näoilmet. Seal kajastus viha, hirm ja meelega vaheldamisi.

„Kas kuulsite seda... kas kuulsite...?“ ütles kolonel viimaks läbi kokkusurutud hammaste. Ta pöördus oma mõlemate kaaslaste poole. Ometi ei vaadanud ta neile näkku, vaid hoidis pilgu laual.

„Jah, meie kuulsime seda,“ sõnas Meissner peenikese häälega. Tema häälest oleks nagu kuulnud kahjurõõm.

„Kuid see kõik ei ole ometi mitte õige!“ karjus kolonel nüüd äkki kõigest jõust. Ta vaatas paluvalt kõigile näkku, kõigile üksteise järele. Vana koloneli pilgud palusid lohutavaid sõnu, kuid polnud kedagi, kes temale neid oleks öelnud.

„Teie ei ole kindlasti mitte haige, härra kolonel,“ ütles Rebane siis otsustavalt. Võib olla teadis tema siin rohkem kui keegi teine, et see polnud nii, kuid ta ei saanud teisiti, ta pidi koloneli paluvalle pilgule vastama midagi lohutavat.

„Dr. Hauser ütles seda kah,“ pomises kolonel ja hingas raskelt. „Kuid mõnikord... kui ma olen üksinda... kui ma olen päris üksinda ja kui on öö... siis mõtlen ma, siis mõtlen ma... Ja siis ei tea ma... siis ei tea ma mitte enam päris kindlasti...“ Ta vaikis siis — ja äkki heitis kummargile üle laua, põrnitsedes ilmetult tühjusse.

„Kus on dr. Hauser?“ hüüdis ta kõledalt. „Kus ta on? Kutsuge ta kohe siia. Ta peab mulle ütleva... ütleva... ütleva... ütleva...“

Ta vaikis ja pani nagu väike laps oma pea kätele ja nuuksus tasa.

„Ruttu, klaas vett!“ käsutas Leena valjusti. Keegi hüüdis appi, teised jooksid ärevalt siia-sinna. Ainult Rebane ja Leena ruttasid koloneli aitama. Sheremetjev oli kaotanud teadvuse. Kuid mõne minuti möödudes avas ta jälle oma silmad ja vaatas hirmunult enda ümber.

Keegi mees, kes kandis lihtsat talupojariietust, oli Leenale toonud klaasi vett. Neiu ulatas selle kolonelile ja see jõi seda ahnelt.

Raudsepp seisis ikka veel samal kohal, kus ta need haavavad sõnad kolonelile näkku oli paisanud. Algul näis temagi olevat vähe hirmunud, kuid varsti kiskus ta nägu jälle pilkavale hirvitusele.

„See kõik on vaid kometimäng,“ ütles ta halastamatu naeruga. „Ma tahaksin väga teada, mispärast ta seda janti teeb?... See kõik on ju nii selge nagu päike...“

„Jääge teie vait!“ hüüdis Leena põlgusega. „Pidage oma suu, teie kole inimene!“

„Rahustuge, härra kolonel,“ ütles Rebane, kes ei näinud märkavat ei Raudseppa ennast ega ka tema sõnu. „Teil on varsti jälle parem ja võite kohtupidamist jätkata.“

Kolonel raputas tuimalt pead. Siis tõusis ta otsustavalt püsti, heitis kõigile ütle mata kurva pilgu ja sõnas valuliselt:

„Mina ei pea enam sõjakohut. Võib olla oli sellel mehel siiski õigus ... See ei läheks ju siis ometi ... Ei, see ei lähe tõesti mitte... Keegi teine peab selle asja enda peale võtma...“

Rebane tahtis koloneli aidata, kuid rauk tegi käega tõrjuva liigutuse ja läks siis tui kudes söögilaua juurde. Ta võttis seal istet — mitte kaugel sellest kohast, kus Palu vähe aja eest oli istunud. Süngelt ja kurvalt jäi ta seal enda ette vahtima.

Mitu minutit kestis üldine vaikus. Keegi ei teadnud aimata, mis nüüd edasi saab. Alles siis, kui Raudsepp võidurõõmsa näoga sammus koloneli poolt tühjaks jäetud koha poole, hakati taipama, et asi oli võtnud uue ja halvema pöörde.

„Mis teile meelde tuleb?“ hüüdis Rebane. „Mida soovite siit?“

„See ei puutu sugugi teisse,“ oli vastus. „Ma arvan, et on parem, kui hullumeelse inimese asemele astub targa mõistusega inimene ja hakkab poolelijäänud sõjakohtu pidamist juhatama.“

„Teie?“ küsis Leena aeglaselt. „Teie tahate...?“

„Jah, mina tahan!“ vastas Raudsepp väljakutsuvalt ja istus kohtulaua taha. Rahulikult, nagu oleks kõik kõige paremas korras, võttis ta siis paberossi ja süütas selle põlema.

„Aga see on siiski... hm... vähe...“ pomises parun kulmu kortsutades.

„Härra Meissner!“ hüüdis Rebane. „Kas olete tõesti sellega nõus ja lubate seda?“

Meissner istus nagu mõni vana india jumal ja näris oma alumist huult.

Keegi ei võinud aimata, millised mõtted liikusid selle rauga kollase nahaga kaetud otsmiku taga.

„Härra Meissner on minuga täiesti päri, et mina hakkam kohtuistungit juhatama ja ei keegi teine. Ma võin süüdlasele juba nüüd teatada, et tal pole loota vähematki armu.“

Kuid Raudsepp rõõmustas siiski vara. Meissner oli järsku püsti karanud ja komissari juurde jooksnud. Enne kui keegi suutis mõista, mis tal teoksil, oli ta komissaril paberossi suust ära tõmmanud, maha visanud ja trampis seda nüüd jalgadega. Sellejuures karjus ta oma heleda häälega nii kõledalt, et keegi ta sõnadest aru ei saanud. Ta silmad põlesid ja ta rusikas käed vehkisid metsikult Raudsepa näo ees. Hirmsaid sõimusõnu paiskasid Meiss-

neri huuled välja, ja kõik need olid määratud Raudseppale.

Komissar oli uhkest toolist üles hüpanud, nagu oleks teda uss hammustanud. Täiesti segaselt põrnitses ta nüüd Meissnerile otsa ja taganes temast samm-sammult eemale, kuna Meissner talle järgnes.

„Niisugune näruko! Vilets tõusik!“ määrates Meissner. „Küll mina sind juba õpetan, sa idiootlik koer! Tema aga läheb kohe sõjakohut pidama! Kes niisugust asja varem näinud on? Milleks olen siis mina siin?“

„Kuid teie ütlesite ju varem, et teie ei võta ülekuulamist enda peale,“ püüdis komissar en nast kaista.

„Nüüd aga võtan ma selle enda peale!“ mõirgas Meissner nii kõvasti, et ta nõrk hää hakkas kähisema. Kohe selle järele pöördus ta ümber ja ruttas peaaegu jookstes kohtuniku laua poole. Ta ei istunud aga mitte oma senisele toolile, vaid sellele toolile, millel oli istunud kolonel.

„Dr. Morosov!“ hüüdis ta ja osutas kutsuva käeliigutusega enda kõrval olevale tühjale toolile.

Meeste salgast eraldus üks umbes kolmekümneaastane mees ja sammus rutuliselt Meissneri poole. Sellel mehel olid püsti juuksed ja Rebane tundis temas kohe selle mehe ära, kes vähe aja eest tema taldriku nurka oli visanud.

Dr. Morosov tahtis midagi öelda, võibolla tänada temale osaks saanud au eest, kuid Meissner viskas temale nii mürgise pilgu, et dr. sõna lausumata temale määratud toolile istus.

„On juba hilja ja meie peame ruttama,“ algas Meissner vihaselt ja räpakalt. „Leena Kangrut süüdistatakse selles, et tema autost leiti plaane ja kaarte, mis kindlasti tõendavad, et ta on salakuulaja. Kuna see on kõigiti selge, siis ei raiska me enam aega tema ülekuulamisega, vaid läheme kohe tema saatust otsustama. Arvestades ta rasket süütegu, nõuan ma tema le surmanuhtlust.“

Meissneri sõnad rabasid kõiki. Inimeste nägudelt paistis hämmastus ja hirm. Isegi komissar Raudsepp ajas imestusest suu pärani ja vahtis Meissnerile rumalate, ilmetute silmadega otsa.

„Seda nimetan ma juba kiireks tööks,“ ütles Leena Kangru kõvasti. Tema oli ainuke, kes oli jäänud rahulikuks.

„Teie võite ainult siis rääkida, kui teilt midagi küsitakse,“ manitses Meissner karmilt neiu. „Jatkan kohtupidamist!“ sõnas ta siis peaaegu rõõmsalt. „Härra Palu vastu, kes praegu küll siin ei viibi, on tõstetud süüdistus, et ta vigastanud ühe politseiniku kätt.

(Järgneb.)

Ebajumal

„Ta jääb veel siia selleks ööks.
Tulen hommikul ta järele“

„Romaani“ eelmises
numbris ilmunud

hindmõistatuse

(„Hulkur“)

vastuste saatmise täht-
ajaks on 20. mai. Selle
hindmõistatusega on
ühenduses palju autasu-
sid, mis tulevad jagami-
sele õigete vastuste saat-
jate vahel.

„Romaani“ eelmist
numbrit võib saada veel
mõnelt lehemüüjalt ja
„Romaani“ talituses, Tal-
linn, Rataskaevu tän. 9.

Viimane trammiametnik lõpetas õhtusöögi, tõukas tagasi tooli ja astus raskel sammul välja Effie väikesest söögimajast. Effie ise oli juba söönud, aga istus ikka laua juures, apaatsena ja raskena, nagu rõhuks teda ta enda sajakiloline raskus. Laiad õlad, suured lihavad käsivarred ja käed — terve ta hiiglakogu oli vajunud raske koormana toolile. Näis, nagu ei suudaks ta enam tõusta omal jõul.

„Olen päris otsas, Benny!“ Ta tõstis suure pingutusega oma hiiglakäe ja lükkas taldreku üle laua istuva väikese poisi ette. „Mu tervis ei ole päris hea — söö ära see tükk pirukat minu eest, Benny!“

Nii tegi ja ütles ta alati, kui oli midagi maitsvat.

Benny hakkas sööma pirukat. Kui see söödud küsis Effie:

„Kas maitstes, Benny?“

„Maru!“ vastas poiss ja tõstis ülesse oma särava näo.

Kõik oli Bennyl „maru“. Tükk pirukat oli maru, Effie oli maru.

„Vajuta kellale ja kutsu kelner, et ta koristaks laua ja peseks nõud.“

Benny vajutas nupule. Nad ootasid hinge kinni pidades, vaadates üksteise otsa, kuulatades samme.

Siis ütles Benny leppivalt:

„Ta on jälle välja hiilinud. Oleme sunnitud ise nõud pesema, Effie.“

See oli omapärane lõbu, mida tunti pärast rasket, töökat päeva. Terve mägi määrinud taldrekuid, kausse ja panne ootas neid. See mäng andis neile imekspandavalt uut energiat.

Lõpuks oli töö tehtud ja Benny tiris ääreni täie mustavee pange välja pimedasse tagahoovi.

Ja nüüd saabus päeva kuldseim tund. Kõik, mis vaja toimetada, oli toimetatud. Pajad ja pannid rippusid puhtaina ja läikivaina mustendavil kõrgiseintel.

Effie ja Benny tõmbasid oma toolid päris pliidisuu ette.

„Räägi muinasjuttu, Effie! Räägi seda!“

„Ühel päeval kui küürisin põrandat — — —“

Effie pani käed ristamisi kõhule. „Jaa — “ ta tõmbas sügavalt hinge — „viis ja pool aastat on nüüd sellest möödunud. Kükitasin põrandal ja küürisin kõigest hingest, kui helistati uksekella. Tormasin välja. Ja seal — “ ta tegi väikese dramaatilise pausi — „seal seisid nemad!“

„Kes seisid seal?“ Benny teadis seda väga hästi, ta teadis toda juttu peast, aga iga sõna oli kallis.

„Sinu isa ja ema! Isa kandis sind süles, sest olid vaid kümnekuune, vaene, väike putukas. Ta ütles, et otsivad tuba, ja küsis, kas minul on mõni välja üürida. Seisin seal ja ei saanud sõnagi suust. Aga siis peatusid mu silmad tema lialgi oma elus ei ole ma näinud midagi nii ilusat!“

Benny tundis külmavärinaid seljas.

savialusel

„Ja ... ja ... oli sul siis, Effie? Oli sul tuba?“

„Benny, ma ei oleks eluilmast julgenud pakkuda temale oma ainukest tühja tuba, mis asub kõõgi kõrval. Ma võtsin neid ülesse oma tuppa. Ma ei olnud mõistagi kindel, kas isegi see oli peen küllalt, aga mul ei olnud teist. Su ema vaatas ringi ja ütles, et võtavad selle. Ta ei olnud, muuseas, palju seal. Pani sind kõrgele toolile istuma, nii võisin silma sulle heita, ja ise läks välja. Oli kui ilus unenägu temaga ühes elada — kuidas ta naeris, nagu ojakene oleks vulisenud!“

Effie lai rind kerkis ja vajus sajakilolise ohkega.

„Kuidas nägi ta välja, Effie? Räägi täpselt kuidas ta välja nägi.“

„Ta juuksed olid kui kedratud kuld — ma ei oska kirjeldada, kuidas see helkis! Iga üksik väike lokk kiikus ja tantsis omaette, kui ta end liigutas. Nutt tahtis kurku tulla seda nähes. Ja kõige õrnem, valgem nahk oli tal ja väikesed, väikesed jalad. Sa mu Looja, milline ilmutus! Ja peenikenen! Ulatasin teda keskelt kinni võtta, nende minu kätega.“ Effie laotas laiali omad suured, pondunud, tööst karedate käed ja vaatles neid tähelepanelikult. „Terve maja oli kui muutunud, kui tema siia tuli. Sina ja mina võisime istuda ja oodata, täpselt nagu praegugi, oodata teda koju. Sa olid tore seltsiline ka sel ajal juba, Benny, mu poiss. Ta tuli koju tantsides, naerdes ja vesteldes — tal oli alati niipalju naljakat jutustada. Kõige romantilisemaid asju juhtus temaga! Ta käis teatrites ja lokaalides, kus tantsiti, ja iga mees, kes teda nägi, oli lootusetult kadunud. Kuulda teda seda kirjeldamas oli sama lõbus kui ise ühes olla.“

Effie rääkides heljusid kerged, salapärased varjud üle põranda ja väikeseid, lõbusaid naerulaginaid kuuludus nurkadest. Võis selgesti tajuda väikeste kingade klõbinat, siidkleitide sahinat, kerget, imelist aroomi.

Tema oma imekaunis ema!

„Ja siis ühel päeval ...“ ütles Benny kaasa, sest ta teadis täpselt, kuidas järgmine lause pidi algama, ja istus siis hingetult kuulatades edasi.

„Ja siis ühel päeval läks ta ühe tuttavaga kinno ja kui nad välja tulid, jalutab keegi võõras, väga peen härra, otse sinu ema juurde ja ütleb: „Teie olete just see tüüp, keda otsime.“ Siis küsib ta, kas su ema ei sooviks mängida peaosa ühes filmis Hollywoodis. Hästi makstud pidi ta muidugi saama.“

„Ja siis tuleb ta tormates koju ...“ ümises poiss ekstaasis.

„Siis tuleb ta tormates koju, erutusest valge kui lina ja laskub just sinu toolile, Benny, ja jutustab seda minule. Nutsime, mõlemad. Jaa, kas võisime siis teisiti? Seal istus tema oma talendiga, oma ilusa näo ja üheksateistkümneme aastaga — seotud lapse külge ja mehega ilma tulevikuta! Ja kõige hirmsam: mees ei soovinudki kaugemale jõuda! Seda ta just mulle ütles. „Kui ta ainult tahaks püüda kaugemale, saa-

„Ja muidugi see on tore.“
Effie naeratas värisevat naeru.

Kõiki

„Romaan'i“ numbreid,

mis ilmunud käesoleval aastal, on võimalik saada „Romaani“ talituses

Soovitage ajakirja „Romaani“ kõigile oma tuttavatele. Aidake kaasa „Romaani“ levinemisele.

„Romaani“ nelipühinumber ilmub väga meeldiva sisuga.

da millekski!“ Jah, nii ta just ütles. Ta oli ju väga tore, sinu isa. Benny, igal viisil tore, aga ta ei sobinud tema l e. Ja siis kohtas ta uuesti toda härrat filmist, ja see rääkis, mida su ema praeguse eluga kaotab, millest ta kõik peab loobuma. Ja ta nuttis end peaaegu haigeks, kaks tervet päeva.“

„Kaks tervet päeva ...“ kordas Benny unistavalt.

„Kolmanda päeva hommikul tuli ta nagu harilikult minu juurde ja pani sinu, väikese põrnika, kõrgele toolile nagu ikka ja siis läks ta otsemat teed ukse poole, ilma, et oleks ainustki pilku sinule heitnud. Aga kui ta ukse juurde jõudis, peatus ta ja vaatas üle öla tagasi minule. Teadsin samal minutil, et ta läheb, et mitte enam tagasi tulla. Ta ütles: „Ole hea talle, Effie. Saadan raha iga kuu.“ Siis oli ta läinud.“

Benny surus peopesad kõvasti toolile. Pliidi all praksusid puud. Salapärased varjud tantsisid ...

„Arvasin, et tuleb hirmus lahing, kui su isa tuleb koju. Aga ta ei olnud seda sorti. Vaikne loomus. Ta ei lausunud sõnagi. Teadsin, et su ema oli jätnud talle kirja, aga usud sa, et ta sellest ainustki sõna minule lausus? Oh ei! Ta nägi vaid mornim ja vanem välja — see oli kõik. Varsti selgus, et su ema oli toiminud õieti, kui ära reisis, sest kahe nädala pärast suri su isa. Ja su ema on saatnud raha sinu eest iga jumala kuu. Mõtlen, et ta on rikas nüüd.“

„Ja nüüd on ta filmis, minu ema?“

„See on kindel. Ta sõitis ju Hollywoodi.“

Oma isale Benny ei mõelnud — tõmbas, nii öelda, liniku temast üle. Midagi salapärast oli sellega, ta ei tahtnud küsida Effielt, mis see oli. Oli ju ka küllalt juba omada ilusat, kuulsat ema.

Tuli oli pliidi all kustunud. Tuba tundus jahe. See tõi neid mõlemaid tagasi olevikku. Nad haigutasid ja tõusid.

„Aeg on voodisse pugeda, Benny!“ kuultas Effie.

Nad astusid seltsis mööda treppi üles. Effie hingeldas. Viimasel astmel peatus ta. „Head ööd, Benny! Pea meeles, et sa ei sule akent täiesti, jätta ta praokile.“

Effie ei tulnud kunagi üles tema tuppa, põõningutrepp oli liiga kitsas ja järsk tema konstruktsioonile. Aga nüüd, varahommikul, kui Benny seisis akna juures, saates trammi-vaguneid nende päevasele ringkäigule — žestikuleerides kätega andis ta poolvalju häälega juhatusi ja käske — kuulis ta Effie vaevalisi samme trepil. Kuulas neid imestusega. Ainult kord enne oli selline asi juhtunud. See oli, kui Benny'l oli kurgupõletik ja ta ei suutnud voodist tõusta.

Effie surus end külgepidi läbi ukse ja laskus ähkides lähemale toolile. Hulk aega ta vaid hingeldas. Ta hoidis käes kirja ja lehvitatas sellega Benny'le, kuni ta lõpuks sai suust:

„Benny ... puh ... tema tuleb ... sinu ema ... tuleb. Ma pidin ... peaaegu ... surema südamerabandusse!“

Benny ei taibanud midagi. Tema ema oli vaid kujutelm, näkineid, ilus muinasjutt. Et ta võis olla elav inimene, et ta oli lihast ja verest, see ei tulnud talle kunagi mõttesse. Oli nagu Effie oleks öelnud, et jõuluvana või lihavoitejānes on tulnud.

„Nelja päeva pärast on ta siin ja võtab sind kaasa Kaliforniasse. Sinust saab rikas poiss, Benny, ja saad näha kõiki kuulsusi päris lähedalt. Issand, missugune uudis!“

Benny kallutas pea, ta arutas.

„Sa arvad, et t e m a ... m i n u e m a tuleb ... tuleb siia?“

„Jah, Benny. Ja tahab sind kaasa võtta Kaliforniasse. Seda kirjutab ta ise oma käega.“

Effie lai nägu hiilgas. Ta jatkas innukalt:

„Olen hoolitsenud sinu eest nii hästi kui võimalik, Benny! Loodan, et su ema on rahul minu kasvatamisega. Aga ... tundub muidugi imelikuna, et jäta minu nüüd. Nii paljude aastate järel! Pisut nagu tühjaks jääb. Sa ju kirjutad Effiele, kui jõuad sinna kaugele? Kuidas sulle meeldib ja kuidas seal välja näeb. Sa ju oskad kirjutada päris nägusaid, väike-seid kirju.“

Benny rinnas valutab midagi.

„Effie! Mulle meeldib sinu juurde jääda...“

„Benny! Sa peaksid küll häbenema! Sinu ema on kogunud aastaid raha, et võida sinule järele sõita. Nelja päeva pärast on ta siin — ja sina ei rõõmusta! Ei, nüüd pean ma alla minema hommikueinet valmistama. Tuled sa Effiele lauda katma?“

Ta seisis ikka veel uksele, suutmata poisilt pilku kiskuda. Siis läks ta raskelt, kobades trepist alla.

Tema ema! Üks tõeline inimene. Mitte mingi näkineid, mitte ainult kiri rahaga. Benny oli näinud emasid. Kord oli ta näinud ühte ühe ajakirja kaanepildil. See ema oli istunud mugavas toas, põleva lambi juures ja hoidnud kae väikese lapse pea peal, naeratades talle õnnelikult.

Ta hakkas tundma end õnnelikuna. See tunne tekkis järk-järgult, nii nagu päike tõustes muutub üha soojemaks ja säravamaks. Ta nägi oma ema istumas hämaras lambivalguses õrnalt silitades ta pead.

Effie seadis Benny korda. Ta andis poisile ühe halli kohvri, kuhu pakkis ta riided. Benny ei olnud iialgi oma elus veel omanud kohvrit — ta tundis end nüüd tähtsana ja täiskasvanuna! Effie oli õmmelnud talle uue triibulise pluusi, ilusa sinise lipsuga.

Mida lähemale jõudis aeg, mil ta ema pidi saabuma, seda suuremaks kasvas ta põnevus. Õöl enne seda suurt päeva ei maganud ta üldse. Kell kaks öösel hüüis ta trepist alla.

„Poiss, mis sul ometi väga?“

„Ma ei saa magada, Effie.“

„Nojah, mina ka mitte. Tule siia ja roni teki alla. Sa ju värised külmast.“

Effie surus teda kõvasti enda ligi.

„Räägi, Effie! Räägi „Ühel päeval, kui küürisin põrandat...““

See oli vana, juttav muinasjutt. Effie hääl peaaegu murdus, kui ta algas.

Ta oli mõelnud kohtamisele emaga ja harjutanud väikest tervituskõnet — ja nüüd selliselt üllatada! Ta kuulis korraga kergeid samme trepil ja selge hääl hõikas ta nime.

Ta märkas, et ei suutnud end paigast liigutada. Keegi nagu hoidis teda raudsete kätega, needis ta jalgu põrandale külge. Uks löödi pärani lahti.

„Benny! Ben-nyy! Kus sa oled?“

Tuba oli hämar ja ta mõistis, et teda ei võida näha. Aga Benny n'gi teda.

O-o-o-o! Ta süda peksis asjatult — see ei olnud tema ema! Ja siiski — see oli tema. Ainult kaju, mis tal oli südames temast, oli vale.

Effie oli õigus olnud: ta oli ilus. Väga ilus — helkis ja säras. Kuldkollane juus raamis peent, naervat nägu, ja ta suu oli punane kui veri. Ta oli riietatud sinisesse ja kandis valget nahkboad üle öla. Käes oli tal väike tasku, mis näis tehtud teemantidest, ja ka kaela ümber ja sõrmedel särasid kalliskivid. Iialgi oma elus ei olnud Benny näinud sellist toredust, väljaarvatud jõulupuu. Effie ei olnud liialdanud. Miks tundis ta siis nüüd niisugust valusat pettumust?

„Benny! Teda ei ole siin, Effie!“

Tal oli soov vajuda läbi põrandale, hääletult, nii, et see seal pöörduks tagasi teda nägemata, märkamata, kui vähe nendel kahekesi oli ühist. Nägemata, kui vähe Benny sarnanes temaga — kui tähtsusetu, saamatu ja kohmetu ta oli. Ta teadis, et too ilmutus pettub teda nähes.

Siis ajas ta enda vapralt sirgu ja astus välja põrandale.

„Noh, vaata seal! Tunned sa mind, Benny?“

Ta ema tuli talle vastu, kummardus ja suudles kergelt teda huultele. Hiljem mäletas ta seda suudlust kui lõhnavat tuult.

„Selline suur poiss! Ma ei võinud arvata... Kui rumal minust! On ju selge, et lapsed kasvavad. Aga kujutasin kõik aeg ette väikest, ümarikku, põnnpõselist, heledalokilist poisikest. Sa olid vaid nii pikukene, Benny, kui... aga nüüd meie ei räägi sellest. Oled sa rõõmus näha oma ema, Benny?“

Ta rääkimisvõime oli kui kadunud. Ta pingutas end, et maha raputada mäge, mis lasus ta hingel. Sõnatult seisis ta seal, ta suured, tõsised silmad olid kiindunud naise näkku.

Naise käed langesid ta õlgadelt, siis pööras ta kõrvale, astus väikese kummuti juurde ja vaatles poisi kammi ja harja, siis ta väikest voodit ja pakitud kohvrit. Kehitas kergelt õlgu ja astus kiire sammuga akna juurde. Väljawaade tekitas talle külmavärinaid. Kui trööstitud olid need roopad, need lõpmatult liikuvad vagunid! Keerates ringi haaras ta oma käsitasku ja süütas sigareti.

„Sulle kindlasti meeldib Kalifornias, Benny! Seal on imekaunis! Tolmu ja kära asemel saad seal rohelisi muruplatse ja lilli akna alla. Päike paistab seal alati ja kõik, mida vaatad, on seal ilus. Häbenen, Benny, et olen lasknud sind niikaua elada selles hirmsas, tervisevastases paigas — teen selle heaks nüüd! Aga ma pidin esijoones muretsema omale kindla jalgealuse. Ei ole kerge ühel naisel läbi lüüa.“

Benny armastas ta häält. See oli selge ja meloodiline — mitte väsinud ja kuiv nagu Effie. Ta hingas nii kergelt ja tasa kui võis, et mitte eksitada teda, kartes, et ta siis rääkimise lõpetab.

Naine jätkas:

„Elan võõrastemajas siin. Mõtlesin sind kohe kaasa võtta, aga ma ei tea nüüd... Võib olla, et sa ise meelsamini tahad Effie juurde jääda veel see viimane öö. Siis reisime homme. Sul saab lõbus olema sõita raudteel — sa ei ole ju varem sõitnud? Kolm tervet päeva peame sõitma, enne kui jõuame Kaliforniasse.“

Nad läksid ühes trepist alla Effie juurde, kes neid põnevusega ootas.

„Ta jääb teie juurde veel selleks ööks, Effie. Puhkan võõrastemajas korralikult välja ja tulen siis homme hommikul vara ta järele.“

„Ja muidugi. See on tore. See on suurepärane.“ Effie naeratas värisevat, närvilist naeratust.

Benny saatis oma kauni ema kuni kõnniteeni, püüdes hooplega seada oma sammud tema omadega. Ja kõikide trammiametnikkude nähes — see oli ülev, suur silmapilk — suudles ta Bennyt otsaesisele.

Siis libises ta minema omas läikivas autos kui hõbeviirg.

Benny südant närvis valu. Ta ema oli olnud tas pettunud — seda oleks võinud igaüks näha! Võib olla, et ta isegi kahetses, et tuli talle järele. See imeline, kartustäratav ema, kellega ta ei saanud rääkida. Aga — homme, siis saab ta uue juhuse. Ta ei ole kindlasti mitte enam nii võõrastav homme! Kindlasti on nii, et ta ema homme saab talt parema mulje. Ta ei olnud ju küll see ema, kes oli elanud ta ettekujutuses, aga ta oli sellegi poo-

lest kaunis. Benny võiks teda armastada, kui talle vaid antakse veidi aega. Nii ruttu ta ainult ei saa. Ta võiks isegi teda jumaldada. Ta seadis mõttes kokku kolm julget lauset, mis homme emale ütelda.

Järgmise päeva lõuna ajal ei olnud ta ema veel tulnud. Effie vaatas ta murelikku näkku ja ütles:

„Aga, heldene aeg, Benny! Miks sa seda viisi välja näed? Kas sa siis ei tea, et filmidivid ja teised peened daamid hommikuti kaua magavad! Nad peavad seda tegema, mõistad, sest neil on väga väsitav töö. Küll näed, et ta tuleb vähe hiljem, usu mind!“

Telefon helises. Effie vastas. Siis pöördus ta võidu rõõmsalt Benny poole:

„Kas ma ei öelnud? Ta jääb veel üheks päevaks siia ja varsti tuleb ta sind viima autosõiduks. Tore, mis? Nüüd võta end kokku ja räägi oma emaga! Näita, et oled lõbus ja tubli poiss!“

Benny nühkis põski, harjas juukseid ja kordas oma kolme päheõpitud lauset. Oma lauseid ei saanud ta tarvitada, sest ta ema ei tulnud üksi. Üks pikk härra oli tal kaasas, peenes ülikonnas ja müriseva naeruga. Nad tuututasid autos ja kui Benny tuli lennates, ütles ta ema:

„Siin ta sul on, John! Ta ei ütle kunagi ühtki sõna, aga ta on kena poiss, kas sa ei leia? Karga auto tagaistmele, Benny!“

Benny vajus pehmeisse padjusse. Ta ema ja võõras härra olid väga lõbusad. Mida võisid nad küll niipalju naerda? Benny tõusis varvas-tele, et näha, aga ta ei märganud vähematki lõbutekitavat põhjust. Ta istus uuesti ja nautis päikest, taevast ja tuules kiikuvaid puulatvu. Ta tundis end praegu väga õnnelikuna! Ta lehvitas möödalendavatele pöösastele ja telefonipostidele. Tere hommikut, väikesed pöösad! Ilus ilm täna, väikesed pöösad!

Nad lõunatasid kuskil võõrastemajas. Ta ema ja võõras härra olid täielikult üksteisesse süvenenud. Nad rääkisid nüüd väga tasa ja ema muutus ilusamaks ja ilusamaks iga minutiga. Ja kui Benny leidis, et teda ei pandud tähele, sõi ta ära oma omeleti. Ainult korraks vaatas ta ema ta poole ja tegi sigaretiga tähendusrikka liigutuse:

„Võid sa seda mõista? Minu!“ Ja siis naersid nad.

Benny tundis, nagu vajuks ta maa alla. Aga järgmisel hetkel olid nad ta jälle unustanud.

Koduteel sõitsid nad pikkamisi. Nad väikisid. Benny kujutas ette, et ta istub lennukis ja tõuseb ülesse tähtede juurde. Säras tähti üle terve taeva laotuse. Tema ja tähed jooksid võidu. Ha-ha, sa täht, sa jäid maha!

Effie ukse juures kummardus jällegi ta ema ja surus omad soojad huuled ta suule. Benny

tundis seda kui mõnda ülendust. Lõpuks võis ta ometi rääkida.

„Ma olen pakkinud!“ sosistas ta.

See ei olnud neid lauseid, mis ta harjutanud ja pähe õppinud. Neis lausetes oli jutt olnud ta armastusest, ta pikkade aastade unistusest ja igatsusest. Aga ta oli siiski rõõmus, et sai öeldud niigi palju.

Ta tundis, nagu oleks ta tulnud pisut lähemale oma emale. Ema oli pannud käe ta pea peale, täpselt nii nagu seal kaanepildil! Ja Benny jooksis õhetades Effie'le rääkima, kui lõbus tal olnud.

Benny oli reisuvalmis. Seljas oli tal uus, triibuline pluus, sinise lipsuga. Kohver oli lukustatud ja seisis üleval ta toas. Ta oli oodanud terve päeva, rahutu, suutmata midagi ette võtta.

Kaks korda oli Effie roninud ülesse, mööda vaevalist pööningutreppi, et kutsuda teda alla sööma. Kaks korda oli ta kloppinud luuavarrega vastu lage. Ühe korra oli ta isegi riinelnud temaga! Aga ei, ta ei soovinud süüa. Ta pidi valmis olema, kui ta ema tuli talle järele. Lõpuks pidi ta talle toidu üles viima. Ta sai vaid sundida teda võtma üht võileiba ja lonksu piima. Benny ootas — ootas rahutult, murelikult. Selle ootuse taga varitseb hirm — püsiv, ikka tagasitulev kartus, et ema on sõitnud tagasi Kaliforniasse ilma temata.

Effie hakkas valmistama õhtusööki. Päike oli juba kadunud suurte majade taha ja terve linn nagu suples õhtukumas. Tuled süttisid trammikuurides ja öövagonid pidid varsti välja minema.

Terve laine lilledõhna lõi Benny'le vastu. Tema oli seal! Ta oli tulnud. Ta seisis ukse, valgustatud õhtukumast, mis pani tema kalliskive helkima rohkem kui kunagi.

Suurest kergenduse- ja õnnetundest Benny unustas oma häbelikkuse.

„Olen valmis, ema!“ Ta pidi tugevasti neelama, et tagasi hoida nuukset: „Ma... ma... olen valmis olnud terve päeva...“

Ta haaras mütsi, surus selle pähe ja tahtis võtta kohvri.

Nüüd rääkis ta ema.

„On parem, kui ma kohe ütlen seda, Benny. Ma ei või sind kaasa võtta!“

Benny tundis imelikku kokkulitsutavat, rõhuvat tunnet kõhukoopas, ja ta ema häälel kostis kuskilt kaugelt. Ta rääkis väga ruttu.

„Sa oled liiga väike, et mõista, Benny. Aga sina ja mina oleme... nii lahkuminevad. Sa sarnaned temaga. Sa oled tema. See on päris sõudne. Igakord kui vaatan sind, näen ma teda. See on sellepärast, miks ma ei või... see tuletab mulle meelde kõik. Ja mina olen sunnitud unustama.“

PÕHJAMAA POISS

J. O. Curwood'i romaan

Söögi ajal märkas Philip, et Jenne on ime-likult närviline. Ta põsed punetasid nagu palavikus. Õlad tõmblesid vahetevahel, nagu oleks tal külm. Philip nägi, et Pierre samuti jälgis salaja Jeanne'i. Ainult d'Arcambal ja Clotilde ei märganud nähtavasti midagi.

Philip tuletas meelde lõunasööki Brokaw'de juures. Seal samuti näis talle, et Helenet painas mingi salapärane mure.

Õhtusöök lõppenud, tõusis d'Arcambal püsti ja ütles Philipile:

„Jeanne kohus on nüüd kõik teile jutustada. Meie teised lahkume ja Jeanne jutustab teile Fort de Dieu'st.“

Ta hääl kõrgenes, sai kriiskavaks. Benny'l oli kummaline tunne, et keegi kolmas isik viibis toas, ja et ema rääkis tolle kolmandaga.

Ja korraga pöördus ta ringi Benny poole:

„Ta oli trammijuht — võid sa seda mõista? Ja rahul sellega. Ei mingit muud huvi, ei mingit edasipüüdu! Kõik, millest ta siin maailmas hoolis, olid tema trammivagunid! Iga jumala vaba tund nokitses ta oma tööriistade kallal, uuris omi leiutisi. Ja kuidas läks temaga? Ta jäi trammia alla!“

Ta vaikis, näis rahunevat. Ta pani käe poisi õlale. „Luba mulle alati hea poiss olla Benny! Pean minema nüüd. (Ta ei vaadanud Benny'le otsa.) Ole sõnakuulelik Effie'le. Ema tuleb ühel päeval tagasi sind vaatama. Sa saad jalgratta ja rohkem taskuraha ja järgmisel aastal saad alata kooli.“ Ta oli nüüd ukse juures. „Lõppude lõpuks on sul paremgi Effie juures — ta on väga sinusse kiindunud. Adjöö. Ja... ära unusta ema!“

Ühte sõna kõigest sellest, mis ta ema oli öelnud, kordas Benny ikka ja ikka jälle. Trammijuht! See isa, kellele ta siiani ei olnud pühendanud ühtegi mõtet, oli töötanud Benny armsate vagunite eest. Oli sõitnud välja hommikuti nendest kuuridest; just nendest, ja igal õhtul juhtinud neid kindlalt tagasi oma kohta. Kiindunud neisse, unistanud neist, teinud leiutusi nende heaks...

Nüüd, lõpuks teadis ta, miks ta nii väga neid vaguneid oli armastanud, miks ta alati tunnud, nagu kuuluksid nad temale. Seal ootas teda töö — ta isa lõpetamata töö.

Alt kostis tuttav hääl. Effie ümises laulu oma pliidi juures. Benny läks alla aitama lauda katta.

7.

Pierre ja Clotilde tõusid samuti püsti ja lahkusid koos d'Arcambaliga toast.

Naerdes algas Jeanne:

„Õieti polegi mul enam midagi teile jutustada. Teie teate isegi juba peaaegu kõik, mis puutub Fort de Dieu'sse. Pean vaid andekspaluma teilt. Senini võisite arvata, et ma teid suurt ei usalda. Kahtlemata pidasite mind tänamatuks, et ma teile peaaegu midagi ei jutustanud ei enesest ega majast, kus elan. Nüüd on mul luba ialt seda teha.“

„Oo, ma ei tahagi midagi teada,“ hüüdis Philip, „olen niigi olnud liig pealetükkiv. Näen, et Fort de Dieu on oivaline koht. Teil pole mingisuguseid kohustusi minu vastu...“

„Siiski, siiski,“ katkestas teda neiu: „jutustan teile kõik. Ma tahan, et teaksite kõik.“

Umbes kakssada aastat tagasi tuli siia kaugele põhja salkkond juhuste- ja õnneotsijaid aadlikke. Üks neist oli rüütel Francastel. Ta oli nii võlutud siinse looduse metsikust ilust, et otsustas jääda siia elama ja ehitas omale lossi, mille nimeks pani Fort de Dieu.

„Terve sajandi Fort de Dieu oli ainuke tsiviliseeritud paik siin ümbruskonnas. 19-dal sajandil läks loss kellegi d'Arcy kätte, ja räägitakse, et üksvahe elas siin korrakahekskümmend prantsuse aadlikku ühes oma naistega. Näete, seal kamina kohal on d'Arcy püstolid. Üks ta sõpradest tappis ta duellil kellegi naise pärast. Selle naise nimi oli Camille. Mul on terve kirstutäis tema riideid ja pesu. Peale d'Arcy surma jäi loss pikemat aega tühjaks, kuni mu isa umbes neljakümne aasta eest siia asus.“

See on Fort de Dieu ajalugu. Fort de Dieu — seda nime ei tunne keegi võõras. Teistele on see „d'Arcambali maja.“ Elame siin kui üksiklased. Kellelgi meist pole kunagi olnud tahtmist siit lahkuda. Meie siin vihkame teie tsiviliseeritud ilma.“

Jeanne'i hääl värises.

„Mõnikord näib mulle,“ jatkas ta: „et o'len ülekohtune. Ma ei tunnegi ju muud ilma kui ainult seda siin. Mida tean ma välisilmast? Kunagi pole mul olnud tahtmist teda tundma õppida. Tean vaid, et mu isa on loonud meile siin

oma maailma, Pierre'ile, Clotildele ja minule. Isa on parim inimene, keda tunnen, ja kõik mis ta teeb, on hea. Oleme alati elanud siin vanade piltide ja mälestuste vahel. Tunnen kõiki neid pilte kui elavaid inimesi. Mul on gravüür Camille de Poitiers't. Ta on tõesti ilus. Teie toas on d'Arcy portree, ta ripub selle pildi kõrval, mis lükatud vastu seina. Tahaksin... ma tahaksin teile näidata seda pilti.“

Jeanne võttis Philipi käe, nad tõusid püsti ja läksid teise tuppa. Jeanne pööras pildi ümber. Nüüd oli pildi sarnadus Jeanne'iga veel tuurem, ainult naine pildil oli veidi vanem Jeanne'ist.

„Kas... kas teie ka vihkate teda? ... On ta teile ka vastik? ... Keegi siin ei salli teda... peale minu!“ sosistas Jeanne.

„Ei, muidugi mitte.“ vastas Philip: „Teate, Jeanne, ma vaatasin seda pilti juba enne. Ta meeldis mulle kohe esimesest pilgust, ta on ju nii teie sarnane. Ja teid, Jeanne, ma armastan, armastan!“

Philip haaras Jeanne'i oma süleluisse, kattis neiu näo ja käed suudlustega. Jeanne ei protesteerinud.

„Armastan teid, Jeanne, armastan,“ kordas Philip leidmata muud sõnu.

Jeanne pani oma käe nooremehele ümber kaela, surus end kõvasti vastu Philipi rinda ja jooksis siis äkki toast välja.

Kaks murtud südant.

Philip jäi liikumatult paigale, käed väljasirutatud, huuled avatud, nagu tahaks ta Jeanne'i tagasi kutsuda, kuid ükski hääl ei tulnud ta suust. Jumal, kui õnnelik ta oli! Jeanne armastas teda! Kuid miks jooksis ta ära? Miks oli hirm ta silmades? Nagu oleks nende sülelus olnud kuritegu?

Philip vaatas uuesti pilti seinal. Kas et peitu siin vastus neile küsimustele? Kes on see naine?

Philip istus tugitooli ja mõtles. Ikka oli veel küllalt saladusi kõiges selles. Kas poleks kõige õigem küsitleda d'Arcambali?

Äkki kuulis Philip tasast koputust ja kiirelt eemalduvaid samme. Ta kargas püsti ja jooksis ust avama. Pimedas ruumis polnud näha enam kedagi. Ukse lävel maas lebas valge ümbrik. See oli kiri Jeanne'ilt. Värisevate kätega avas Philip ümbriku.

„Härra Philip.“

Kui Teie ka ei suuda unustada mu teguviisi, katsuge vähemalt andestada mulle. Keegi naine ilmas ei suudaks hinnata Teie armastust nii kõrgelt kui mina, mul on küllalt juhust olnud imetleda Teie rüütlimeelt ja julgust. Sellegi peale vaatamata ma ei saa võtta vastu Teie armastust, ma ei saa lahkuda Fort de Dieu'st, oma isast ja muuta oma praegust eluviisi.

On võimata teile selgitada põhjuseid, mis mind selleks sunnivad. Ärge püüdkegi neid avastada. Pärast kõike seda, mis on juhtunud, mul pole jõudu Teid jälle näha. Palun Teid, lahkuge Fort de Dieu'st! Keegi ei tohi aimata mu südame saladust. Lahkuge homme hommikul. Mu palved saadavad Teid alati ja kõikjal!
Jeanne.“

Paber libises Philipil käest. Ta tundis, et pea käib ringi. Tuikudes läks ta tugitooli juurde ja istus. Kõik on otsas!

Sarnases seisukorras Gregson oleks närviselt naeratanud, suitsetanud lõpmata hulga paberosse ja seipitsenud plaane, kuidas siiski võita armastatu tähelepanu. Philip aga oli harjunud võitlema vaid meestga.

Ta oli avaldanud Jeanne'ile armastust. Jeanne lükkas ta tagasi. Mis jäi tal muud üle kui alistuda? Ta oleks võidelnud kümnega, saja mehega, et võita Jeanne'i, oleks ohverdanud heameelega oma elu Jeanne'i eest — nüüd oli aga kõik otsas! Jeanne ei vajanud teda.

Tükk aega istus Philip liikumatult toolil. Lõpuks tõusis ta ohtes püsti, võttis kirja põrandalt ja sammus toast välja läbi pimedeaeskoja välisukse poole. Uks oli lahti. Philip astus õue.

Kuu paistis heledalt ja värske tuul puhus Philipile vastu nägu. Kiirelt sammus ta jõe poole. Ta nägi Pierre'i paadi kõrval teise paadi. Paatide juures seisid kaks kogu — üks mees ja naine. Mees lähenes naisele ja haaras tal kätest kinni. Philip kuulis tasast jutukõminat. Philip naeratas. „Küllap vist Clotilde kohtab oma armsamaga,“ mõtles ta ja pööras kõrvale, et mitte teisi eksitada. Kuid hetk hiljem kuulis ta samme oma taga. Kiirelt kargas ta kalju varju, et teda ei nähtaks. Paari meetri kaugusel temast läks mööda naine, ja see polnud Clotilde vaid Jeanne!

Paari sekundiga oli ta kadunud pimedusse.

Mees kaldal lükkas paadi jõkke ja sõudis kiirelt minema.

Philip oli üllatusest keeletu, tahtis karjuda oma vihas ja ahastuses, kuid ühki heli ei tulnud tal üle huulte. Äkki kuulis ta tasast chet oma kõrval. Pierre Coutel seisis ta selja taga.

Metiss rääkis esimesena:

„Mul on lõpmata kahju, härra! See, mis te praegu nägite, purustas teil südame. Kannatan ise samuti.“

Philip vaatas teravalt teisele näkku. Pierre'i silmis oli imelik ilme, sarnast ilmet oli Philip näinud sureva looma silmis. Philip ulatas Pierre'ile käe.

„Teie ka... armastate teda, Pierre?“

„Jah. Armastan teda mitte kui vend õde, vaid kui mees, kelle süda jookseb verd.“

„Lõpuks taipan,“ sõnas Philip: „Sain Jeanne'ilt kirja. Ta käseb mind viibimata lahkuda siit. Ma lähen nüüd.“

„See on vist kõige parem,“ vastas Pierre. „On asjata mul minna veel oma tuppa,“ jätkas Philip, „ma ei jätnud sinna midagi. Jeanne muidugi teab, miks ma lähen, kuid härra d'Arcambalile palun, ütlege, et keegi on tulnud mind otsima ja et ma pidin viibimata sõitma Pimeda Indiaanlase järve juurde. Kas teie ei juhataks mulle teed, Pierre?“

„Saadan teid. Sinna pole rohkem kui kolmkümmend kilomeetrit. Pool sellest paadisõitu, pool jala.“

Vaikselt sõudsid mehed samas suunas, kuhu äsja oli kadunud teine paat, kuid sellest polnud näha jälgegi. Kaks tundi sõudmist, siis juhtis Pierre paadi kaldale.

„Siit lähme nüüd jala,“ lausus ta. „On veel vaid viisteist kilomeetrit.“

Tee viis läbi metsa üles mäkke. Poole tunni pärast jõudsid mehed mäe tippu.

„Näete, seal on teie laager,“ juhatas Pierre, „kas tunnete siinset ümbrust?“

„Jah,“ vastas Philip, „olen tihti siin kandis jahil käinud. Täna teid, Pierre, siit oskan isegi koju minna.“

„Siis nägemiseni, härra!“

„Nägemiseni, Pierre!“

Mehed surusid tugevasti üksteise kätt. Ühine valu oli nende silmis, nende hääled värisid erutusest. Pierre kadus pikkamisi metsa, Philip sammus alla orgu.

Sõjajalal.

Jäädes üksi tundis Philip kergendust. Seni kuni nad kõndisid koos Pierre'iga, oli tal tunne, nagu kõnniks Jeanne'i vari nendega koos. Lahkudes Pierre'ist tundis ta end vabamalt. See hetk jõekaldal purustas viimase lootuse.

Kas ei kinnitanud Jeanne, et Fort de Dieu's on vaid kaks meest: Pierre ja ta isa? Kes oli siis see kolmas, keda ta nägi jõe ääres? Jeanne'i armsam? Käed tõmbusid rusikasse selle mõtte juures. Kahtlemata Pierre oli ennegi olnud pealtvaatajaks neil salapärasel kohitamisel, kuid polnud siiski lakanud austamast ja usaldamast Jeanne'i. Kuid kes võis olla siis see võõras mees?

Jõudnud tuttavale teerajale, Philip kiirus tas samme. Veerand tunni pärast jõudis ta ehitatava tee juurde, mis noolsirgelt läbib metsa. Üllatushüüe tuli Philipil suust. Vähem kui kuu ajaga oli Mac Dougall lõpetanud töö,

Romaani „Põhjamaa õis“ senine sisu:

Philip Whittemore on asutanud Põhja-Kanadas suure kalatööstuse kontserni. Seal ta tutvub Pierre'i ja tema õe Jeanne'iga, kes näivad väga salapärasena. Juhuslikult päästab Philip Pierre'i ja ta õe rõõvlite käest ja läheb siis Jeanne'i viima tema koju Fort de Dieu'sse. Seal võtab Fort de Dieu omanik d' Arcambal külalise vastu suure lahkusega, kuid Philipile tundub loss ja selle rahvas väga omapärastena. Eriti köidab tema tähelepanu üks pilt seinal, mis osutub Jeanne'i oma portreeks,

mis Philipi arvates võis saada valmis alles sügiseks. See oli vast tore! Kaks ja pool kilomeetrit siit eemal oli Halli Kastori järv, seal jooksis lai jõgi takistamatult kuni linnast tulev raudteeni. Kui Mac Dougall jõudis viie nädalaga ehitada neli kilomeetrit teed, saab ta enne talvet kindlasti hakkama ülejäänud kahe ja poolega. Siis on neil juba kakskümmend neli kilomeetrit raudteed, mis ühendab seitset järve. Philip ei kavatsenud alata püügiga enne kevadet. Kui aga tee jõuab valmis, kes takistab teda püüdmast kalu ka talvel jää alt? Oma tuhat tonni kalu ära püüda poleks paha algus. See oleks kahheksakümmend tuhat dollarit, ning poole sellest võiks maksta dividendideks.

Philip tundis endas jälle tahet tegutseda, töötada, võidelda ja võita! Kiirel sammul sammus ta laagri poole. Äkki nägi ta mingit kuju puude vahel. Ettevaatlikult peitis Philip enda puu taha. Paar minutit hiljem läks tundmatu temast mööda. Aohämaruses Philip ei näinud ta nägu, kuid otsustades tundmatu sammu ja õlgade hoiu järele pidi ta väga pika tee ära käinud olema. Ettevaatlikult järgnes Philip tundmatule. Nad liikusid koos laagri poole. Tundmatu astus ühte onni, mis asus teistest natuke maad eemal kuuskede all. Philip kuulis võtme keeramist lukus, ja siis oli tundmatu kadunud.

Philip ruttas onni, kus ta elas koos oma inseneri Mac Dougalliga. Ta katsus avada ust, kuid see oli kinni. Philip koputas. Sees süüdati tuli ja ta kuulis šotlase häält:

„Kes seal on?“

„Pole sinu asi,“ vastas Philip naljatades: „tee aga lahti!“

Kuuldus äralükatava riivi kriuksumist ja uks avanes pikkamisi. Mac Dougall seisis ukse peal, revolvi toru sihitud Philipile.

„Ah sina oled,“ Mac Dougall pani revolvi ära. „Mis tükke sa teed ja ei anna end kohe tunda? Peaaegu oleksin sulle läbi ukse paar laengut sina andnud. Sandy Mac Dougall ei naljata sarnaste asjadega.“

Naerdes pigistasid mehed üksteisel käsi.

„Kas nii võtadki vastu oma sõpru, Mac?“

Mac Dougall kehitas õlgu:

„Ma ei tea, kas mul on veel ühtki sõpra siin laagris. Kahtlen sinuski ja murran kogu aeg pead, mis pagana korraldusi sa mulle tegid.“

„Noh, tont võtaks, ma ju kirjutasin küllalt selgelt, et isegi šotlane oleks pidanud taipama, milles asi seisab. Churchillis sain kuulda, et lahing pole kaugel, järjelikult käskisin sul laager sõjajalale seada, panna mehed sõjariistu ja oodata. Kindlasti ei kesta see ootamine kauem kui paar päeva. Saad sa nüüd aru?“

Mac Dougall vaatas Philipile juhmilt otsa:

„Sina käskisid mind panna mehed sõjariisti? Oodata lahingut?“

„Aga muidugi. Saatsin sulle instruksioonid kahe nädala eest juba.“

„Üks meist on nüüd kindlasti tobe... või vigurdad sa jälle. Kuule Phil, ole nüüd tõsine, pean rääkima sulle midagi tähtsat.“

„Kuidas?“ katkestas teda Philip. „Sa pole saanud minu kirja kätte? Kirja, kus käskisin laagri panna kaitseseisukorda?“

„Ei, seda pole ma saanud, küll aga ühe teise.“

„Kuid ma pole saatnudki teist.“

Mac Dougall tõusis püsti, võttis riulilt kirja ja ulatas selle vaikselt Phiipile. See haaras kirja ja luges ta kiirelt läbi.

„See pole võimalik! Sa pole ometi täitnud neid käskke,“ kogeles Philip, nägu kahvatu kui lumi.

„Mida muud võisin ma teha. Siin on ju selge sõnaga öeldud, et saadaksin kuus gruppi mehi, igas grupis kümme meest, varustatud sõjariistadega ja moonaga, kahe kuu jaoks mitmesugustesse kohtadesse, mis samuti siin täpselt ära näidatud. Viimane salk lahkus umbes nädala eest. Sa käskisid valida parimad mehed, ma kuulasin su käsku. Olgugi, et laagrisse jäi nüüd üsna vähe mehi ja meil on vaevalt veel püsse jahi pidamiseks.“

„Mina pole seda kirja kirjutanud,“ hüüdis Philip. „Allkiri on võltsitud. Minu kirja on keegi ära varastanud ja selle siin sulle saatnud. Tead sa ka, mis see tähendab?“

Mac Dougall vahtis teist päris juhmilt.

„See tähendab... võitlust... homme, võib olla täna öösel... Iga silmapilk võib alata kallaletung. Imestan, et nad pole veel alanud!“ jätkas Philip. Ta seletas Mac Dougallile olukorra peajoontes. Sotlane ulatas Philipile oma revolvi:

„Armud, Philip! Kihuta mulle mõni kuul kerre! Väärin seda tõesti!“

„Ma ei suudaks olla ilma sinuta, Sandy,“ naeris Philip: „Küllap suudame ennast kaitsta. Kuid meil pole aega kaotada mitte tundigi, mitte minutitki. Palju on sul täna õhtul julgeid ja ustavaid mehi?“

„Kümme, või kaksteist. Igatahes mitte rohkem. Need, kes pidid tulema laevaga, jõudsid äsja pärale... kakskümmend kaheksa meest. Need on kindlasti tüübid, kes iga äsja peale valmis. Kuid nad ei allu kellegi muu käskudele, kui vaid oma juhi Thorpe'i omadele. Thorpe võib neid viia võitlusse — kuid neil pole sõjariistu, ainult noad. Kui läheme käsitsi kokku — võib Thorpe'i bande meile osutada suureks abiks. Püsse pole mul rohkem kui kaheksa...“

Mac Dougall kratsis närviliselt kukalt.

„Aga üldiselt see bande ei meeldi mulle,“ jätkas ta: „Kahtlased tüübid. On ju õigus, et

nad lõhuvad tööd teha kui hobused. Pole näinud kedagi, kes nii hästi käsitaks kirvest ja labidat. Mis aga puutub kaklemisse, siis on nad jõudnud juba mitu lahingut lüüa meie meestega. Kui suudaksime veenda Thorpe'i...“

„Lähme selle Thorpe'i juurde nüüd kohe. Kell on juba üks. Kui palju kulub aega, et meie paremaid laskureid koguda?“

„Pool tundi,“ vastas Mac. „Meil on Roberts, Henshaw, Tom Cassidy, Lecault, le Francais ja kaks venda Saint-Pierre'i — kõik oivalised laskjad. Igatühele üks automaatpüss, ja nad suudavad võita kahtkümmet harilikku meest.“

Mac Dougall kustutas tule ja mehed astusid õue. Eemal paistis ühe hurtsiku aknast tuli.

„See on seal,“ Mac Dougall näitas tule poole ja hetk hiljem koputas ta Thorpe'i hurtsiku uksele. Kostasid rasked sammud ja üks avanes pärani. Sandy ja Philip astusid tuppa.

Thorpe oli keskmist kasvu, kuid täiesti atleedi kehaehitusega mees ja välimuselt näis ta seisvat palju kõrgemal astmel seltskondlikul redelil kui tavaliselt kümnik kaugel Põhjas.

„Tere õhtust, mu härrad,“ sõnas ta.

„Õhtust,“ vastas Mac Dougall. „Thorpe, tutvustan teid härra Whittemore'iga. Nägime tuld teie aknas ja mõtlesime, et me teid ei eksita.“

„Tulete just parajal ajal,“ vastas Thorpe. „Mul on parajasti kohvi tulel. Jõudsin äsja koju ringkäigult piki uut raudteed. Uurisn maad Halli Kastori järve ümbruses ja sattusin siinselt maastikust nii vaimustusse, et alles veidi aja eest koju jõudsin. Palun, mu härrad, võtke istet. Uskuge, ma mõistan hästi kohvi keeta.“

Mac Dougall pani tähele, et midagi muutus Philipi näos. Ta nägi, et hetkel, kui Thorpe pööras selja, et võtta kohvikannu tulelt, Phi-

Leo Mõtus

Igatsus maa järele

*Lapikest üht kodumaast
mulle pole antud,
ja ma nagu kerge laast
ilma tuulist kantud.*

*On mu süda tuulita:
kuhu ihkeid säästa?
Kurb ma kui lind puurita,
peletud alt rõästa.*

*Külm on üksi kõrguses —
tuuled pilvi läpi.
Oleks kohas koduses
keset tööd ja hiigi!*

*Oh, ei seda siiski saa:
pole koduhütti.
Teiste kätele on maa —
lauluks, süda, sütti!*

lip võttis kiirelt mingi valge asja laualt ja pistis selle tasku, ja kui Thorpe ringi pööras, helkis veider tuluke Philipi silmis.

„Vabandage, et me teie lahkete pakkumist vastu ei saa võtta,“ ütles Philip. „Olen väsinud ning vajan puhkust. Ma vaid tahtsin teid tänada selle suurepärase töö eest, mida olete teinud oma meestega.“

„Mul pole põhjust kurta,“ vastas Thorpe rahulikult. „Mu mehed on natuke metsikud, kuid selle eest teevad nad tööd hästi.“

Philip ja Mac Dougall astusid õue, ja kui Thorpe nende taga ukse sulges, ütles Philip:

„Mine otsi oma ustavad mehed üles. Ma ei tahtnud Thorpe'iga edasi rääkida. Ma ei salli valelikke, ja Thorpe valetab. Ta ei käinud täna Halli Kastori järve juures. Nägin teda metsas tulemas hoopis teisest küljest. Peab olema ettevaatlik temaga ja kogu ta bandega. Mine nüüd kiirelt!“

Mehed lahkusid. Philip läks tagasi onni ja süütas tule. Nüüd võttis ta taskust asja, mille ta oli võtnud Thorpe'i laualt. Ta taipas, miks Thorpe valetas ja miks ta oli nii väsinud.

See oli Jeanne'i ninarätik. Thorpe oli Jeanne'i armuke.

Imelik külaline.

Philip laskus ahastades toolile. Ta süda kippus löhkema vihast ja kurbusest...

Jeanne... Thorpe!

Vihaga viskas ta taskuräti küdevasse ahju.

Hetk hiljem avanes uks ja Mac Dougall ühes kahe venna Saint-Pierre'iga astus tuppa. Cassidy, Henshaw ja teised tulid ka mõne minuti pärast. Ükski neist meestest ei kortsutanud kulmugi, kui Philip neile lühidalt kirjeldas olukorda ja avameelselt neile tunnistas, et laagri olemasolu oleneb ainult neist.

„Teie pole kindlasti sellised,“ sõnas Philip, „kes kasutaksid hädaohtlikku seisukorda raha mangumiseks. Ma vajan praegu mehi, kes on valmis võitluses kas või surema. Ma ei julge hinnata teie teeneid dollarites; hindan teid liig kõrgelt selleks. Täna peale olete meie seltsi kaasosanikud ja niipea kui saame siin asjad joonde ajada, saate igatüki sada aktsiat. Ärge arvake, et see oleks mõeldud tasuna: tahan ainult, et tunneksite huvi ühise ettevõtte saatuse vastu. Oleme siin kaheksakesi. Vaadake järele, kas relvad on korras, ja ma olen kindel, et suudame panna vastu meid ründava kaabakate jõugule.“

See jutt meeldis meestele. Esimesena surus Cassidy Philipi kätt:

„Pole viga. Enne hakkab põrgus külmetama, kui need lojused meist võitu saavad! Kus on mu püss?“

Mac Dougall tõi püssid ja laskemoona.

„Homme hommikul vara,“ jatkas Philip, „algame me onni ehitusega siia lähedale; mitte

sellepärast, et seda onni vaja oleks, kuid see oleks ettekäändeks teil jääda siia lähedusse. Teie töötate neljakaua, Cassidy juhhib tööd. Öösel magavad kaks meest siin ühes minu ja Mac Dougalliga, neli meest peavad väljas hoolega vahti. Kas olete nõus?“

„Nõus, muidugi,“ kostsid hääled. „Kas laeme püssid ära?“

„Jah.“

Viis minutit hiljem olid Philip ja Mac Dougall ükski.

„Toredad poisid!“ hüüdis Philip.

Mac Dougall hõõrus naerdes käsi:

„Mis nüüd veel teha?“

„Tuleb saata kõige kiirem käskjalg Billingeri ja teiste järele. Võib olla ei jõua nad õigel ajal pärale, kuid peab ju katsuma.“

„Nad on juba kaunis kaua teel. Saadan neile järele noore indiaanlase Ronga Sule. Sina aga mine puhkama, Phil! Muidu langed väsimusest kokku.“

Vahtamata 24 tundi kestnud pingutusele ei uskunud Philip, et ta suudab jääda magama. Rohkem veel kui eelnev võitlus vaevas teda mõte Jeanne'ist ja Thorpe'ist. Kui Mac Dougall läks äratama noort indiaanlast, võttis Philip riidest lahti ja heitis pikali, varsti võttis väsimus võimust, ja kui insener tunni aja pärast tagasi tuli, magas Philip raskelt.

Philip ärkas kell üheksa, sõi natuke, jõi kanget kohvi peale ning läks otsima Mac Dougall'i. Viimane väljus parajasti Thorpe'i onnist.

„See Thorpe on tõesti üks veider linnuke,“ ütles Sandy teretades Philipit. „Ta ise ei tee tööd meelsalt. Vaata vaid ta käsi, näib, nagu oleks ta eluaeg ainult klaverit mänginud. Aga teisi ässitama on ta kange. Tahad minna sinna, kus mehed kaevavad?“

„Jah, kavatsesin küll. On Thorpe kodus?“

Parajasti väljus Thorpe oma onnist.

Mac Dougall vilistas ja Thorpe peatus, et oodata tema poole sammuvat Philipit.

„Lähetate sinna alla?“ küsis ta Philipilt.

„Jah. Tahan näha, kuidas teie mehed oma juhi äraolekul töötavad.“ Ta peatus hetkeks, et süüdata piipu, ja näitas järve kaldal töötavale grupile: „Näete seda rühma seal. Kui nendel kümnik kaela peal ei istuks, ei niukuks ehitus karvaväärtki. Need mehed on Winnipegist.“

Thorpe keeras sigaretti. Kaenla all hoidis ta paari heledaid kindaid.

„Minu rühm ei sarnane sellega siin!“

„Ma tean,“ vastas Philip, uurides oma kaaslaste valgeid käsi. „Tahan neid näha töö juures, kui teid seal pole.“

„Tean sentimeetrilise täpsusega, kui palju nad teha võivad ja suudavad, ja on ükskõik, kas olen seal või eemal. Olen valinud omale ka sellekohased töölisid.“

Philip pidi tunnistama endale, et teatud kül-

jest talle meeldis Thorpe. Tema madal rinnahääl äratas usaldust. Vaatamata tema elukutsele, näis ta olevat pärit paremast ja kultuursemast seltskonnast.

Ta võis olla vana umbes 50 aastat. „Ligemale kolm korda vanem Jeanne'ist,“ mõtles Philip, ja ta käsi läks iseendast rusikasse.

Thorpe salk töötab hoolsalt, kui nad kohale jõuaksid. Keegi ei pööranud tähelepanu nende tulekule peale kõhna lühikese mehe, kes neid tervitas.

„See on salga alam-kümnik. Vabandage mind minutiks, tal on kindlasti mulle midagi teatada,“ kõneles Thorpe.

Philip jatkas teed tööliste ridade vahel igaühele naeratades. Mac Dougall ei eksinud. See salk koosnes küll päris kõriloikajatest.

Ta pööras ringi häältekömina peale: Thorpe, alam-kümnik ja üks laiaõlgne mees kõnelesid ägedalt. Töölised kogunesid nende ümber, ja kuuldus Thorpe'i tõrele hää. „Sa kuulad, Blake, sõna või võta oma pamp ja mine, kust tulid. Tean missuguseid plaane haudud. Võta silmapilk kang ja tööle... või tee minekut.“

Philip ei kuulnud, mida tööline vastas, nägi aga, kuidas Thorpe äkki sellele vastu nägu löi. Thorpe taganes pooletosina ähvardava näo eest ja haaras revolvri metsiku ilmega.

„Hoidke end!“ karjus ta neile, „kui teie rahul pole, minge võtke lõpuarve büroost. Mina ei sunni teid olema siin, kui teie tööd ei tee — minge.“

Ta tuli Philipi juurde, rahulik, nagu poleks midagi juhtunud.

„Ma juba ootasin seda väljaastumist,“ ütles ta rahulikult, asetades revolvri tasku. „Blake ja kuus-seitse meest ähvardavad mind streigiga, kui neile kümme dollarit nädalas juurde ei lisa ja Blake'i ei määra juhatajaks. See toob mõne päeva viivitust töös. Streik aga siin oleks sama hea kui lõpu algus.“

Philip imestas Thorpe'i julgust.

„Kas usute, et nad lähevad?“

„Ma pole selles kindel. See oleks kõige parem, mis neile üle jääb.“

Tund hiljem Philip läks büroosse. Pärast sööki kümnik teatas talle:

„Asi võttis teise pöörde, kui ma arvasin. Lõuna ajal tuli Blake ja üheksateist meest arvete järgi. Mõtlen, et kolm-neli teostavad oma ähvarduse.“

„Annan teile uusi mehi asemele,“ ütles Philip.

„Ei, see ei lähe! Tahaksin, et minu mehed töötavad üksi. Teie mehed ainult aitaksid töötakistuses. Tuleksid kaklemised vastastikku. Tunnen neid kaabakaid siin. Saatke oma salk parem appi Halli Castori järve juurde,“ vastas Thorpe sigaretti keerates.

Varsti pärast kõnelust Thorpe'iga kohtas Philip Mac Dougalli, kes vaevalt suutis varjata oma rõõmu sündmuste käigu kohta.

„See meeldib mulle! Thorpe peaks kogu oma salga laiali saatma. Need on küll head töötelijad, aga kanged riiukuked ja kaklejad. On hädaohtlik, kui nad jäävad laagrisse, siis võib päris veriseks minna igalpool.“

Sel päeval Philip ei näinud enam Thorpe'i. Ta määras mehed, kes pidid Halli Castori järve juurde tööle minema, ja saatis ühe mehe Brokaw'dele Fort Churchilli teele vastu. Ta lootis Brokaw'd ja ta tüdrit tulevat alles lähemal päevil ja tegi korralduse saatjale, et see läheks siiski kuni Churchillini kui ta neid teel ei kohta.

Ta kutsus kokku tööliste salga, kelle Mac Dougall oli relvastanud. Öhtul käisid Lecault ja Henschari ja kaks Saint-Pierre'i büroos. Need käisid laagris valvet pidamas. Lecault oli maha lasknud viis kilomeetrit lõunapool põdra. Üks Saint-Pierre oli Churchilli teel näinud minevat Blake'i oma bandega. Muud ei juhtunud midagi. Mac Dougall varustas laagri kahe viimase püssiga veel paar ustavat meest.

Nende 10 julge mehega oli Philip seisukorra peremees. Nüüd oli vaenlasel raske ootamata laagrile kallale tungida.

Philipil ei läinud korda unustada Jeanne'i. Paar-kolm päeva oli möödunud Blake'i äraminekust ja Philipil oli palju tööd ning as'keldusi hommikust öhtuni. Vaatamata väsimusele ta ei suutnud sekundikski unustada oma valu. See mõjus nii, et ustav Mac Dougall'gi märkas sõbras muutust.

Neljandal päeval läks Thorpe laagrist ja tuli tagasi alles järgmisel hommikul. Iga tund oli Philipile kui hoop südamesse, kuna ta kahtlustas Thorpe'i minevat kohtama Jeanne'iga. Kolm päeva hiljem see kordus ja jällegi puudus Thorpe terve öö. Mac Dougall leidis Philipi eest palavikus.

„Sa lausa lõhud oma tervist. Kahekümne neljast tunnist sa veedad voodis vaevalt viis tundi. Kui sa niimoodi jatkad, peame sinu saatma haiglasse ja võitlust sinuta jätkama,“ noomis ta sõpra.

Järgnesid päevad täis moraalseid piinu ja füüsilist kannatust. Philip ega Mac Dougall ei saanud aru, miks oodatav kallaletung nii venis. Nende valvemeeskond ei märganud ka midagi kahtlast. Thorpe'i meeskonnas rahulolematust suurenes, 19 mehest jäi lõpuks veel 12.

Viimaks tegi Thorpe ise Philipile ettepaneku tema oma palka vähendada poole võrra, kuna jällegi lahkus mehi ja jäi ainult üheksa.

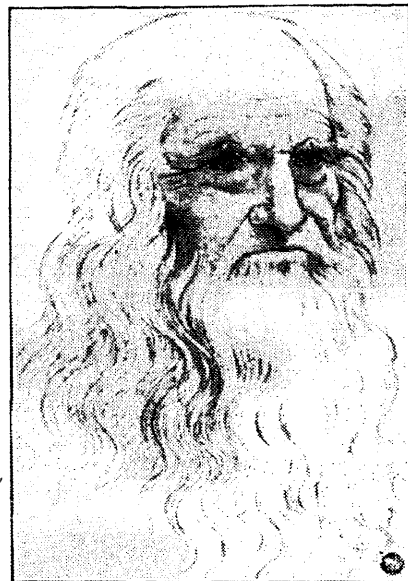
Brokaw'de hiline mine suurendas veelgi Philipi muret. Kahe nädala kestel oli Thorpe laagrist kolm korda ära käinud. Viieteistkümnendal päeval tuli tagasi mees, kes oli saadetud Fort Churchilli. Indiaanlane oli väga imesta-

Lionardo da Vinci

Mees, keda juba ta kaasaegsed on nimetanud „jumalikuks“ ja kellelt ka järgnevad sajandid, kuni ta 415. surmapäevani, seda nimetust pole võtnud, sündis väga maistes olukordades. Rikas ja lugupeetud notar Piero da Vinci võrgutab kauni, kuid talupojaseisusest tütarlapse. Selle armumängu viljana näeb ilmavalgust poeglaps. Kuigi Piero oma seiklust ohvri ja lapse ema kohe hülgab ja teise-ga abiellub, ei jäta ta oma poega. Ta võtab selle enda juurde, ja kaunis Florenzis, Dante Alighieri kodulinnas, kaugel emast, kasvab laps üles. Isa hoolitseb hästi väikeste Lionado eest, kuid õppimine, kas poisi püsimat isest või muudest asjoluudest tingituna, ei taha hästi edeneda. Sellepärast siis noormees nimetab end kibedusega „harimatuks meheks“ ja alles täisealisena õpib ladina keelt. Ent vastupidiselt koolitarkuse omandamisele areneb poisi kunstiline vaist. Suure maalija ja kujuri Andrea del Verocchio õpilasena evib ta väga soodsaid tingimusi enda annete viljelemiseks ja tehniliste võimete omandamiseks. Juba õpilaspõlve tööst, mida Lionardo meistri ülesandel teostas, kajastub nooremehe omapära, mis vastandina senisele ü-

diselt valitsenud kontuuride nurgelisusele ja tooni kalkusele osutab joonte sujuvust, kalduvust ovalile ja valguse ning varju harmoonilist, väga tundlikku ning kunstipärast käsitlust.

Sedamööda kui ta kunstnikuni ühtlugu muutub iseseisvamaks, liiguvad ka ta huvialad. Ta harrastab muusikat, tehnikat ja peaaegu kõiki teaduseharusid. Ta projekteerib kanaleid, millega Arno jõe jooksu reguleerida, joonistab masina, mille abil võimalik oleks vana Florenzi baptisteeriumi mõne astme võrra kergitada jne. Kirjas, millega ta end Milanos regendi Lodovico il Moro teenistusse pakub, loetleb ta terve rea kunste ja oskusi. Kelleks Lodovico ta eadale esijoones palkas, kas muusikuks, ehitusmeistriks või kujuriks, ei ole teada, küll aga võib oletada, et tal sel uuel teenistuskohal kõige mitmekesisemaid ülesandeid tuli lahendada, sest sama püsimatu, ettevõtlik ja kummaliste ideedega kui 30-aastane Lionardo, on ka vürst Lodovico ise. Siin, Milano lähedal S. Maria delle Grazie kloostri reflektooriumis valmib ka Lionardo teos, mis, olgugi vaid poolikult säilinud, järgnevalt sajanideilt kõige rohkem imetlemist

*Lionardo da Vinci,
kelle surmast möödus 2. mail
415 a.*

leidnud — „Pühaõhtu-söömaaeg“. A. 1499 jätab Lionardo da Vinci Lodovico il Moro õukonna ja lahkub Milanost. Ta peatub Veneetsias, Florenzis ja Roomas, kuni 1502. a. Cesare Borgia ta enda arhitektiks ja peainseneriks kutsus. Peale kuritegeliku Cesare vägivaldset surma

nud, et Brokaw'sid polnud veel laagris, kuna nad olevat lahkunud Fort Churchillist kaks päeva pärast seda, kui Philip oli kohtamaläinud Pierre'i ja Jeanne'iga. See oli üllatav uudis. Isa ja tütar olid teele asunud kahel paadil ja indiaanlane polnud neid teel kohanud.

„Näed, Sandy, need on esimesed vaenulik-kuse tunnused. Nad on röövinud Brokaw'd. Peame valvet suurendama. Viis meest valvaku ka öösel,“ ütles Philip Mac Dougallile, kes oli päris kohkunud.

Jälle möödus viis päeva rahulikult. Kuueandal päeval astus Mac Dougall väga ärritatult Philipi juure büroosse, ta nägu oli kahvatu. Ta lasi kuuldavale vande ja haaras vihaselt tooli seljatoest kinni.

„Käigu kus kurat see Thorpe!“

„Mis on juhtunud?“ päris Philip. Ta oli vaid mõni kord varem näinud Mac Dougalli nii pahasena.

„Ma ei tahtnud sind segada sellesse loosse, see läheb aga lõpuks liiale. See bandiit korraldab siin joominguid, ta on laagrisse tassinud terve laadungi whiskeyt, olgugi, et sina

oled keelanud siin alkoholi tarvitamise. Ta on siin kaks korda mingit looriga naist vastu võtnud. Ja täna õhtul on see naine jällegi tema juures,“ porises Mac Dougall.

Philip tundis, et ta lämbub ärritusest. Mac Dougall vaatas mujale, midu oleks ta näinud teise kahvatust.

„Üks naine... Mac...“

„Jah, noor naine. Ma ei tea, kes ta on. Igatahes näib, nagu poleks tal õigust tulla Thorpe'i juurde, sest ta hiilib kui varas,“ seletas Mac Dougall.

„Kas sul pole juhust olnud teda lähemalt näha... kas tunneksid ta ära?“

(Järgneb).

Paljud autasud

„Uudislehe“ ja „Jutulehe“ lugejatele. Maksuta reisid laevadel ja lennukitel. Rahalised ja muud autasud. Lähemalt „Uudislehes“ ja „Jutulehes“.

asub Lionardo 1503. a. jälle kodulinna Florenzi. Kadestajate intriigid ja linnakodanikkude väiklus kibestavad ta meele ja 1506. a. läheb ta Milanosse tagasi. Asjata kutsub teda Florenzi linnanõukogu raekoda ehitama — Lionardo, keda igalpool kahe käega vastu võetakse, lükkab selle kutse tagasi. Charles d'Amboise, kes Prantsuse kuninga nimel Milanos valitseb, külvab kuulsa mehe kohe tema saabumisel austuste ja kingitustega üle ja soovib teda oma kuningale nii tungivalt, et see järgmisel aastal, tulles Milanosse, Lionardo da Vinci enda õuemaalijaks ja inseneriks nimetab. Sellest ajast peale elab Lionardo Milanos, kus ta Prantsuse kuningale ausambaid projekteerib ja maalib, kõige rohkem aga oma teaduslike uurimuste ja tehniliste probleemidega tegeleb. A. 1513 siirdub ta Rooma, kuid ka siin püüavad võistlejad ta kuulsuse latvu lõigata ja kadestajad ta enesetunnet riivata. Nähtavasti nende meeleolude aetuna lahkub ta 1515. a. Roomast. Prantsuse kuningas Loujs XII püüab kasutada momenti ja kuulsat meest enda teenistusse kutsuda. 1516. a. Lionardo da Vinci järgnebki sellele kutsele ja asub Prantsusmaale. Ta on kuninga „esimene maalija, insener ja arhitekt“, saab kõrget tasu ja tal on kasutada Claux' loss Amboise'i lähedal. Siin jätkab ta endisi harrastusi, kavatseb soist Touraine'i kanaliseerida ja kuninga residentsi uue lossiga rikastada. Ent need üritused jäävad teostamata, sest surm turne ka huvi selle algupärase mehe vastu ja kustusab ta jumaliku leegi. See oli 2. mail 1519. a.

Kuna Lionardo huvid ja energia väga mitmele alale kaldusid, siis on ta looming kunstnikuna kvantitatiivselt väga piiratud. Vaevalt tosinna suuremaid maale võime praegu kanda Lionardo nimele, mõned väikesemad, mõned skulptuurid ja suurema hulga joonistusi. Tema produktiivsust kunstnikuna tõkestas ka ta töötamisviis. Ta lõi väga aeglases tempos, mõtles iga pisi-asja juures ka kaalutles väiksematki pinstlõtõmmet. Sellepärast võtab mõne suurema teose valmimine tal aastaid aega. „Pühaõhtu-söömaaega“ maalid ta pool aastakümnet, Mona Lisa Gherardini 1500—1504 a. Et ta võrdlemisi tihti oma elukohta vahetas, siis jäid

tal paljud tööd lõpetamata. Ent tema tööde vähesusele vaatamata on täiesti selge tema kunstnikuprofiil.

See on isesugune graatsia, õrn ja samal ajal üleolev, mis õhku Lionardo da Vinci naistüüpide; süütu, ent ühtlasi varjatult elutark on Lionardo ovaalsete naisenäguade naeratus; see on vaimuelu rafineerituse ülim aste, mis kajastub ta portreedest; jumalik ja patune sulavad Lionardo pintslil all kummaliselt terkuks, mida küsitleme kui mõistatust ja millele meie ei leia lahendust; ent üle kõige lehvib igavese ilu geenius, see, mis kujundab endas kunsti hinge ja annab pühaduse oreooli ka patusele olendile. — Lionardol on vaid üks teos, mis vaba mainitud elementidest, mille harrast meeleolu ei

Detail L. da Vinci maalist „La Vierge au Rocher“

lähista mingid maised aistingud ega vihjed, see on ta „Pühaõhtu-söömaaeg.“ Nii suur olevat olnud kunstniku pieteet selle maali aine ees — kirjutavad Lionardo biograafid — et ta vaid „värisemise ja kõhklemisega“ sõandanud Lunastaja nägu maalida ja selle lõpuks viimistlemata jätnud, kuna Kristuse palge maalimist endale liig suureks ülesandeks pidanud.

Kuid Lionardo da Vinci kuju jääks poollikuks, kui meie iseloomustaksime teda vaid kui kunstnikku. Ta oli ka omaaja silmapaistvam insener ja teadusemees. Mõnelgi alal ulatub ta tähendus järgnevaisse sajandeisse. Maali alal rajas ta perspektiiviõpetuse. Anatoomia ajal (ta oli üks esimesi laipade lahkajaid) mainis ta

juba mõnesid embrioloogilisi tõsiasi ja vihjas vereringvoolule. Maa-kera nimetas ta taevakehaks ja sõnas, et „päike ei liigu mitte.“ Heli levimist võrdles ta lainete liikumisega. Ta joonistas juba aurumasinaid ja kavatses auriku ehitamist. Ta unistuste tipuks aga oli lennumasin.

Kuigi kaasaegead Lionardot täiel määral ei suutnud mõista, ometi allusid nad ta vägeva isiku sugestioonile ja jagasid talle juba ta eluajal ülimat kiitust. Paiguti muutus see suur tähelepanu koguni mingiks jumaldamiseks, kuna samal ajal oli palju neid, kes teda sadsid otskoheesse ühendusse vanakuradi enesega. Lionardo kummalised katsed ja uurimised igatahes andsid ebauslikele ja naivseile kaasaegseile selleks külalätki materjali, ja Lionardo ise ei teinud midagi selleks, et seda müstilist oreooli enda kohalt hajutada. On säilinud palju anekdoote ta ebainimlikest võimetest nii füüsilises kui ka vaimlises mõttes. Muidugi ei olnud tema juures midagi ebainimlikku. — Küll on aga õige, et Lionardo oli haruldaselt kauni kasvuga, uskumatult tugev, suurepärase ülalpeo ja heade maneeridega. Olgugi et võib oletada naiste suurt kiindumist temasse, ei ole teada, et ükski neist oleks temale saanud saatuslikuks või kuidagi eriti mõjutanud ta loomingut või elukäiku. Sõpru tal ei olnud. Peaaegu alati oli ta üksi. „Kui oled üksinda, kuulud sa endale,“ ütles ta.

Kui möödunud sajandid pole suutnud Lionardo da Vincist vaikides mööda minna ega suuda arvatavasti ka tulevased, siis põhjustab seda peamiselt vaid tosin maale, mis laiali üle kogu Euroopa, ja rida joonistusi, mis laiemale ringkonnale tuntud vaid reproduktsioonide kaudu. Ja piisab juba Lionardo reproduktsioonide mapi lehitsemisest, et leida seletust ta kuulsusele: kõrgem vaimuelu, üllamad inimväärtused, mis riivavad jumalikkuse piiri, hingestatud ilu, mida jänunetakse alati, kajad meie enda sisimast, millele meie vast isegi ei leia nime, kuid mis Lionardo pinstli või pliiatsi all leidnud väljenduse, need inimlikud ja jumalikulid elemendid Lionardo da Vinci loomingus teevad ta meile asendamatuks ja kõrgelt hinnatavaks.

K.

Sissekukkumine

Richard Lennox

Vaikus valitses ateljees.

Michael Dare maalis suure hoolega. Laua taga istus ta sõber Leonhard Trent, kes oli süvenenud paksu seaduseraamatu uurimusse.

Korraga tormas passija sisse. Põllevoltide vahelt võttis ta välja telegrammi ja ulatas selle kunstnikule.

Michael astus akna juurde ja avas telegrammi.

„Kes tont võis mulle telegrammi saata,“ ütles ta sealjuures.

„Kunstiklubi esimees,“ naeris Trent. Ta heitis pilgu Michaelile ja nägi oma üllatuseks, et see hakkas suure rutuga oma lühikest sametkuube seljast kiskuma.

„Mis on lahti? Kas tahad väikese poksiharjutuse teha?“

„Jäta nüüd oma rumal nali,“ hüüdis Michael. „Minu hooldaja — kolonel Blount-Curwin ja tema tütar tulevad all just praegu autost välja. Telegramm on temalt. Minu teada pidi ta olema veel ikka Indias. Kui ta nüüd leiab mind nii...“ ta viipas lõuenditele, „siis ei luba ta mulle enam sentigi. Kuna sa oled mu hea sõber, pane ruttu mu kuub selga. Sinä pead olema kunstnik.“

„Aga, aga...“

„Ei mingit aga.“

Rutuga pugest ta sõber sametkuube.

„Sa tead ju,“ jatkas Michael rutuga, „ma peaksin ju õppima õigusteadust. Ja minu hooldajal on just kõige halvem arvamine kunstist ja kunstnikkudest. Ta hooldab ju mu pärandust kuni saan kakskümmendviis aastat vanaks. Kuni selle eani ei taha ma aga elada vee ja leiva peal. Võta see,“ ta ulatas oma sõbrale paletti ja pintslit. „Ei, vasakusse kätte, sa lambapea. Pista põial august läbi. Ära hoiu pintslit käes nagu oda. Pea meeles, et seda kuube pead nii kaua seljas hoidma, kui saan lahti kolonelist. Kell kõliseb. Mine! Tee üks täiesti pärani, et ta näeks, kui hoolega ma uurin õigustedlikke raamatuid!“

Rutuga istus Michael laua taha ja lõi paksu õigusteadusliku raamatu lahti.

Ta kuulis, kuidas avati üks. Ta tõstis pilgu üles. Kohe tundis ta koloneli ära. Kuid ta hing pidi seisma jääma, kui nägi selle kõrval noort veetlevat tütarlast. Kui ta seda oli viimati näinud, oli see olnud väike plikake.

„Michael,“ hüüdis Trent.

Michael tõusis üles, et tervitada külastajaid. Tugevasti raputas ta mõlema kätt. Siis tutvustas ta neile Trenti kui inimest, kes ei mõista midagi muud mõistlikku teha kui mää-

rida ainult lõuendit. „Ta segab küll vahest minu õpinguid,“ tähendas ta, „kuid muidu on ta täiesti süüta loomake...“

„Ja aitab maksta üüri,“ lüüdis Trent.

„Michael,“ põristas vana sõjamees, „mul on hea meel, et sa õpid õigusteadust, nagu soovis seda su kadunud isa.“ Ta laskis pilgu käia üle paksude õigusteaduslikkude raamatute. „Sul olid küll algul teised kalduvused.“

„Noorus on ju rumal,“ tähendas Michael. „Trent on selleks kujukas näide.“

„Jaa, õiguse uurimine nõuab ju tühedat tööd ja hoolsat süvenemist,“ lausus kolonel. Ta tütar oli parajasti laua juurde astunud ja heitis pilgu raamatule, mille kohal oli Michael vast kumardunud.

Rutuga pööras Michael Blanche'i tähelepanu ühele maalile. „Mida arvad sellest Mona Lisa koopiast? Mina — Trent — arvan kopeeris selle originaalist Pariisis viibides.“

Tütarlapse pruunid silmad pöördusid Lionardo da Vinci meisterteose koopiale.

„Väga kena,“ lausus tütarlaps. „Olen näinud ainult trükitud koopiaid, kuid trükk on ikka ju teine asi.“

„Võin selle sulle kinkida,“ tähendas Michael rõõmsalt. Ise mõtles ta aga, et pole ilusamaid silmi, kui need mis peatusid lõuendil.

„Aga,“ Blanche tegi pausi. „Oled kindel, et Trent on nõus seda mulle loovutama?“

„Oo, pole viga midagi. Trent andis selle mulle juba mõni aeg tagasi.“

Kuuldes seda muigas Trent veidi ja jatkas kolonelile Michaeli maalide näitamist.

„Meie peatume Nizzas veidi,“ lausus kolonel. „Teie maalid, mr. Trent, annavad ruumile kohe teise ilme.“

„Kuidas meeldib teile Pariis, mr. Trent?“ küsis Blanche.

„Pariis?“ Trent võpatas. „Kuidas, ma pole...“

„Muidugi oled,“ segas Michael vahele. „Kuidas sa oleksid muidu saanud Mona Lisat kopeerida.“

„Jaa, ma viibisin seal ainult lühikest aega,“ lausus nüüd Trent peaaegu kogeledes. „Jah,“ ta pööris koloneli poole, „õigusteadlaste suurim viga on, et nad tahavad alati tunnistaja osa mängida.“

„Portreed on aga. Trenti eriala,“ naeris Michael.

Selle järele võttis kolonel taskust kirja ja pilku tütrele heites lausus:

„Mr. Trent, ei maksa mõelda, et olen peale-

tükkiv. Mul tuli just praegu meelde. Keegi tuntud mees (muidugi ma ei nimeta ta nime) tahtis lasta maalida minu tüdart, et saada endale pilti. See on mu tütre ristiisa.“

Isegi Michael ei taibanud, mis nüüd tuleb. „Mulle meeldivad need maalid väga,“ jatkas vana sõjamees. „Olen otsustanud, et mu tütar peab saama oma portree sünnipäevaks. Sünnipäev tal on tuleval nädalal. Arvan, et tasu küsimuses pole teie vist mitte liig nõudlik, mr. Trent.“

„Muidugi mitte,“ kogeles Trent. Ta ei jule- nud oma pilku sõbrale tõsta.

„Siis on asi tehtud,“ ütles kolonel kirja tas- ku tagasi pistes. Kolonel näis endaga rahul olevat: ta arvas, et on teinud Michaeli sõbrale selle tellimisega head, sest ega ju noortel kunstnikudel pole kunagi palju tellimisi. „Kuid meie ei jää mitte kauaks siia linna, sel- lepärast tuleb juba mu tütar õhtupoolel siis poseerima. Mina ise teen sel ajal rapordi oma saabumisest ja mõne ametliku visiidi.“

„Miks mitte?“ lausus Trent heites vargsi pilgu Michaelile.

„Hüva.“ Kolonel pööris Michaeli poole. „Sooviksin, et lõunastaksid täna meiega — ta- han sinuga ühe ja teise asja üle läbi rääkida. Õhtustama tuleb meiega ka mr. Trent, siis näe- me, palju ta mu tasku tühjemaks teeb... Ha- ha-ha.“

Nad lahkusid võttes kingitud pildi endaga kaasa. Kui Michael neid saatmast tagasi tuli, leidis ta Trenti istumas.

„Sa lambapea.“ käratas Michael. „Miks ei võinud sa tellimisest keelduda.“

„Niisugune on siis tänu,“ lausus Trent silmi lakke tõstes. „Omast arust talitasin paremini, kui võis seda teha üldse.“

„Tänu taevale, et mind täiesti sisse ei ve- danud. Aga portree? Kuidas saad sa sellega valmis, kui ei mõista isegi talliust värvida.“

Trent tõusis püsti.

„Uksevõõrimisega saan valmis küll.“ Ta naeratas. „Aga suurepärase tütarlaps! Küllap mina talle ka meeldis?“

„Aga, kes siis maalib?“

„Sina. Kes siis muu,“ lausus Trent. „Tema poseerib mulle: Hiljem asud sa siis mälu ja päevapildi järele teda maalima. Ma tean, sa võid maalida, ilma et vajaksid poseerimist.“

„Kuid kuidas läheb see läbi?“ küsis Michael torisedes. „Koloneli võib nii küll pet- ta kuid mitte Blanche'i, miss Blount-Curvini?“

Trent tõmbas rinna nii õhku täis, et samet- kuue õmblused veidi kärisesid.

„Meie oleme ju noored kenad poisid. Vähe- malt mina tingimata. Kui ta akitab meie pet- tust, kas ta siis ei või ka veidi petta oma üli- tõsist isa?“

Michael võttis oma sõbra kuue seljast ja viskas selle talle kätte: „Säh, võta see tagasi.“

Ma ei saa selles hingata. See surub otse mu kopsudele.“

Trent oli muutunud kunstnikuks kunstniku kuues. Saanud aga oma kuue selga, võttis ta jälle tõsise juristi poosi.

„Su isal olid küll head soovid,“ tähendas Michael oma sõbrale, „aga ega sina neist aru ei saa.“

„Eks näe, mis tuleb siis, kui ta pildi ära viib,“ lausus Michael ohtes.

Trent naeris:

„Tingimata hammustab sul pea otsast ära. Aga ei! Jäta asi minu hooleks. Küll ma aitan su hädast välja.“

*

Lõunalauas oli kolonel väga lõbusas tujus. Oli omad ärilised jutud lühidalt ära rääkinud, hakkas ta jutustama jahipidamisest Indias. Oli kohvi joodud, lausus ta Michaelile:

„Ma näen, et sa õpid liiga hoolega juurat, mu poiss.“

„Ja, see nõuab tüsedat tööd ja hoolsat sü- venemist,“ tähendas Blanche naeratades va- hele.

„Aga siiski, ega see tähenda sulle leiva- teenistust. Pärandust on sul küllalt, et hästi ära elada. Võta endale puhkus ja tule meiega Nizzasse kaasa.“

„Meeleldi,“ ütles Michael kohmetunult, „aga kui poleks olema mu sõbral seda portree asja. Sa saad ju aru...“

„Mida see tähendab?“ müristas kolonel. „Kas ta siis ei või maalida?“

„Ja seda küll... aga...“

„Noh, siis pole mingit takistust,“ hüüdis kolonel. „Tuled aga kaasa!“

„Pole küll,“ oli kiire vastus. „Aga...“

„Küllalt sellest agast.“ Kolonel heitis pilgu kellale. „Pean minema raporteerima ja siis tegema veel paar visiiti. Blanche jääb sinu juurde.“

„Minu isa, nagu näed, on väga kohusetruu ohvitser,“ lausus Blanche, kui kolonel oli väl- iunud.

„Minu isa oli ka,“ ütles Michael. „Aga sellest pole midagi head loota. Parem, kui kolonel üldse poleks...“

„Aga ta on väga hea südamega,“ protesteeris Blanche. „Kunagi ei tule talle mõttesegi sulle tarvisminevat summat vähendada.“

„Seda ma ei karda. Aga sõitu Nizzasse. Kindlasti pole loota, et ta oma kavatsust muudab?“

Michael vaatas Blanche'ile otsa. Meeleldi oleks ta tahtnud jutuainet muuta.

„Minu ristiisale ei meeldi kunstnikud,“ jätkas Blanche. Ta arvab, et kunstnikud on väga tüütud. Muu seas ta on arvustaja.“

„Ma ei teadnudki, et sul on sarnane ristiisa,“ tähendas Michael. Teda tegi rehtuks arvustaja nimetamine.

„Mina pole teda näinud kunagi,“ jätkas Blanche. „Kuid ta on meile sugulane ja nii siis sai ta minu ristiisaks. Aga,“ ta pani sigareti käest. „Pean kõlistama Curtisele, kuidas on lood meie kohvritega. Ja siis pean ümberriietuma, et näiksin su sõbrale ilusamana.“

Ta lahkus.

Jõudnud aetleesse tagasi, leidis Michael, et Trent oli juba jälle kunstnikuna riietunud.

„See on,“ tähendas Michael, „väga tõsine lugu, aga ei mitte koomiline ooper.“

„Jäta aga kõik minu hooleks ja ära muretse midagi,“ lohutas teda Trent. Siiski polnud ta hääles enam endist kindlust. Ta juhtis jutulõnga teisale, et koguda julgust. Korraga kõlises kell. See oli Blanche.

„Olen täiesti erutatud,“ naeris ta. „Poseerimine on mulle täiesti uudiseks. Õelge, mida pean tegema, mr. Trent.“

„Kunstnik“ kogus end. Ta viis Blanche'i madalale istmele. Siis võttis ta paleti ja pintsli ning hakkas värve segama. Michael ohkas, kui pintsel Trenti käes lähenes lõuendile.

Veel enne, kui pehmed kaamelikarvad puudutasid lõuendit, kargas ta tagasi ja lõi käe nähe.

„Ah“, oigas ta. „Juba jälle tuli see hoog, Michael. Ma ei saa! Ma ei või!“

Michael astus ettepoole.

„Mis on sinuga, Trent?“

„Sa tead ju! Närvid!“ kähistas Trent.

„Jah, sagedasti juhtub temaga,“ seletas Michael nüüd olles üllatunud oma sõbra leidlikkusest. „Nagu kunstnikul ikka, on tal närvid väga pingul.“

Samal ajal tuli passija teekandikuga. „Kunstnik“ muutus korraga elavaks.

„Ars longa vita brevis,“ lausus ta, „see tähendab: kunst on alati soe, kuid tee juhtub.“ Michaelis tekkis lootus, et kõik läheb hästi. Kõige rohkem tegi talle aga muret koloneli Nizzasse sõitmine.

Korraga kõlises uksekell.

„See on vist isa!“ hüüdis Blanche.

„Unustasin juba, et ta pidi ka veel sisse astuma,“ hüüdis Michael. Ta ruttas avama ust.

„Astu aga sisse,“ ütles ta rõõmsat nägu ette tehes, kui nägi, et see oli tõepoolest kolonel.

„Ma tõin muuseas kaasa ka Blanche'i ristiisa, ta külastas mind võõrastemajas,“ seletas kolonel.

„Suurepärane,“ hüüdis Michael. „Jätsid ta alla...“

Samal pilgul nägi aga Michael koloneli kõrval tuntud kunstiarvustajat Elland Mayne'i.

„Elland,“ ütles kolonel, „tohin tutvustada, see on tulevane kohtuminister,“ ütles kolonel Michaeli Ellandile tutvustades, „mr. Elland Mayne. Ma arvan, et tal on ka veidi taipu kunstist. Tõin ta sellepärast kaasa, et ta vaataks mr. Trenti töid.“ Oli ilmne, et kolonel arvas jälle, et ta on sellega Trentile head teinud, et oli toonud endaga kaasa väga mõjuka kunstiarvustaja.

Michael püüdis naeratada. Ta raputas arvustaja kätt. Miks ei küsinud ta lõuna ajal Blanche'ilt tema ristiisa nime? Siis poleks ta saanud nii tugevat põrutust. Igatahes polnud asi enam sugugi küta. Mayne'ile võib kohe silma puutuda, et Trent pole kunstnik.

Abitult vaatas ta ümber. Blanche naeratas ootavalt. Trent, kes ei näinud vanas džentelmenis midagi ohtlikku, oli juba võtnud kunstniku poosi.

Tuli leppida sellega, kuidas asjaolud kujunevad. Kuid tunnistada praegu otsekoheselt üles oleks olnud ju hullumeelsus. Siiski midagi tuli teha.

Kolonel tutvustas Blanche'i oma ristiisale. See oli tema teada nende esimene kohtamine elus. Siis raputas ta tugevasti Trenti kätt.

„Noh, Fred,“ ütles Elland Mayne pöördes äkki koloneli poole. „Noh, vaatame siis, millised on selle nooremehe tööd.“

Trent püüdis kinni Michaeli hoiatussignaali. Juba viis Trent arvustaja ja koloneli lähema lõuendi — lihtsa armastusidüllil juurde.

„See,“ kuulis Michael teda seletavat, „on rajatud sugupoolte vastastikusele meeldivusele...“

Meeleheitel pööris Michael Blanche'i poole, kes seisis veidi eemal.

„Kas tohin sinuga rääkida üks minut?“ ütles ta tasa.

Blanche vaatas talle imestusega otsa.

„Nüüd olen sisse kukkunud. Fakt on see, et Trent pole üldse kunstnik. Kunstnik olen mina.“

Blanche ei lausunud sõnagi.

„Jah,“ jätkas Michael edasi, et omi sõnu rõhutada rohkem. „Kõik need maalid on minu töö. Ma pole kunagi ühtegi õigusteadlikku raamatut lahti löönud.“

Blanche heitis pilgu isa poole. Siis:

„Aimasin seda trikki juba ammugi,“ ütles

ta rahulikult. „Peale lõunasööki kõlistasin oma ristiisale — ütlesin talle, kes ma olen, ja palusin, kas ta ei tuleks mind vaatama. Kui ta nägi seda maali, mille sa mulle kinkisid, sattus ta vaimustusse. Avaldasin talle ka oma kahtluse. Palusin teda oodata ja seltsis isaga tulla maalisisid vaatama.“

„Sa siis tõesti korraldasid selle?“ hüüdis Michael.

„Ma leidsin, et sulle on tarvis anda tubli õppetund, et püüad mind ja mu isa ninapidi vedada. Ristiisa leidis, et sa oled väga lootustäratav talent. Muidugi mu isa vihastab väga, kui ta saab tõde teada. Aga ta on heasüdamlik. Küll mu ristiisa viib ta veendumusele, et maalimine on su tõeline anne...“

„Tähendab, teie ütlete sellega...“ oli kuulda koloneli valju häält, „et teie polegi mitte kunstnik. Täheandab, et need pole siis teie tööd. Kogu aeg olete siis mind narritanud!“

„Kõik on läbi,“ oigas Michael.

„Michael.“ See oli kolonel, kes hüüdis.

Michael astus edasi. Talle järgnes Blanche. Ta ei oodanud küsimust.

„Jah, olen kunstnik,“ ütles ta, „mina olen kunstnik. Kuna ma teadsin, et sul halb eelarvamine kunstnikkude suhtes, siis sellepärast.“

„Aga miks?“ katkestas teda kolonel.

Michael püüdis seletada, et päästa, mida veel päästa võib.

„Kurat võtaks teid,“ mõirgas nüüd vana kolonel, „mind on tehtud täiesti narriks. Blanche!“ Ta pöördus oma tütre poole. „Pane kiiresti oma mantel selga. Ma ei taha siin enam minutitki viibida...“

„Kuid, Fred, vaata siia,“ katkestas teda Blanche'i ristiisa, „milline suurvaim peegeldub selles maal. Õigusteadus on sarnasele andele tühine asi. Ta on sündinud kunstnik. Sarnaseid andekaid kunstnikke sünnib harva.“

„Ei maksa rääkida,“ müristas kolonel. „Ma tahan siit ruttu kaduda.“

„Mina mitte,“ vastas Mayne külma rahuga.

„Mida peab see tähendama?“ kolonel ei tahtnud uskuda oma kõrva.

„Olen avastanud geeniuse. See tähendab rohkem, kui inimtapmine. Napoleon, Wellington, Aleksander, Caesar, kes olid need? Kõik surnud! Kuid da Vinci, Rembrandt, Michael Angelo. Need ikka elavad oma töödes. Miks siis ei võinud ta sind veidi ninapidi vedada? Ta armastas kunsti!“

„Ma ei taha temaga enam midagi tegemist teha,“ lausus kolonel kangekaelselt.

„Mina aga küll,“ vastas Mayne. „See on mees, kes võib teha oma töödega nime.“

Kolonel jäi mõtlema. Siis pöördus ta viha-

selt Trenti poole: „Kuidas teie julgesite?“

„Stüüdi olen kogu asjas mina,“ astus Michael vahele. „Mina sundisin teda selleks.“

Vana sõdur vaikus.

„Isa,“ ütles Blanche paluva häälega. „Michael ei tahtnud, et asi läheb nii kaugemale. Ta tahtis rääkida tõtt, kui ta nägi, kui heasüdamlik sa oled... ja kui ta nägi, et sa mõistad kunsti hinnata.“

Nüüd segas Blanche'i ristiisa ka vahele.

„Jah, Fred, olen avastanud geeniuse. Kas sa ometi aru ei saa, mida see tähendab?“

Kolonel vaatas Michaelile otsa ja langes siis mõtetesse.

„Aga kuidas on siis minu tütre portreega?“ küsis ta tüki aja pärast.

Michael naeratas, sest nägi, et torm on möödumas.

„Küll ma selle valmis maalin.“

„Millal?“

„Nizzas. Luba aga, et ma võtan oma sõbra Trenti kaasa.“

Tükk aega mõtiskles vana sõjamees.

Siis sirutas ta oma käe ja lausus:

„Tehtud. Ma loodan, et portree saab pea valmis. Loodan, et see on parim, mida sa suudad teha.“

Blanche naeratas õnnelikult.

Pettunud.

Temakene oli kahekümne aastane. Tema — neljaneljakümne aastane. Kuid ta omas hea välimuse ning oli väga rikas.

Mees vaatas neiu sügavasti silma. Neiu langetas pea.

„Olen üksik mees,“ ta ütles, kusjuures ta hääles kostis väike liigutus. „Vajan kedagi, kes oleks alati minu juures, kes mu eest hoolitseks, mulle toitu valmistaks, mu toakingad soojendaks, ning seepärast ma paluksin teid...“

„Jah?“ sosistas neiu julgustavalt.

„Paluksin, et küsiksite oma emalt, kas ta ei teaks soovitada mulle head korralikku teenijat!“

„Susla.“

Logisedes ja ähkides kõlistab „suss“ läbi maastiku. Üks mees istub vaguni platvormil ja kõigutab jalgu. Konduktor tuleb. „Vabandust, ütled jalgu kõigutav isand, „kas on lubatud sõidu ajal lilli noppida?“ Konduktor vaatab liivast nõmmemaastikku, heidab siis kurja pilgu küsijale ning vastab: „Esiteks see on keelatud ja teiseks siin ei kasvagi lilli!“

„Ei tee vigal!“ vastab mees. „Mul on lillesemned kaasas...“

Toimetusele saadetud kirjandust:

„Taluperenaine“ maikuu 1934 ühes mustri ja lõikelehega.

„Normaalse seksuaalelu areng“ — dr. E. Kiršenberg. „Moodsad eluraamatud“ nr. 3.

Väljaandja Jakob Loosalu.

„Romaan“ ilmub 2 korpa kuus. Toimetus ja talitus Tallinnas, Rataskaevu 9. Postkast 193. Kõnetr. 460-48.

„Romaan“ maksab tellides: 3 kuu peale kr. 1.50, 1/2 aastat 3 kr., aastat 6 kr. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasut.

J. & A. Paalmann'i trükk. Tallinnas, V. Karja 12. 1934. a.

Vastutav toimetaja Johannes Lauk.

Pariisi uusimaid moekapriise

Kindaid monogrammidega, kleite tiibadega

Pariisist kirjutatakse aprilli lõpul:

Naiste mood on omandanud juba erilise stabiilsuse, nii et muudatused avalduvad vaid pisiasjades. Need moodustavad n.ö. salati moe koguloomingu juurde. Orienteerumine selles pisiasjade kaoses ei ole sugugi kerge. Ühte võiks mainida: pariislannad osutavad suurt kirge monogrammide vastu.

Nii näeme vöö sõlge moodustavat kandja või pariislanna kalduvusile vastavalt — mõne lähedalseisva isiku nimetähed. Puust ja kristallist monogramme kantakse brošidena, klip-sidena, isegi nõõpidena. Lihtsaid barrette, käekotte, paiguti ka elegant-seid kindaid varustatakse monogrammidega. Neid sageli kasutatakse isegi pluuside ja kleitide garnituurina. Kuna nimetähtede harrastus omab juba selliseid dimensioone, võib oodata, et vaheldust igatsev pariislanna peagi siirdub mõnele uuele „hullustusele“. Võib olla, astuvad monogramme asemele õied, milliseid juba nüüdki eelistatakse teistele garnituuridele.

Õied, mis seni esinevad garnituurina, asetsevad õhtukleitidel võrdlemisi kõrgel, kaela läheduses, enamasti keskel või päris taga. Õlal ei kanta enam lilli. Mõnikord võib näha hiigelsuurt roosi või lillekimpu kinnitatuna vöösse.

Ent moesalongide armastus looduse vastu on omandanud teisigi väljendusviise: õite asemele on astunud loomariigi esindajad. Marcel Rochas' salong demonstreeris õhtukleitit, mida kaunistasid kaks (!) väikest, helesinist papagoid, üks kummalgi õlal. Linnud olid värvilt kooskõlas kleidi värviga. See tagasipööramine lindude riiki garnituuri otsingul ei ole ainukordne Pariisi ateljeedes. Ühel Rochas' modellil mustast, raskest siidist võis näha lumivalget tuvi avatud tiibadega, kusjuures too kudrutav lind oli endale leidnud ko-ha — südame lähedal. Üpris ekstravagantsena mõjus väikeste lindude parvedega ülekülvatud keep. Lindude nokad ümbritsesid suudlushimulistena manekeenit kaela... Vaevalt võib siiski uskuda, et see ekstsenti-

Worthi modell Pariisist. Originaalne on roosikimp kaenal.

line ja pisut barbaarne mood suudaks võita suurt poolehoidu. Leidub vähe neid daame, kes sooviksid liikuda seltskonnas bioloogilise rändmuuseumina. Seeasemel näivad kujunevat populaarseiks sullegarnituurid, sulgkraed, mis katavad nägu silmadeni.

Pariisi kummaline bioloogiline maailm avaldub ühtlasi õmmeldud garnituurides. Teod ja austrikarbid on andnud tikandusideeid m.s. Vera Borca'le, kes on asetanud üksiku teo seljadekoltee servale.

Neljajalgset karusloomad ei ole pääsenud vähemaga pariislanna kevadtujukusest. Patou, Lelong ja Worth on asunud karusnahkse garnituuri süvendamisele. Worth on esiplaanile tõstnud tavalise punase rebase, mida mõnikord asendab beeshvärvi omandanud valge rebane. Viimaks mainitud kasutatakse õht-ralt suvitualettide kandmisel. Marcel Rochas, kes tavaliselt hiilgab oma originaalsusega, lansseerib ter-

veid varukaid mustast rebasnahast, mille sisse on mahutatud pikki, valgeid ahvikarvu. Igal juhul omavad kõik moeateljeed ühe suuna: asetada nahkgarnituur kaelalt hõlma palistustele ja käistele.

Loomariigist mineraloogiale siirdudes võib Pariisis märkida suurt armastust kulla vastu — mitte ükski rantjeede varanduse kogumisel, vaid ka moemaailmas. Suured moeateljeed Lanoin ja Worth osutavad tõelist kullapalavikku. Pealeõunakleitide võid ja kraesid kaunistavad suured kuld märgid ja nõõbid kuld-pallidest. Seejuurde kantakse lamedaid kuldkaelakeesid egiptuse stiilis — mõnikord ka kuld-pallidest — ja väikesi, neljanurgelisi kuld-kõrvorõngaid. Chanel on kõrvorõngaste motiivina kasutanud Merkuriuse tiibu, milliseid eelistavad loomulikult daamid, keda seovad suhted kommersantidega. Sellised tiibkõrvorõngad on väga dekoratiivsed. Worth asetab õhtukleitidele garnituuriks rikkalikult kullast klipse, kuldvöö ketist või lamedast metallist, kuld-nõõpe. „Kullahimu“ suurima kehastusena demonstreeriti moenäitusel õhtukleitit paksust, raskest kuldriidest.

Rahva harrastused peegelduvad Pariisis ka moeloominguis. Suur huvi õhuasjanduse vastu on mõjutanud moesalonge otsima ideid õhust! Sellised ekstsentrilised kalduvused ei avaldu üksik garnituuris, vaid ka lõikes. Nii näeme hulga „tiivustatud“ kleite, kuid tiivad ei asetse enam õlgadel vaid seljal, kuhu üldse koon-dub peatähelepanu. Cupido või lennuki tiibade kuju on eelistatuim daamide tiivustamisel. Dimensioonid sellistel tiibadel on sageli hiigelsuured — nagu enamasti viimastel garnituuridel. (Õied, näiteks, omavad ebaloomuliku suuruse).

Vaevalt pakuvad Pariisi uudised meile praktilistele põhjamaa rahvas-tele muud kui mõningaid ideid. Meil puudub võimalus ja tahegi selliseks lajutamiseks tualettide alal. Kuid teatava, igatseva uudishimuga jälgime siiski oma Prantsuse õdede fantaasia loominguid.

Flaneuse.

Mõistatuste lahenduskupong

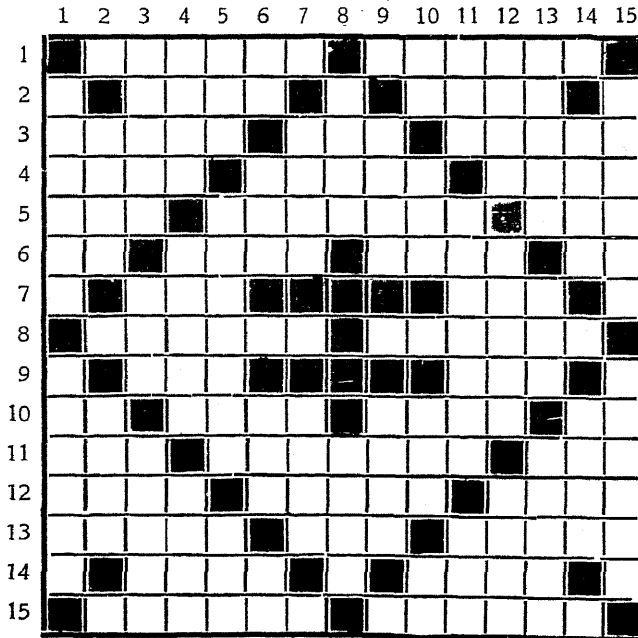
„Romaan“ nr. 9

Välja lõigata ja kaasa lisada lahend. juurde.

Auhinnalised ristsõnad.

Auhinnaks

kol. Partsi teos „Kas võit või surm“ 3 osa.

Paremale: 1. On seal, kus piirivalve. — Pealinn. 2. Tahe. — Puu. 3. Mehe nimi. — Pisielukas. — Anna! 4. Vähe keerutatud. — Naiste uhkus. — On igal eluhoonel. 5. Kuulub teadusliku astme juurde (pool). — Sõidukid. — Ehe. 6. On igal majal. — Ruumikas. 7. Käskiv sõna. — Sedaviisi. 8. Vald Pärnumaal. — Meri. 9. Eel. — On suus. 10. Tuntud kuhu maalikunstist. — Tarvitatakse mõtte avaldamisel. 11. Postiagentuur Pärnumaal. — Riidesort. — Ilma selleta on liiklemine raske. 12. Kirjanik. — Kuri-kulsaid ärimehi. — Sulgloom. 13. Koosviibimine. Madalas. — Linn. 14. Lõhnav (lühend). — On igal korralikul talul. 15. Vigane. — Suurem hulk riidet.

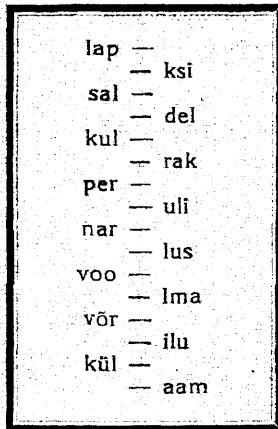
Alla: 1. Vald Virumaal. — Loom. 2. Rõõmu tunnus. — Temale ei meeldi teised. 3. Ärilised tehingud. — Kaalu! — Üten ära. 4. Söök. — Oispuu. — Tarvitatakse piima puhastamiseks. 5. Jõgi Venemaal. — Jõgi Euroopas. — Postiagentuur Valgamaal. 6. Avar. — Palju tarvitatav sõna saksa keeles. 7. Elab vees ja maas. — Naisnimi. 8. Ei puudunud enne üheski talus. — Ass. 9. Naisnimi. — Loom. 10. Sõjaväeüksus (lühend). — Seda on elus vähe. 11. Puhas saviaine. — Lõbustus (võõrapäraselt). — Poola härra. 12. Veeloom. — Šokolaadi tehas Tallinnas. — On silmal. 13. Laevakere. — Tera. — Eestipärane naisnimi. 14. Juhtlause. — Õhusõit. 15. Alevik Lõuna-Eestis. — Puu.

Märkus: Selles ülesandes kahetähelised sõnad on tähenduseteta.

Kõikide käesolevas „Romaanis“ ilmunud mõistatuste lahendused saata „Romaani“ toimetusele hiljemalt 18. maiks s. a. ühes lahenduskupongiga kaane elmiselt küljelt.

Sik-sakk mõistatus.

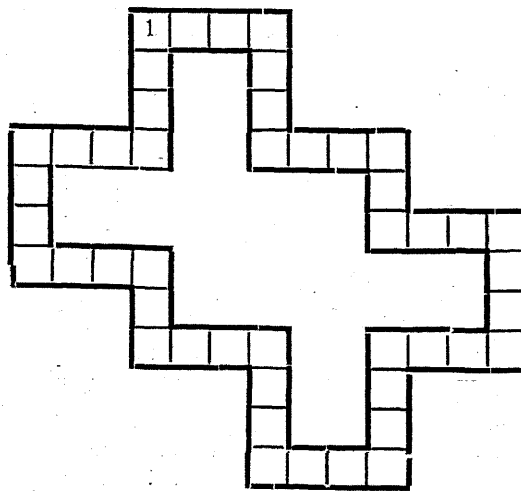
Asetades kriipsud tähtedega, annavad need eel- ja järelolevate tähtedega kokku tuntud sõnad. Leitud tähed ülalt alla lugedes annavad August Kitzbergi teose nime-tuse.

Järgmine „Romaan“ on **SUVISTEPÜHADE NUMBER**, eriti meeldiva ja mitmeke-sise sisuga. huvitavate mõis-tatustega, milledega ühendu-ses mitmesuguseid autasusid.

PALINDROOM.

Auhinnaks 2 romaani.

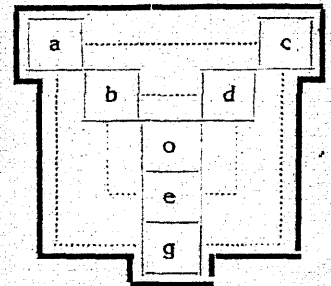
Igasse juuresoleva joonise ruutu tuleb paigutada üks täht nii, et alates ruudust nr. 1 mõlemas suunas ringi lugedes moodustuksid all-toodud tähendustega sõnad. Igast nurkruudust algab uus sõna nii edasi kui ka tagasi lugedes.

Nr. 1-st ajanäitaja osuti liikumise suunas: Tislerile vajalik aine. — Toit. — Sepa tarve. — Ilmastiku seis. — Inimestepõlgaja. — Teeb targemaks. — Katab akent. — Nõuab palju õppimist. — On toal. — On andekail inimesil. — Kuhu rakendatakse hobune. — Seal on võidumees. — Mineraal. — Madal. — Ei seisa paigal. — Lukusepa tööriist.

Vastupidises suunas: Koosneb teradest. — Teeb inimesi õnnetuks. — Kellel on palju ar-

Arvumõistatus.

Auhinnaks
romaan „Gaas L M 387“

Arvud 1—7 paigutada tähtede asemele joonisesseni, et igas harus, s. o. abo, cdo, ja geo oleks arvude summa 12. Samuti peab arvude summa olema 12 neil 3-eli arvul, mis asetsevad o-st ühekaugusel s. t. bde ja acg

mastust. — Toob harva raha. — Ase sõna. — Riiv lüka-takse . . . — Meesterahva nimi, lühendatult — Mitte üksikül. — Seal kus tuli. — Toob surma. — Hobuseriist. — Poleerimata. — On taime-del. — Teadmata. — Nõu. — Pikkusmõõt.